

CATASTRUM

ÉVNEGYEDES KATASZTERTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

*M. kir. felmérési kirendeltség
a m. kir. erdőigazgatóságnál,
Besztercze :*

**Kataszt. mérnökök : Ábrahám
András, vezetőhelyettes.**

Csiha András.

Takács Lajos.

Gáll Imre.

Asztalos Imre.

Imreh Albert.

Zagyvay Szilárd.

Kat. mérnökség : Böhm Sándor.

Fogarascher Vilmos.

Moritz János.

Burián József.

Gellért Ferencz.

Nyári Dezső

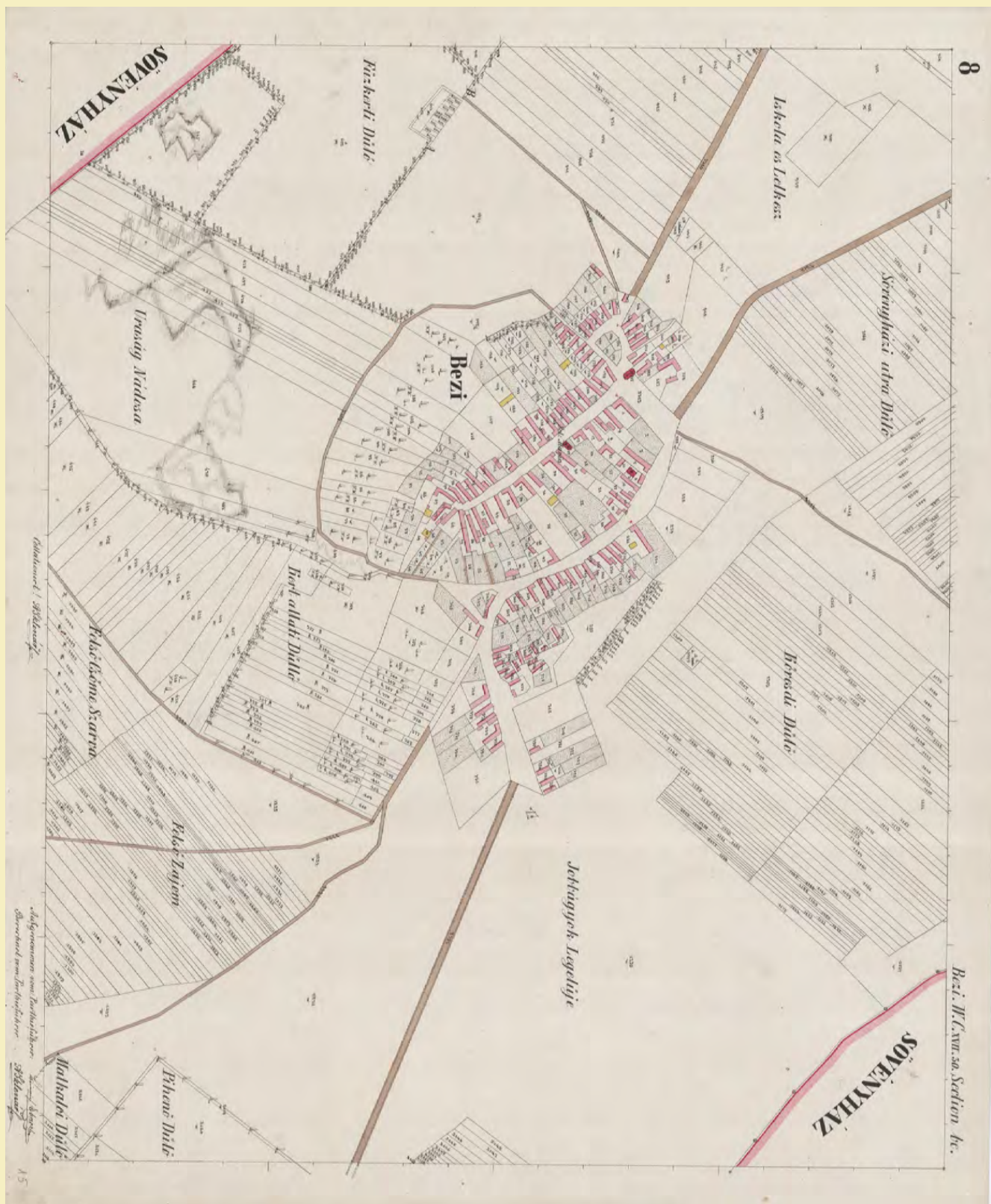
**Felmérési növendékek : Vári
Vilmos.**

Rulkay József.

Nagy Árpád.

Spörer Károly.

- **TÖRÖK ENIKŐ:** Az 1856. évi nyolcadik felmérési felügyelőség személyzete
- **REISZ T. CSABA:** Laitner Elek portréjához
- **BALATON PETRA –
REISZ T. CSABA:** Felmérési kirendeltség a besztercei erdőigazgatóságnál.
Személyzeti adattár, 1903–1918
- **TIMÁR GÁBOR –
SZEMEREY TAMÁS:** A soproni népszavazás eredményeinek szavazóköri szintű
térképi ábrázolása
- **MIKESY GÁBOR:** Egységesítés a földrajzi nevek használatában.
Szemelvények a Földrajzinév-bizottság történetéből,
1990-es évek, 3. rész
- **Könyvajánló:** Geofizikus teszi térképre a trianoni határokat
(Reisz T. Csaba)

■ Bezi kataszteri térképének részlete, 1856. Felvette Heinrich Ebner, a területszámítást Anton Sklenář végezte (MNL OL, S 78. 658/15.). L. ehhez Török Enikő cikkét!

■ ■ ■ KORSZAKVÁLTÁSBAN

A *Catastrum*. Évnegyedek katasztertörténeti folyóirat története 2013-ban kezdődött. A Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) az intézményben folyó egyik tudományos projekt támogatásaként ekkor alapította meg a lapot, amelyhez az 1560/2013. (VIII. 16.) kormányhatározatban 600 000 forint egyszeri támogatást biztosítottak. Ebből az összegből jelent meg a 2014. évi négy szám, akkor még csak színes borítóval, fekete-fehér belívvel, de az online változatban teljesen színesen (készült néhány színes prezentációs példány, ez a gyűjtők kedvence lehet).

Az MNL korlátozott pénzügyi lehetőségei miatt a kiadás folytatása a következő évtől kétségessé vált, de ekkor – bizonyára az addigi teljesítmény alapján is – az agrártárca úgy döntött, hogy átveszi a lap kiadását. A feladatot a Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézetre bízta, amely – 2015 óta Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. néven – példa értékűen, minden szakmai és anyagi támogatást megadott a szerkesztőségnek. A *Catastrum* 64 oldalas színes belívvel jelent meg, szigorú határidőkkel, papíron és online, 2024-től pedig már DOI-val is rendelkeznek a cikkek. Minden szerkesztőségnek ilyen kiadót kívánunk.

A Földművelésügyi Minisztérium 2024 végén áttekintette a Herman Ottó Intézetben kiadott folyóirat-portfóliót és a rendelkezésére álló pénzügyi feltételeket, és ennek alapján több lap kiadására már nem vállalkozik 2026-tól. Ebben az évben a zökkenőmentes átadás-átvételét és a kiadás folytatásának előkészületeit végezte az intézet, és bízunk abban, hogy a *Catastrum* szerkesztősége jövőre is a megszokott körülmények között végezheti a munkáját. Ez a lapszám tehát búcsúszám, mert változik a kiadónk. Herman Ottó Intézet, mindent köszönünk!

■ ■ ■ ■ ■

■ ■ ■ TARTALOM

TÖRÖK ENIKŐ: Az 1856. évi nyolcadik felmérési felügyelőség személyzete.....	3
REISZ T. CSABA: Laitner Elek portréjához.....	13
BALATON PETRA – REISZ T. CSABA: Felmérési kirendeltség a besztecei erdőigazgatóságnál. Személyzeti adattár, 1903–1918	25
TIMÁR GÁBOR – SZEMEREY TAMÁS: A soproni népszavazás eredményeinek szavazóköri szintű térképi ábrázolása	49
MIKESY GÁBOR: Egységesítés a földrajzi nevek használatában. Szemelvények a Földrajzinév-bizottság történetéből, 1990-es évek, 3. rész.....	53
Geofizikus teszi térképre a trianoni határokat. Könyvajánló (Reisz T. Csaba)	64

CATASTRUM ■ Évnegyedek katasztertörténeti folyóirat ■ XII. évfolyam, 4. szám

A címlapon: A besztecei erdőigazgatóságon működő felmérési kirendeltség tisztviselői a Magyarország tiszti cím- és névtára 1911. évi kötetében. L. ehhez Balaton Petra és Reisz T. Csaba cikkét!

Alapítva: 2013 ■ Megjelenés gyakorisága: negyedévente ■ Alapító: Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) ■ Kiadó: Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. ■ Címe: 1223 Budapest, Park u. 2. (info@agrarlapok.hu) ■ Felelős kiadó: Füredi Kornél ügyvezető ■ Telefon: (06 1) 362-8100, honlap: www.agrarlapok.hu

Szerkesztőbizottság:

Füredi Kornél (Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.), Reisz T. Csaba, Varga Felicián (Lechner Nonprofit Kft.)

Szerkesztőség:

Címe: 1014 Budapest, Bécsi kapu tér 2–4. ■ E-mail: info@catastrum.hu ■ Honlap: www.catastrum.hu

 www.facebook.com/catastrum

Főszerkesztő: Reisz T. Csaba (MNL) ■ Felelős szerkesztő: dr. Török Enikő (MNL) ■ Szerkesztők: dr. Pásztai László (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum), Varga Felicián (Lechner Nonprofit Kft.)

Olvasószerkesztő: Mikesy Gábor ■ Kézirat-előkészítés: Dávid Ildikó

A szerkesztőség kéziratokat nem őriz meg, és nem küld vissza.

A nyomdai munkálatokat végezte: Zemplén-Vektor Nyomda (Szerencs)

Előfizetés: a kiadónál ■ Előfizetés egy évre 6000 Ft, számonként 1500 Ft.

ISSN (papíralapú): 2064-5805 ■ ISSN (online): 2064-6542

SUMMARY

TÖRÖK, Enikő: The Staff of the Eighth Survey Inspectorate in 1856

török.eniko@mnl.gov.hu

At the beginning of the detailed cadastral survey in Hungary in 1856, two sub-directorates and 12 survey inspectorates were established in the Sopron tax district. The 8th survey inspectorate, based in Moson and belonging to the 2nd sub-directorate, employed one inspector, six engineers, four clerks, 12 assistants, and one auxiliary worker that year. Of the 24 staff members, the birthplaces of two are unknown, while the others were born in Bohemia (17), Galicia (2), Lower Austria (2), and Moravia (1).

REISZ, T. Csaba: Portrait of Elek Laitner

reisz.t.csaba@mnl.gov.hu

Elek Laitner (1844–1924) was involved in forestry affairs for half a century, except for two years as a city engineer, as a civil servant, and, from 1890, as head of the forestry directorate in Beszterce. In a region with a Romanian and German majority, he always balanced state and community interests with great diplomatic skill. In recognition of his work, the monarch awarded him the Knight's Cross and then the Officer's Cross of the Order of Franz Joseph, and upon his retirement, the Knight's Cross of the Order of Leopold. These two decorations contributed to the identification of Elek Laitner in János Thorma's painting entitled Male Portrait, which is his only known depiction.

BALATON, Petra – REISZ, T. Csaba: Survey Outstation at the Forestry Directorate in Beszterce. Personnel records, 1903–1918

balaton.petra@kre.hu; reisz.t.csaba@mnl.gov.hu

After ten years of preparation, in 1903, the Ministries of Finance and Agriculture agreed that a survey outstation would conduct a cadastral survey of the 44 former border guard villages in the Naszód region at the expense of the Forestry Directorate in Beszterce. Between 1903 and 1918, 15–22 people were transferred to the survey outstation each year, totaling 67 individuals over the entire period. Their short biographies are included in the database.

TIMÁR, Gábor – SZEMEREY, Tamás: Map Showing the Results of the Sopron Plebiscite at the Voting District Level

timar.gabor@ttk.elte.hu; tszemerey@gmail.com

The map showing the results of the Sopron plebiscite held on December 14, 1921, in the city's eight polling stations has so far only appeared in a very sketchy form in the literature. Based on the address distribution announced on the posters at the time of the plebiscite, it was possible to reconstruct the territorial extent of the polling districts. The results of the plebiscite are presented in map form, broken down into a total of 17 districts (eight urban polling stations, Sopron-Brennbergbánya, and eight additional municipalities in the plebiscite area), covering both the entire region and the inner city of Sopron.

MIKESY, Gábor: Standardization in the Usage of Geographical Names. Excerpts from the History of the Committee on Geographical Names, 1990s, Part 3

gabor.mikesy@lechnerkozpont.hu

In the 1990s, the Committee on Geographical Names faced a series of unresolved problems that fell within its mandate only insofar as it was a body that generally issued opinions and statements on geographical names. There was a particular social demand for statements on Hungarian names beyond the border. Under market conditions, there was no official time for comprehensive but well-founded statements, and private companies did not necessarily require them. This time, the committee's focus is on its traditional activities related to the new spelling system and international involvement.

A 24 személyből kettőnek a születési helyére vonatkozóan ez ideig nincsen adat, 17-en csehországi, ketten galíciai, ketten alsó-ausztriai születésűek voltak, egy személy Morvaországból származott.²

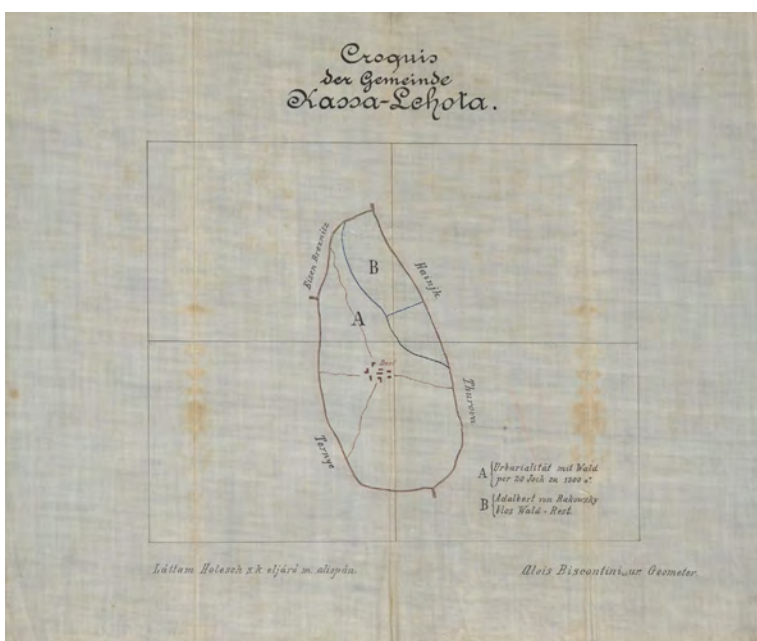
Jelen prozopográfiai tanulmány célja a 8. felmérési felügyelőség személyzete szakmai tevékenységének ismertetése, amit egy mérnök (Alois Biscontini) szócikkével is kiegészítettem. Őt csak a téli munkaszakaszban rendelték a 8. felmérési felügyelőségbe, különben a grafikus háromszögelésnél dolgozott.

A források adattartalmától függően szerepelnek a szócikkekben a személyek alapvető életrajzi adatai, a tanulmányokra vonatkozó információk, a kataszteri előmenetel ismertetése, illetve rövid utalás a kataszteri szervezeten kívüli szakmai működésre. Az utóbbi vagy megelőzte, vagy követte a kataszteri szervezetben eltöltött időszakot, olykor megszakította a kataszteri szolgálatot.³

A szócikkekben alkalmazott rövidítések: adóker. = adókerület, ff. = felmérési felügyelőség, ideigl. = ideiglenes, kat. = kataszteri, ktt. = kataszteri térkép-tár, oszt. = osztályú. Zárójelben

a munkakörbe lépés időpontja és évszámmal a szolgálati hely (Magyarországon első említéskor az adókerület, illetve a felmérési felügyelőség, egyébként csak országnév) szerepel. A kataszteri pályafutást gyakran nem tudjuk folyamatosan követni, mivel nem minden évből rendelkezünk adatokkal. A személyek be-tűrendben követik egymást.

Biscontini, Alois (Šibenik, Dalmácia, 1816 – Erdőköz, 1892. 06. 06.): 1834. 08. 23-tól a kataszternél, segéd (1843–1844: Csehország;

■ Kassalehota krokija Alois Biscontinitől, 1861 után (MNL OL, S 151. No. 1.)

- 3 A forrástípusokra vonatkozóan I. REISZ T. CSABA: A katasztertörténeti prozopográfia forrásai. Törzskönyvi lap, szolgálati és minősítési táblázat. *Catastrum*, 4. (2017) 2:29–48. Uő: A katasztertörténeti prozopográfia forrásai. Anyakönyvek, iskolai értesítők, gyászjelentések. *Catastrum*, 4. (2017) 3:14–21. Uő: A katasztertörténeti prozopográfia forrásai. Címtárak, hivatalos közlönyök, adatbázisok. *Catastrum*, 5. (2018) 1:15–25. REISZ T. CSABA – TÖRÖK ENIKŐ: A magyarországi kataszteri felmérés tisztviselői kara. *Catastrum*, 9. (2022) 3:54–64.
- 4 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 348. 1854/3013., 367. 1855/3974., 371. 1855/5231., 388. 1856/5766., 390. 1856/6840., 394. 1856/8799., 398. 1857/3645., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 404. 1857/22016., 417. 1858/7352., 419. 1858/9640., 419. 1858/9677., 422. 1858/16834., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 429. 1858/36933., 432. 1858/43610., 438. 1858/61268., 441. 1859/223., 441. 1859/804., 444. 1859/8707., 448. 1859/20463., 455. 1859/36586., 463. 1859/60799., 464. 1860/1122., 469. 1860/25510., 488. 1861/46353., 488. 1861/48576., 490. 1861/63487., 495. 1862/34477., 495. 1862/36605., 496. 42194/1862., 498. 1862/48219., 502. 1863/11134., 659. 1858/24667., 660. 1858/32063. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= MNL OL), K 269 Polgári kori kormányhatósági levéltárak, Pénzügyminisztériumi Levéltár, Pénzügyminisztérium, Általános iratok (= K 269) II. rész Tárgyi alapon rendezett iratok, A Pénzügyi közigazgatási ügyek, 21. tétel Háromszögelési és kataszteri felmérési ügyek (= II.-A-21.); b Az országos kataszteri felmérés tisztviselőinek szolgálati beosztása, 1. köt. 1860–1865. (= b-1.) 37., 45., 58., 71. FamilySearch (= FS): <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TMG-RGC>. *Schematismus des Königreichs Böhmen* (= *Schematismus Böhmen*), 1843:42. *Handbuch Böhmen*, 1844:48. *Provinzial Handbuch der Königreiche Galizien und Lodomerien* (= *Handbuch Galizien*), 1845:96., 1846:94., 1847:101., 1848:124., 1849:81., 1850:82., 1851:200., 1852:186., 1853:200., 1854:206. HSHKÖ, (1856) 4:225., (1858) 4:224. GÜNTER LEGO – JÁN TIBOR OBENAU: „Wir haben Mitteleuropa vermessen“. Die Familien der Geometer: Obenau, Biscontini, Mersich, Tiller, Kraus und Lego. *Catastrum*, 5. (2018) 3:24–26.

1845–1854: Galícia), 4. oszt. mérnök (1846), 3. oszt. mérnök (1850. 11. 01.; 1854–1856: soproni adóker. grafikus háromszögelés), 2. oszt. mérnök (1855. 11. 01.; 1856. 11. 14. – 1857. 05. 01.: 8. ff., 1857: grafikus háromszögelés), 1. oszt. mérnök (1857. 11. 01.; 1857–1858. 04. 23.: 6. ff.; 1858: pozsonyi adóker. grafikus háromszögelés; 1858. 11. 20. – 1859: 2. ff.; 1859: grafikus háromszögelés; 1859–1861: 2. ff.). 1861-ben Horvátországba rendelték, de oda nem érkezett meg, így 1861. 06. 24-én törölték az állományból. 1863-ban a selmecbányai jószágkormányzóság alkalmazásában tagosításokat végzett.⁴

Brökelt (Bröckelt), Anton (Trutnov, Csehország, 1834. 09. 26. – ?): Tanulmányok: két év alsó reáliskola, két év felső reáliskola, három év a prágai politechnikumban (1851–1855). 3. oszt. segéd (1856. 04. 26.; 1856–1858: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. segéd (1856. 09. 01.), 1. oszt. segéd (1858. 10. 01.; 1858: 6. ff.), asztalvezető (1858. 10. 09.; 1858. 10. 10. – 1860: 5. ff.), 1. oszt. segéd (1860. 05. 01.; 1861–1863. 04. 15.: Horvátország; 1863–1864: kassai adóker. 12. ff.; 1864. 06. 20. – ?; bécsi ktt.), asztalvezető (1865. 04. 28.; 1865: 9. ff.), 4. oszt. mérnök (1867. 12. 24.; 1868–1869: 9. ff.; 1869–1871: 2. ff.), 3. oszt. mérnök (1870. 02. 22.; 1871–1877: államnyomda; 1878–1881: zágrábi ktt.), 2. oszt. mérnök (1877. 02. 11.; 1882. 10. 23. – 1885: államnyomda), 1. oszt. mérnök (1883. 03. 06.). 1885. 09. 01.: nyugdíjazás.⁵

Dawidek, Ernst (Rožnov pod Radhoštěm, Morvaország, 1821. 08. 04. – ?, 1868. 08. 11.): Tanulmányok: Olmützben két év elemi iskola. Gyakornok (1836. 10. 25.), 2. oszt. segéd (1840. 05. 01.; 1841–1844: Csehország; 1845–1855: Galícia), 1. oszt. segéd (1848. 10. 01.), asztalvezető (1850. 09. 01.; 1856–1858. 05. 03.: soproni adóker. 8. ff.), 4. oszt. mérnök (1856. 08. 01.; 1858–1860: Galícia), 3. oszt. mérnök (1858. 10. 01.; 1861–1863: Horvátország; 1864–1866: soproni adóker. 6. ff.). 1866. 01. 31.: nyugdíjazás.⁶

Dworzak, Josef („Neuhaus”, Csehország, 1828. 11. 28. – Baden bei Wien, 1886. 05. 21.): Franz Dworzak (Jarov u Blovic, Csehország, 1800. 11. 01. – ?, 1858. 12. 06.) kataszteri mérnök fia. Tanulmányok: gimnázium Lembergben. Gyakornok (1846. 11. 10.), 3. oszt. segéd (1849. 03. 23.; (1850–1855: Galícia), 2. oszt. segéd (1849. 11. 01.), 1. oszt. segéd (1853. 11. 01.), asztalvezető (1855. 04. 21.; 1856–1858. 05. 03.: soproni adóker. 8. ff.), 4. oszt. mérnök (1856. 08. 01.; 1858–1863. 04. 13.: Horvátország), 3. oszt. mérnök (1862; 1863–1865: kassai adóker. 4. ff.), 2. oszt. mérnök (1869: Alsó-Ausztria), nyilvántartási főmérnökként hunyt el. Testvére, Anton Dworzak (Písek, 1833. 05. 11. – ?, 1869. 04. 01.) szintén kataszteri mérnök volt.⁷

Ebner, Heinrich (Prága, Csehország, 1830. 09. 30. – ?): Tanulmányok: prágai általános iskola, prágai politechnikum (1848–1851). 3. oszt. segéd (1851. 05. 10.; 1852–1855: Galícia),

5 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 383. 1856/3327., 383. 1856/3459., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 422. 1858/17048., 430. 1858/39331., 437. 1858/59016., 454. 1859/34105., 516. 1864/29814., 518. 1864/38073., 659. 1858/24667., 664. 1858/68457., 665. 1859/5738., 669. 1859/36751., 678. 1863/32359., 680. 1864/28410., 682. 1865/19954. MNL OL, K 269. II.-A-21.-a Háromszögelési és kataszteri ügyek (= a) 1935-43934.-1871-63132.; II.-A-21.-b-1. 31., 38., 61., 145., 191., 254.; II.-A-21. Az országos kataszteri felmérés tisztviselőinek szolgálati beosztása, 2. köt. 1868–1874. (= b-2.) 13., 67., 78., 193., 218., 278., 339., II.-A-21. Az országos kataszteri felmérés tisztviselőinek szolgálati beosztása, 3. köt. 1884–1892. (= b-3.) 16., 60. ANY Biztonsági Nyomda Nyrt., Archivum, Iratok, HR-21. *Das Ständisch-Polytechnische Institut zu Prag*. Prag, 1856. (= *Institut zu Prag*) 266. *Magyarország tisztí czim- és névtára* (= MTCN), 1873–1884. 1866. 02. 06-án nősült, John Albertinát (*1836. 03. 23.) vette el, gyermekeik: Mária (Taktaszada, 1867. 07. 29. – ?, 1868. 08. 08.), Richárd (Szögliget, 1868. 07. 24. – Szögliget, 1868. 09. 19.). FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-D8SW-9>, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939V-M79M-QB>, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939V-MW2C>.

6 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 387. 1856/5116., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 419. 1858/9677., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 424. 1858/22338., 464. 1860/1010., 483. 1861/14710., 485. 1861/28740., 534. 1866/11443., 535. 1866/22823., 660. 1858/34696. MNL OL, K 269. I. Kútfő-tételes iratok 10. Az Állandó kataszter ügyei (= I.-10.) 1869-294.-29829., 34299.; II.-A-21.-b-1. 37., 58., 126., 161., II.-A-21.-b-2. 161., 208. HSHKÖ, (1856) 4:226., (1858) 4:225. *Schematismus Böhmen*, 1841:39., 1842:40., 1843:40. *Handbuch Böhmen*, 1844:47. *Handbuch Galizien*, 1845:93., 1846:91., 1847:98., 1848:121., 1849:78., 1850:80., 1851:199., 1852:185., 1853:198., 1854:203., 1855:180., 1859:144., 1860:142. Apja Franz Dawidek erdőmérnök. Digitálni Badatelna Zemského archivu v Opavě: <https://digi.archives.cz/da/vysledekDetail/be87b0a6-f13c-102f-8255-0050568c0263?page=2&actualDetailTab=attachmentsImg&scanLink=1>.

2. oszt. segéd (1851. 11. 01.), 1. oszt. segéd (1855. 05. 01.), asztalvezető (1856. 05. 01.; 1856 – ?; soproni adóker. 8. ff.), 4. oszt. mérnök (1857. 02. 01.; ? – 1858. 05. 04.: 9. ff.; 1858–1860: Galícia; 1861–1863: Horvátország), 3. oszt. mérnök (1864. 01. 01.; 1864–1865. 04. 11.: soproni adóker. 10. ff.; 1865: grafikus háromszögelés; 1868–1874: Horvátország; 1874 – ?; Magyarország, 9. ff.).⁸

Frötscher, Ferdinand (Prága, Csehország, ? – ?): Tanulmányok: prágai politechnikum (1851–1855). 3. oszt. segéd (1856–1858. 05. 12.: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. segéd (1858–1860: Galícia).⁹

Hartig, Gustav (? – ?): Gyakornok (1853. 12. 14.), kisegítő (1854. 02. 09.), 3. oszt. segéd (1854. 10. 01.), 2. oszt. segéd (1855. 03. 01.; 1855: Galícia; 1856–1858: soproni adóker. 8. ff.; 1858: 6. ff.), 1. oszt. segéd (1857. 02. 01.), asztalvezető (1857. 05. 02.; 1858. 08. 05. – 1860: pozsonyi adóker. 1. ff.), 1. oszt. segéd (1860. 05. 01.; 1860: 3. ff.), asztalvezető (1861. 06. 22.; 1861–1863.

04. 09.: Horvátország), 4. oszt. mérnök (1862. 01. 01.; 1863: kassai adóker. 7. ff.; 1864: 6. ff.; 1865: 2. ff.), 3. oszt. mérnök (1869–1871: Alsó-Ausztria), 1. oszt. mérnök (1880: Stájerország), nyilvántartási mérnök (1880: gráci Ktt.).¹⁰

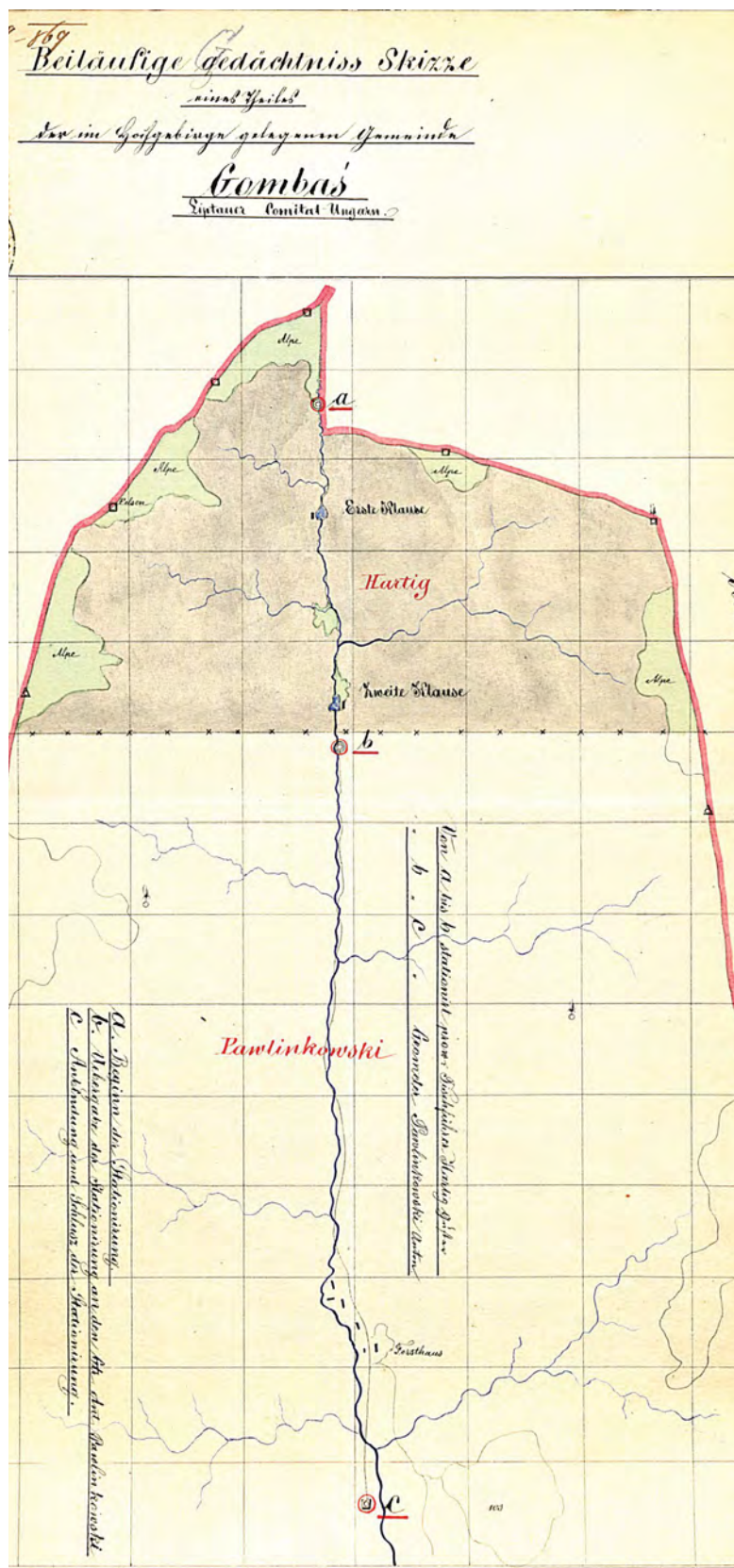
Heyda (Heida, Hayda) Vencel (Staré Mitrovice, Csehország, 1819. 09. 24. – Abaújtör, 1899. 10. 05.): Tanulmányok: prágai politechnikum (1838–1839). 2. oszt. segéd (1838. 08. 01.; 1839–1841: Csehország), akkordmunkás (1841. 10. 21.; 1841–1843: prágai ktt.), 2. oszt. segéd (1843. 08. 10.; 1845–1849: Galícia), 1. oszt. segéd (1849. 01. 01.), asztalvezető (1850. 06. 15.), mérnök (1851. 04. 06.; 1851–1853: provizórium, kassai adóker. 3. becslőfelügyelőség; 1853–1854: 2. felszólalási felügyelőség; 1855: 3. felszólalási felügyelőség), 4. oszt. mérnök (1856. 04. 29.; 1856–1858. 05. 03.: soproni adóker. 8. ff.; 1858–1859: Horvátország), 3. oszt. mérnök (1858. 10. 01.; 1859 – ?; katonai határőrvidék; 1863–1865: kassai adóker. 8. ff.), 2. oszt. mérnök (1864. 01. 01.; 1868–1869: 12.

7 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 383. 1856/3327., 387. 1856/5116., 388. 1856/5766., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 401. 1857/12130., 403. 1857/19515., 419. 1858/9677., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 456. 1859/39229., 552. 1867/42974., 555. 1868/3801., 568. 1869/21537., 572. 1869/29418., 660. 1858/34696., 661. 1858/39331., 678. 1863/32359., 679. 1864/5474., 680. 1864/28410., 682. 1865/19954., 682. 1865/26908., 683. 1865/29338. MNL OL, K 269. I.-10.-1869-352.; II.-A-21.-b-1. 35., 54., 137., 183., 252. *Handbuch Galizien*, 1850:82., 1851:199., 1852:186., 1853:200., 1854:207., 1855:178. *HSHKÖ*, (1856) 4:226., (1858) 4:225., (1859) 5:163. DigiArchiv Státní oblastní archiv (= SOA) v Třeboni: <https://digi.ceskearchivy.cz/4351/99/1831/1759/66/0>, <https://digi.ceskearchivy.cz/6372/251/2040/2396/51/0>. Badener Local-Chronik. *Badener Bezirks-Blatt*, 61. (1886) 61:2. Matricula Online: <https://data.matricula-online.eu/en/oesterreich/wien/baden-st-stephan/03-15/?pg=292>.

8 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 383. 1856/3327., 387. 1856/5116., 392. 1856/7846., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 419. 1858/9677., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 484. 1861/20114., 518. 1864/34304., 523. 1865/972., 526. 1865/26969., 529. 1865/43047., 529. 1865/48191., 545. 1867/17157., 572. 1869/30199., 659. 1858/24667., 660. 1858/34696., 661. 1858/39331. MNL OL, II.-A-21.-b-1. 40., 63., 130., 163., 202., II.-A-21.-b-2. 72., 86., 175., 193., 278., 322., 328. *Handbuch Galizien*, 1852:189., 1853:203., 1854:209., 1855:180., 1859:143., 1860:141. *HSHKÖ*, (1856) 4:226., (1858) 4:225. *MTCN*, 1873.

9 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 383. 1856/3327., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 660. 1858/34696., *Handbuch Galizien*, 1859:144., 1860:142.

10 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 387. 1856/5116., 392. 1856/7846., 392. 1856/7992., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 419. 1858/9677., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 426. 1858/29518., 430. 1858/39331., 436. 1858/55781., 438. 1858/61268., 439. 1858/66092., 444. 1859/8707., 448. 1859/20463., 455. 1859/36586., 456. 1859/39541., 464. 1860/1122., 469. 1860/25510., 511. 1864/365., 549. 1867/32625., 567. 1869/18088., 572. 1869/29418., 659. 1858/24667., 663. 1858/55739., 678. 1863/32359., 679. 1864/5474., 680. 1864/28410., 681. 1864/62988., 682. 1865/19954., 683. 1865/29338., Bücher 155., 156. MNL OL, K 269. II.-A-21.-b-1. 37., 58., 140., 185., 251. *Handbuch Galizien*, 1855:175. *HSHKÖ*, (1858) 4:225. Grazer und Provinzial-Nachrichten. *Tagespost* (Graz), 25. (1880) 168:4. Felesége Theresia Merk, gyermekeik: Gustav Eduard (*Körmöcbánya, 1859. 10. 17.), Emilia Josepha (*Nagymihályi, 1867. 03. 26.), FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GT99-JK5>, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33HY-DYCS-YRJ>.

■ Gombás község Gustav Hartig és Anton Pawlinkowski által 1860-ban felmért részei, 1869 (ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 567. 1869/18088.)

ff.), 1. oszt. mérnök (1869–1874: 1. ff.; 1875: ff.-ek változó állomásokkal). 1875: nyugdíjazás.¹¹ Fia, Adolf (1860 k. – Budapest, 1935. 11. 11.) 1887–1888 folyamán segédmérnökként dolgozott a kataszteri felmérésnél. 1888-ban vezetéknévét Harkányira változtatta. 1890-ben a kataszteri irattárt kezelő irodatisztté nevezték ki, végül földadó-nyilvántartási biztostként és pénzügyi főtanácsosként ment nyugdíjba.¹²

Lampa, Franz (Dolní Liboc, ma Prága része, Csehország, 1832. 04. 04. – ?): Tanulmányok: prágai politechnikum. 3. oszt. segéd (1856. 09. 01.; 1856–1857: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. segéd (1857. 01. 01.). 1857: felmentés, építésfelügyelőként helyezkedett el.¹³

Matejko, Adolf (Krakkó, Galícia, 1834. 07. 03. – ?): Tanulmányok: hat osztály latin iskolában, krakkói politechnikum. 3. oszt. segéd (1856. 06. 19.; 1856–1858. 05. 03.: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. segéd (1857. 01. 01.; 1858–1859: Galícia).¹⁴

Odrziwolsky, Sigmund (Zwierzyniec, Galícia, 1835. 04. 17. – ?): Tanulmányok: négy év a krakkói politechnikumban. 3. oszt. segéd (1854. 07. 22.; 1855: Galícia), 2. oszt. segéd (1856. 07. 04. –: soproni adóker. 8. ff.). 1857. 04. 09.: kilépett, azonban 1858-ban újból állásra pályázott a kataszternél, és a pozsonyi adókerületbe hívták be, de nincs adatunk arról, hogy megérkezett-e a szolgálati helyére.¹⁵

Penszl (Pensl) János („Berg”, Csehország, 1838. 10. 28. – Szeged, 1913. 01. 17.): Tanulmányok: alsó reáliskola Chebben. 3. oszt. segéd (1856. 12. 15.; 1856–1858: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. segéd (1857. 05. 01.; 1858–1859: 7. ff.; 1861–1863. 04. 15.: Horvátország; 1863–1865: kassai adóker. 11. ff.), 1. oszt. segéd (1864. 01. 01.; 1868–1869: 7. ff.), asztalvezető / segédmérnök (1870–1874: 5. ff.), 3. oszt. mérnök (1874; 1875: ff.-ek változó állomásokkal), 2. oszt. mérnök (1879; 1879, 1881: földadó-szabályozás, 9. ker., 1884–1895: 2. hf.), 1. oszt. mér-

11 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 302. 1851/180., 309. 1851/3015., 315. 1851/4722., 338. 1854/18., 339. 1854/655., 343. 1854/1777., 343. 1854/1795., 361. 1855/2369., 361. 1855/2452., 361. 1855/2527., 363. 1855/2846., 364. 1855/3261., 375. 1856/962., 381. 1856/2850., 382. 1856/3173., 384. 1856/3745., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 444. 1859/8414., 513. 1864/8260., 514. 1864/20329., 554. 1868/1121., 554. 1868/1122., 556. 1868/8709., 557. 1868/9969., 659. 1858/24667., 660. 1858/34696., 681. 1864/62988., 682. 1865/19954., 683. 1865/29338. MNL OL, K 255 Polgári kori kormányhatósági levéltárak, Pénzügyminisztériumi Levéltár, Pénzügyminisztérium, Elnöki iratok 1875-51.-1019.; K 269. II.-A-21.-a-1935-43934.-1871-63132., II.-A-21.-b-1. 141., 187., 254., II.-A-21.-b-2. 16., 70., 77., 166., 182., 268., 314., 329. *Schematismus Böhmen*, 1839:39., 1840:41., 1841:41. *Handbuch Galizien*, 1845:94., 1846:93., 1847:100., 1848:123., 1849:80. *HSHKÖ*, (1856) 4:226., (1858) 4:225., (1859) 5:163. *MTCN*, 1873–1875. FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33HY-DKGS-3CX>, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GRQB-66>. *Matricula Online*: <https://data.matricula-online.eu/en/oesterreich/wien/bruckanderleitha/01-17/?pg=107>. Országos Széchényi Könyvtár (= OSZK), Gyászjelentésgyűjtemény: <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/299313>. Felesége Schneider Ludmilla, gyermekei: Anna, Adolf, Károly (Bruck an der Leitha, 1856. 12. 07. – Kassa, 1891. 07. 20.) posta- és távirda-igazgatósági fogalmazó.

12 MNL OL, S 79. Térképtár, Kataszteri gyűjtemény, Iratok, 976.-2., 989.-2., 1055.-2., 1059.-2. FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33HT-6LNS-M5J>. OSZK, Gyászjelentés-gyűjtemény: <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/299312>. *Névváltoztatások*, 98. Személyi hírek. *Pénzügyi Közlöny* (= PK), (1890) 31:672. Hivatalos rész. *Budapesti Közlöny*, 24. (1890) 278:1. *MTCN*, 1932.

13 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 385. 1856/4422., 388. 1856/5555., 392. 1856/7846., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., Bücher 136.

14 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 383. 1856/3401., 384. 1856/3945., 392. 1856/7846., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 419. 1858/9677., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 446. 1859/17636., 461. 1859/51483., 659. 1858/24667., 660. 1858/34696. *Handbuch Galizien*, 1859: 144.

15 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 384. 1856/3945., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 438. 1858/61471., 439. 1858/66185. *Handbuch Galizien*, 1855:180.

nők (1889), főmérnök (1893; 1896–1897: 10. ff.). 1897: nyugdíjazás.¹⁶

Radimsky (Radimski), Johann („Alt Wonischlan”, Csehország, 1813. 02. 14. – Budapest, 1889. 03. 29.): Tanulmányok: általános iskola Prágában. Erdőhivatali gyakornokként, majd segédként dolgozott a smiřicei és a hořiněvesi kamarai uradalomban, illetve a Český Dub-i erdőhivatalnál (1828. 12. 01. – 1834. 07. 11.). A kat. felmérésnél: 2. oszt. segéd (1834. 07. 27.), 1. oszt. segéd (1839. 08. 01.), asztalvezető (1847. 04. 28.), 1. oszt. segéd (1848. 05. 01.), asztalvezető (1849. 05. 01.), 4. oszt. mérnök (1849. 11. 01.), 3. oszt. mérnök (1855. 11. 01.; 1856–1858: soproni adóker. 8. ff.; 1859–1860: 6. ff.), 2. oszt. mérnök (1861. 01. 01.; 1861–1863. 04. 15.: Horvátország; 1863–1864: kassai adóker. 9. ff.; 1865: 4. ff.; 1867: 17. ff.), 1. oszt. mérnök (1868. 01. 01.). 1869. 05. 01.: nyugdíjazták.¹⁷ Fia, Radimsky László (Csernyivci, 1856. 02. 10. – Budapest, 1945. 01. 24.) szintén kataszteri mérnök volt.¹⁸

Ratzka (Raczka), Ferdinand (Bécs, Alsó-Ausztria, 1832. 09. 20. – ?): Tanulmányok: általános iskola felsőbb osztályai Linzben. Gya-

kornok (1851. 04. 23.), 3. oszt. segéd (1852. 04. 30.; 1853–1855: Galícia), 2. oszt. segéd (1854. 02. 01.; 1856–1857: soproni adóker. 8. ff.), 1. oszt. segéd (1857. 11. 01.; 1858–1859: 6. ff.), 2. oszt. segéd (1860. 05. 01.; 1860: 5. ff.; 1861–1863. 04. 15.: Horvátország; 1863–1865: kassai adóker. 12. ff.), 1. oszt. segéd (1865. 01. 01.; 1866: 22. ff.; 1868–1869: 11. ff.; 1869–1874: 8. ff.), asztalvezető / segédmérnök (1870. 12. 01.; 1875: ff.-ek változó állomásokkal). 1875: nyugdíjazás. 1884-ben Temes-Béga-szabályozási mérnök volt.¹⁹

Rezek, Johann (Lašovice, Csehország, 1832. 12. 31. – ?): Tanulmányok: felső reáliskola Rakovníkban, 2 évfolyam a prágai politechnikumban. 3. oszt. segéd (1856. 08. 28.; 1856–1858: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. segéd (1857. 01. 01.; 1858–1859: 9. ff.), 1. oszt. segéd (1858. 10. 01.; 1859: 8. ff.; 1860: 6. ff.; 1861–1862: Horvátország), ideigl. asztalvezető (1861. 07. 16.), 1. oszt. segéd (1861. 08. 07.; 1863: kassai adóker. 6. ff.; 1864–1865: 7. ff.), asztalvezető (1865), 4. oszt. mérnök (1868–1869: 9. ff.; 1869–1871: 2. ff.), 3. oszt. mérnök (1870; 1872–1873: 9. ff.). 1873. január végével elbocsátották.²⁰

16 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 388. 1856/5695., 392. 1856/7992., 398. 1857/3989., 401. 1857/12130., 403. 1857/19515., 437. 1858/59016., 454. 1859/34105., 513. 1864/8260., 658. 1858/19435., 659. 1858/24667., 678. 1863/32359., 681. 1864/62988., 682. 1865/19954., 682. 1865/26908., 683. 1865/59330. MNL OL, K 269. II.-A-21.-a-1935-43934.-1871-63132.; II.-A-21.-b-1. 38., 60., 144., 190., 255., II.-A-21.-b-2. 11., 65., 83., 170., 188., 272., 333., II.-A-21.-b-3. 43. MTCN, 1873–1897. A földadókataszteri munkálatok tisztviselői. Az *Athenaeum* nagy képes naptára. Bp., 1881. 151. Személyi hírek. PK, (1879) 42:580., (1889) 12:496., (1893) 11:303., (1896) 19:443. Vegyesek. KK, 6. (1897) 4:82. Kiss MÁRTON: Ünnepek és ünnepi szokások a kataszteri szervezetben a 19. és a 20. században. *Catastrum*, 9. (2022) 4:39. Gyászrovat. *Budapesti Hírlap*, 33. (1913) 18:13. FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L9QF-94KQ>. Felesége Szkunsevics Irma (?), 1858 k. – Szeged, 1912. 04. 28.), gyermekeik: János Antal (Szeged, 1885. 01. 07. – Szeged, 1885. 01. 18.), Jenő Kornél (Szeged, 1887. 03. 12. – Beregszász, 1887. 07. 26.). FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9P6H-9CM6>, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-8DJS-D>, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-8DNY-4>.

17 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 381. 1856/2850., 387. 1856/5116., 392. 1856/7992., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 437. 1858/59016., 454. 1859/34105., 514. 1864/20329., 543. 1867/8135., 659. 1858/24667., 661. 1858/39331., 665. 1859/5738., 669. 1859/36751., 678. 1863/32359., 680. 1864/28410., 681. 1864/62988., 682. 1865/19954., 683. 1865/29338., MNL OL, K 269. I.-10.-1869-294.-20650., 27276., 51825.; II.-A-21.-b-1. 32., 39., 142., 188., 252. HSHKÖ, (1856) 4:226., (1858) 4:225., (1859) 4:168. OSZK, Gyászjelentés-gyűjtemény: <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/475409>.

18 MNL OL, S 92. No. 25/6. FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HT-62KS-34Z>.

19 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 387. 1856/5116., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 404. 1857/22016., 419. 1858/9640., 437. 1858/59016., 454. 1859/34105., 542. 1867/3732., 678. 1863/32359., 682. 1865/19954., 682. 1865/26908., 683. 1865/29338., 683. 1865/59330. MNL OL, K 255. 1875-51.-1019.; K 269. I.-10.-1869-31.; II.-A-21.-b-1. 31., 38., 61., 145., 191., 256.; II.-A-21.-b-2. 15., 69., 84., 173., 191., 275., 321., 336. *Handbuch Galizien*, 1853:200., 1854:206. Felesége Csanda Kornélia, gyermekeik: Antónia Mária (*Kassa, 1868. 11. 03.), Artúr Lajos (*Endrevágása, 1869. 09. 24.), Vilmos († Temesvár, 1884). Rövid hírek. *Egyetértés*, 18. (1884) FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9RQY-76X>, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HT-6LL7-3D>.

20 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 385. 1856/4421., 387. 1856/5116., 392. 1856/7846., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 401. 1857/12130., 403. 1857/19515., 430. 1858/39331., 437. 1858/59016., 454. 1859/34105., 461. 1859/51417., 659. 1858/24667., 660. 1858/32063., 664. 1858/68457., 669. 1859/36751., 678. 1863/32359., 682. 1865/19954. MNL OL, K 269. II.-A-21.-a-1871-63132.; II.-A-21.-b-1. 32., 39., 61., 139., 186., 253.; II.-A-21.-b-2. 13., 67., 78., 167., 183., 260., 276. MTCN, 1873. SOA Praha: <https://ebadatelnasopraha.cz/d/10929/65>.

Šafařík (Safarik, Schafarik), Franz (Písek, Csehország, 1819. 11. 13. – ?): Tanulmányok: prágai politechnikum (1848–1851). 1850. 05. 30-tól szolgált a kataszternél, 3. oszt. segéd (1851–1855: Galícia), 2. oszt. segéd (1852), asztalvezető (1856–1858: soproni adóker. 8. ff.; 1858: 6. ff.), 4. oszt. mérnök (1858; 1858. 06. 10. – ?; pozsonyi adóker., határleírás; 1859–1860: kassai adóker. 1. ff.), asztalvezető (1859), 1. oszt. segéd (1861–1863: Horvátország), asztalvezető (1863; 1864–1865: soproni adóker. 8. ff.), 4. oszt. mérnök (1865; 1868–1869: 3. ff.; 1869: Diósgyőr, a bányavasutak építésénél), 3. oszt. mérnök (1870: 9. ff.; 1871–1873: Erdély, államjavak felmérésénél; 1874–1875: 6. ff.; 1875: ff.-ek változó állomásokkal). 1875-ben nyugdíjazták.²¹ Testvére, Anton (Písek, 1824. 01. 13. – ?) szintén kataszteri mérnök volt.²²

Scheba, Josef (Wonschow, Csehország, 1823. 03. 03. – Královské Vinohrady, 1886): Tanulmányok: prágai politechnikum (1839–1840). Fizetés nélküli gyakornok (1842. 04. 01.; 1842–1844: Csehország és Galícia), 1844. 04. 30-án kilépett. Majd újból a kataszternél: 2. oszt. segéd (1845. 04. 23.; 1846–1849: Galícia). Katonai szolgálat: 1849. 05. 01. – 1851. 04. 30.).

A kataszternél: 2. oszt. segéd (1851. 05. 01.), 1. oszt. segéd (1851. 11. 01.), asztalvezető (1852. 09. 10.; 1853–1855: Galícia), 4. oszt. mérnök (1854. 11. 01., 1856: soproni adóker. 8. ff.; 1857: 7. ff.; 1857. 09. 03. – 1859, 1862–1863. 04. 13.: Horvátország), 3. oszt. mérnök (1863. 01. 01.; 1863–1864: kassai adóker. 3. ff.; 1864–1865: 5. ff.; 1868–1869: 13. ff.), 2. oszt. mérnök (1869. 01. 01.). 1869. 05. 01.: nyugdíjazták, és a Jilové u Prahy nevű városba költözött, majd magánmérnökként hunyt el.²³

Schön, Michael („Unter Grodisch”, Csehország, 1836. 02. 16. – ?): Tanulmányok: két évfolyam a prágai politechnikumban. 2. oszt. segéd (1856. 08. 20.; 1856–1858: soproni adóker. 8. ff.; 1858: 6. ff.; 1858. 08. 16. – 1862: Alsó-Ausztria, mérnöki nyilvántartás).²⁴

Schramek, Ignatz (Heřmanův Městec, Csehország, 1828. 10. 13. – ?): Tanulmányok: prágai politechnikum (1850–1854). 3. oszt. segéd (1856. 05. 14.; 1856–1857. 05. 01.: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. segéd (1857–1858: I. aligazgatóság, grafikus háromszögelés; 1858: 6. ff., 1858. 03. 04. – ?; Bécs felmérésénél), háromszögelő segéd (1869: bécsi háromszögméreti hivatal), mérnök (1876: Szilézia), térképtári hivatalnok (1878: Szilézia).²⁵

21 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 387. 1856/5116., 388. 1856/5766., 392. 1856/7846., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 429. 1858/37153., 432. 1858/43610., 438. 1858/61268., 456. 1859/39508., 463. 1859/63787., 464. 1860/961., 464. 1860/1164., 574. 1869/32901., 662. 1858/43652., 671. 1859/51252. MNL OL, E 675. Magyar kincstári levéltárak, Abszolútizmus kori pénzügyigazgatási levéltár, K. K. Finanz Landes Directions Abtheilung Oedenburg, Általános iratok 1864/16649.; K 255. 1875-51.-1019.; K 269. I.-10.-1869-851.; II.-A-21.-b-1. 39., 62., 128., 162., 210.; II.-A-21.-b-2. 7., 61., 88., 174., 194., 279., 319., 334. *Handbuch Galizien*, 1851:196., 1852:183., 1853:196., 1854:202., 1855:171. *HSHKÖ*, (1856) 4:226., (1858) 4:225. *MTCN*, 1873–1875. DigiArchiv SOA v Třeboni: <https://digi.ceskearchiv.cz/6371/77/2349/1634/31/0>.

22 Török ENIKŐ: Az 1856. évi második felmérési felügyelőség személyzete. *Catastrum*, 11. (2024) 2:10. (DOI: 10.59884/Catastrum.2024.2.03).

23 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 392. 1856/7992., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 411. 1857/44867., 456. 1859/39229., 513. 1864/8260., 514. 1864/20329., 571. 1869/27808., 576. 1869/36432., 610. 1871/25880., 678. 1863/32359., 679. 1864/5474., 680. 1864/28410., 682. 1865/19954., 682. 1865/26908., 683. 1865/29338., MNL OL, K 269. I.-10.-1869-294.-21085., 31232.; I-10.-1869-851.; II.-A-21.-b-1. 54., 136., 184., 252.; II.-A-21.-b-2. 17., 71. *Handbuch Galizien*, 1846:95., 1847:102., 1848:125., 1849:82., 1853:199., 1854:205., 1855:179. *HSHKÖ*, (1856) 4:226., (1858) 5:180., (1859) 5:162. 1860-ban házasodott, 1869-ben egy hétéves lánya volt. Personal-Nachrichten. *Der Civiltechniker*, 8. (1886) 10:40. DigiArchiv SOA v Třeboni: <https://digi.ceskearchiv.cz/6165/61/1906/1447/61/0>.

24 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 385. 1856/4421., 387. 1856/5116., 398. 1857/3989., 401. 1857/12130., 403. 1857/19515., 434. 1858/49267., 437. 1858/57617., 659. 1858/24667., 662. 1858/43652., 663. 1858/55739., Bücher 141., 143., 145., 147.

25 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 383. 1856/3327., 383. 1856/3459., 387. 1856/5116., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 409. 1857/40015., 411. 1857/44867., 417. 1858/7352., 419. 1858/9677., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 428. 1858/34750., 543. 1867/10038., 574. 1869/34351., 658. 1858/12232., 659. 1858/24667., Grazer und Provinzial-Nachrichten. *Tagespost* (Graz), (1869) 130:3. I. Verzeichnis über die bei Lösung der Gratulations-Lossagekarte für das Jahr 1877 zu Gunsten des Armenholz-Fondes in Troppau eingegangenen Geldbeträge. *Kais. Königl. Schlesische Troppauer-Zeitung*, (1876) 285:4. Nichtamtlicher Theil. *Wiener Zeitung*, (1878) 217:1.

Schuha, August (Slány, Csehország, 1840. 12. 09. – ?): Jacob Schuha (? – 1857) kataszteri mérnök fia, Karl Schuha (1835 – ?) kataszteri mérnök testvére. Tanulmányok: alsó reáliskola a galíciai Sztrijben és Przemyślben. Kisegítő (1856. 08. 14. – 1857: soproni adóker. 8. ff.), 3. oszt. segéd (1857. 01. 01.), 2. oszt. segéd (1857. 05. 01.; 1858–1859: 9. ff.). 1859. 02. 28.: elbocsátották.²⁶

Sklenář (Sklenar, Sklenarz), Anton (Zdice, Csehország, 1827. 06. 09. – ?): Tanulmányok: prágai politechnikum (1846–1849). 3. oszt. segéd (1850. 05. 14.; 1851–1855: Galícia), asztalvezető (1856. 06. 18. – 1858. 05. 03.: soproni adóker. 8. ff.), 4. oszt. mérnök (1857. 05. 01.; 1858–1862: Horvátország). 1862. 07. 01.: kilépett.²⁷

Slawik, Josef (Kutná Hora, Csehország, 1800. 01. 08. – Lázi, 1857. 07. 31.): Tanulmányok: prágai politechnikum (1820–1821). 1822 körül állt a kataszter szolgálatába, 4. oszt. mérnök (1835–1837: Morvaország; 1838–1844: Csehország; 1844–1855: Galícia), 3. oszt. mérnök (1847), 2. oszt. mérnök (1854; 1856–1857: soproni adóker. 8. ff.).²⁸

Turopolcich, Stephan (? , 1803 k. – Zágráb, 1867. 03. 08.): Figuráns (1822. 05. 01.), 2. oszt. segéd (1823. 09. 01.; 1823–1825: Illíria), 1. oszt. segéd (1824. 09. 01.), 4. oszt. mérnök (1833. 04. 20.; 1839–1840, 1843–1844: Csehország; 1845–1854: Galícia), 3. oszt. mérnök (1847. 09. 01.), 2. oszt. mérnök (1851. 11. 01.; 1854. 05. 04. – 1856: Tirol), 1. oszt. mérnök (1854. 11. 01.), ideigl. 2. oszt. felügyelő (1855. 04. 27.; 1856. 05. 01. – 1858. 05. 12.: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. felügyelő (1856. 08. 01.; 1858–1860. 04. 30.: Galícia), 1. oszt. felügyelő (1858. 10. 01.; 1860. 05. 01. – 1861. 06. 30.: pozsonyi adóker. 3. ff.; 1861. 07. 01. – 1862. 05. 30.: Horvátország). 1862: nyugdíjazás.²⁹

Wawra, Johann (Opočno, Rychnov nad Kněžnou-i járás, Csehország, 1831. 06. 18. – ?): Tanulmányok: prágai politechnikum (1848). Az opochnói erdőhivatalnál dolgozott. Gyakornok (1850. 05. 01.), 3. oszt. segéd (1850. 10. 11.), 2. oszt. segéd (1851. 05. 01.), 1. oszt. segéd (1854. 11. 01.), asztalvezető (1856. 04. 11., 1856–?: soproni adóker. 8. ff.), 4. oszt. mérnök (1857. 02. 01.; 1858–1859: 7. ff.; 1860: 1. ff.; 1861–1863. 04.

26 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 381. 1856/2997., 383. 1856/3401., 385. 4421/1856., 387. 1856/5116., 392. 1856/7846., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 443. 3505/1859., 445. 1859/13801., 538. 1866/35223., 659. 1858/24667. SOA Praha: <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/12018/143>. Török ENIKŐ: Az 1856. évi első felmérési felügyelőség személyzete. *Catastrum*, 11. (2024) 1:37–38. (DOI: 10.59884/Catastrum.2024.1.25)

27 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 381. 1856/2850., 383. 1856/3401., 387. 1856/5116., 388. 1856/5766., 392. 1856/7846., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 399. 1857/6630., 403. 1857/19515., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 456. 1859/39229., 660. 1858/34696., 661. 1858/39331., MNL OL, K 269. II.-A-21.-b-1. 35., 55., 99. *Institut zu Prag*, 1856. 322. *Handbuch Galizien*, 1851:196., 1852:182., 1853:196., 1854:202., 1855:171. *HSHKÖ*, (1856) 4:226., (1858) 4:225., (1859) 5:163. SOA Praha: <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/9099/42>.

28 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 387. 1856/5116., 392. 1856/7992., 398. 1857/3989., 401. 1857/12130., 403. 1857/19515., 406. 1857/30276., 409. 1857/40015., 413. 50347/1857., 607. 1871/20716., Österreichisches Kamerale (= Neues Kaale Ö) 977. 1857/55132. *Institut zu Prag*, 1856. 323. *Schematismus des Markgrathums Mähren und Herzogthums Schlesien*, 1835:34., 1836:38., 1837:42. *Schematismus Böhmen*, 1839:39., 1840:42., 1841:40., 1842:41., 1843:41. *Handbuch Böhmen*, 1844:48. *Handbuch Galizien*, 1845:95., 1846:93., 1847:100., 1848:123., 1849:80., 1850:81., 1851:198., 1852:184., 1853:198., 1854:204., 1855:171. *HSHKÖ*, (1856) 4:226. Slawik 1849. 08. 05-én házasodott, felesége Antonia Türnowski, gyermekeik: Josef (*1851. 06. 21.), Anton (*1852. 11. 27.), Alois (*1853. 12. 20.), Carolina Sophia (*Lázi, 1857. 07. 04. – Lázi, 1857. 07. 12.) Özvegye 1857-ben Kutná Horán még egy negyedik gyermeket is nevelt: Maria (*1846. 07. 02.). FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-XF2M-Z>, <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-C33C-SS3R-T>. SOA Praha: <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/7391/312>.

29 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 375. 1856/1026., 387. 1856/5116., 388. 1856/5766., 394. 1856/8799., 419. 1858/9677., 422. 1858/17048. 424. 1858/22338., 456. 1859/39332., 474. 1860/43064., 478. 1860/54691., 478. 1860/54737., 491. 1862/7570., 495. 1862/36457., 499. 1862/58625., 511. 1864/3068., 515. 1864/23206., 549. 1867/32625., 659. 1858/24667., 660. 1858/34696., Neues Kaale Ö 1161. 1862/41030. MNL OL, K 269. II.-A-21.-b-1. 37. *Schematismus Laibach*, 1825:149. *Schematismus Böhmen*, 1839:39., 1840:42., 1843:42. *Handbuch Böhmen*, 1844:49. *Handbuch Galizien*, 1845:97., 1846:95., 1847:102., 1848:126., 1849:83., 1850:83., 1851:201., 1852:187., 1853:202., 1854:208., 1860:142. *HSHKÖ*, (1856) 4:226., (1858) 4:225. Török ENIKŐ: A magyarországi részletes felmérés vezetői 1856–1857-ben. *Catastrum*, 4. (2017) 3:9.

15.: Horvátország), 3. oszt. mérnök (1863. 01. 01.; 1863: kassai adóker. 11. ff.; 1864–1865: 8. ff.; 1868: Krajna).³⁰

Weilharter, Alois (Hollenstein an der Ybbs, Alsó-Ausztria, 1831. 06. 18. – ?): Tanulmányok: a gráci Joanneumban. 3. oszt. segéd (1856.

04. 12.; 1856–1858. 05. 03.: soproni adóker. 8. ff.), 2. oszt. segéd (1856. 09. 01.), 1. oszt. segéd (1858. 10. 01.; 1858–: Tirol; 1861–1863. 04. 13.: Horvátország; 1863–1864: kassai adóker. 3. ff.; 1864. 06. 03. – 1865: 4. ff.; 1868–1869: 8. ff.). 1869. 05. 01. nyugdíjazás.³¹

■ Cakoháza kataszteri térképének részlete, 1856. Felvette Ernst Dawidek, a területszámítást Franz Šafařík végezte (MNL OL, S 78. 661/15.)

30 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 383. 1856/3327., 392. 1856/7846., 394. 1856/8799., 398. 1857/3989., 403. 1857/19515., 420. 1858/9911., 437. 1858/59016., 454. 1859/34105., 514. 1864/20329., 549. 1867/31647., 550. 1867/35347., 554. 1868/961., 658. 1858/12232., 659. 1858/24667., 661. 1858/39331., 665. 1859/5738., 669. 1859/36751., 575. 1869/35897., 678. 1863/32359., 679. 1864/5474., 682. 1865/19954., 683. 1865/29338. MNL OL, K 269. II.-A-21.-b-1. 27., 38., 60., 144., 187., 254., II.-A-21.-b-2. 53. Institut zu Prag, 1856. 332. HSHKÖ, (1856) 4:226., (1858) 4:225., (1859) 4:168. ARON: <https://aron.vychodoceskearchivy.cz/apu/2dbacc83-3bcd-4e45-bea6-e2c950e5b1b2/dao/2dbacc83-3bcd-4e45-bea6-e2c950e5b1b2/file/d65c0b8a-0b79-4c1c-b074-2c0d9666d7b0>.

31 ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 383. 1856/3327., 383. 1856/3459., 398. 1857/3989., 401. 1857/12130., 403. 1857/19515., 419. 1858/9677., 422. 1858/17048., 424. 1858/22338., 514. 1864/20261., 659. 1858/24667., 660. 1858/34696., 678. 1863/32359., 679. 1864/5474., 680. 1864/28410., 682. 1865/19954. MNL OL, K 269. I.-10.-1869-294-37802., II.-A-21.-b-1. 35., 54., 136., 182–183., 252., II.-A-21.-b-2. 12., 66. Matricula Online: <https://data.matricula-online.eu/en/oesterreich/st-poelten/hollenstein-ybbs/01%252F09/?pg=265>. TÖRÖK ENIKŐ: Kataszteri térképtárak az 1860-as években. *Catastrum*, 9. (2022) 2:17.

REISZ T. CSABA

*Laitner Elek portréjához**

Laitner Elek (1844–1924) beszercei erdőigazgató, miniszteri tanácsosról a korábbi kutatások során nem került elő sem rajz, sem fénykép, pedig társadalmi helyzete, hivatali méltósága okán – legkésőbb a nekrológiában – közreadhatták volna az arcképét.¹ A katasztertörténeti tanulmányokban szereplő felmérési tisztviselők szakmai életútjának ismertetésekor szerzőként és szerkesztőként is arra törekszem, hogy a bemutatott személyekről lehetőség szerint arcképet is közreadjunk, ezzel segítve az olvasót a „főhős” maga elé képzelésében. Ezért került Laitner 2025-ben „megtalált” portréja a *Catastrum* legutóbbi számának címlapjára.

Korábban Sártory Antal fiatal kori arcképét – mint későbbi portréjának előképét – azonosítottam, de művészettörténeti irányú kutatásaim során is több képmeghatározást végeztem.² Jelen tanulmány Laitner Elek portréja azonosításának folyamatát ismerteti, illetve ahhoz kapcsolódóan életrajzában kiegészítést nyújtja.

Laitner életrajzához online kereséssel próbáltam illusztrációt keresni, de ilyet a legfontosabb referencia-adatbázisokban, a Hungaricana Könyvtár Portálon és az Arcanum Újságok adatbázisában nem találtam. A kutatás során előkerült Thorma János-adatok után a festőre és Laitnerre együtt keresve ma már felidéz-

hetetlen módon – az előzmények alapján valószínűleg Google-keresés eredményeképpen – elem került egy Thorma János-festmény egy idős úrról (a kép címe unnamed.webp), amelyet szerencsére lementettem, mert nagyon hasonlított Laitner testvérére, Vezéry Ödönre. A további kutatásokban Thorma János munkásságára fókuszáltam, és így a fenti adatbázisok alapján Laitner Elek személyét azonosítottam a művész egyik festményén, és szakmai segítséggel a képet a kiskunhalasi Thorma János Múzeumban utol is értem.³

Thorma János: Férfiportré

Thorma János (1872–1937) festőművész, a nagybányai művésztelep egyik vezetője 1915. november–decemberében Kolozsváron tartózkodott, hogy arcképet fessen. Odaérkeztéről és utazása céljáról november 30-án Réti István (1872–1945) festőművésznek, a nagyváradi művésztelep alapítójának, a mozgalom teoretikusának írt levelében számolt be, a városban tíz napot vélt eltölteni. A művész levelezését közreadó Sümegi György megjegyzése szerint vagy Laitnerről, vagy a feleségéről készíthetett portrét.⁴

Thorma Rélinek december 28-án az arckép befejezéséről és karácsonyeste (vagyis a terve-

* A tanulmány elkészítését a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal K 132723 és K 147251 azonosítójú projektjeinek keretében, azok támogatásával végeztem.

1 Laitner szakmai tevékenységére és életútjára I.: BALATON PETRA: Kataszteri mérnökök a beszercei erdőigazgatóságon. *Catastrum*, 12. (2025) 2:36–44. (DOI: 10.59884/Catastrum.2025.2.36); BALATON PETRA – REISZ T. CSABA: A Naszód vidéki volt határörkösök kataszteri felmérése. *Catastrum*, 12. (2025) 3:41–56. (DOI: 10.59884/Catastrum.2025.3.41); BALATON PETRA: „A milliókat érő naszódai községi erdőket kamatoztatja a köz javára”. Laitner Elek (1844–1924) beszercei erdőigazgató életútja. *Catastrum*, 12. (2025) 3:57–60. (= BALATON, 2025. DOI: 10.59884/Catastrum.2025.3.57).

2 REISZ T. CSABA: Sártory Antal (1829–1896) portréja. *Catastrum*, 9, (2022) 1:3–22.; Uő: Munkácsy Mihály két festménye. Dudits Miklós és felesége portréja. *Turul*, 95. (2022) 1:16–28.

3 A Thorma-kép műtárgyi azonosítását a csatolt kép alapján Sümegi György írta meg nekem (Férfiportré), majd a képet és az ahhoz kapcsolódó, alább ismertetendő tanulmányt Kocsis Zsuzsanna igazgató küldte meg, előzőkeny segítségüket ezúton is köszönöm. A keresésben tanácsokkal segítette munkámat Végső István levéltári kollégám, valamint Boros Judit és N. Kovács Zita művészettörténészek, köszönetem őket is megilleti.

4 SÜMEGI GYÖRGY: *Kiskunhalastól Nagybányáig. Thorma János levelezéséből*. Kiskunhalas, 2012 (= SÜMEGI, 2012). 125.

zettnél később) Nagybányára visszaérkezéséről tudósított.⁵ Thorma később, 1916. január 3-án Ferenczy Károly (1862–1917), a nagybányai iskola harmadik vezetője betegsége felett sajnálkozott – ismét Ré tinek. *„Nem tudom, hogy e miatt a betegsége miatt vajon elintézhette-e az én rámaügyemet. Ugyanis megkértem, hogy egy 120-100 cm képhez csináltasson egy rámát, hasonlót ahhoz, amelyik az aktos képéhez készült. Karácsony előtt írta meg, hogy meg is alkudta – ha jól emlékszem – Berggel 130 koronáért. Január közepére ígerte elkészítését.*

*Most következik ezután az én nagy kérésem. Tudakozódj efelől Károlynál, és legyél olyan jó, keresd fel a rámást, vagy írd meg neki egy pár sorban, hogy a rámát deszkaládába csomagolva, úgy, hogy a képet is bele lehessen majd tenni, utánvéttel küldje le Mélt. Laitner Elek min. tanácsos úrnak Kolozsvár, Jókai utca 16. szám. Az árát mindennel együtt bélyeges és szaldírozott számlán állítsa ki. A portrét teljesen ki- és bevégeztem. A kolozsvári tartózkodás a mocsok idő miatt rém unalmas volt.”*⁶ Thorma újabb levele szerint a keret azonban még február közepére sem készült el, amiért *„tegnap is kaptam az öregtől /Laitner/ letolást”*⁷.

Thorma János életművének katalógusában van egy férfiportré, amely éppen 120×100 centiméteres.⁸ A képen jól azonosítható a bal mellkason a két kitüntetés, a Lipót-rend lovagkeresztje, illetve a Ferenc József-rend tiszti keresztje, éppen amelyeket Laitner szakmai pályafutása elismeréseként elnyert. Laitner testvéréről, Vezéry Ödönről több fénykép is ismert, a Wikipédián a *Magyar színháztörténeti lexikon*ban szereplő arcképe szerepel, és az igen nagy hasonlóságot mutat Thorma János férfiportréjával. Mindezek alapján határozottan kijelenthető, hogy Thorma János festménye Laitner Eleket ábrázolja, és az Kolozsváron, 1915 decemberében készült.

Thorma János a festményt minden bizony-

nyal Laitner megrendelésére és költségén készítette, ezt igazolja az is, hogy a képhez készített keretet csak intézte, de a nyugalmazott miniszteri tanácsos fizette. A kép Laitner Elek tulajdonában volt, és amikor 1918 után menekülnie kellett Kolozsvárról, és Budapestre költözött, ezt is magával vihette. 1924. évi halála után a festmény özvegyénél, Stand Kornéliánál (1850 k. – Budapest, 1935. 09. 20.) maradhatott. A házaspárnak nem volt gyermeke, ezért az özvegy halálát követően a kép Elek bátyjához, Vezéry Ödönhöz (1841–1937), majd tőle Ilo-
na (1882–1965; ∞Bálint Mihály) vagy Margit (1884–1967; ∞Bordács Gyula, négy gyermekük volt) nevű gyermekéhez kerülhetett, tőlük pedig a gyermekeikhez. A festmény ebből a családi körből juthatott műkereskedelmi forgalomba, amelyet a családjára büszke, Németországban élő Thorma Gábor egy budapesti

■ Thorma János: Laitner Elek nyugalmazott miniszteri tanácsos. Kolozsvár, 1915. december, minden bizonnyal az eredeti, Thorma által tervezett díszes kerettel (Thorma János Múzeum, Thorma Gábor tulajdona)

⁵ SÜMEGI, 2012. 126.

⁶ SÜMEGI, 2012. 126–127.

⁷ SÜMEGI, 2012. 129–130.

⁸ A kép leírását Sümegi György küldte meg nekem: Férfiportré (olaj vászon, 120,5×100 cm, jelezve jobbra lent: THORMA) címen reprodukálva: KOVÁCS ZITA – BÜKI BARBARA: *Thorma János*. Kiskunhalas, 2015. Műjegyzék 51. Thorma Gábor tulajdona.

■ Vezéry Ödön, Laitner Elek bátyja, testvérével való hasonlósága segített a festmény azonosításában (Magyar színháztörténeti lexikon. Bp., 1931., szoftveresen javított fénykép)

látogatása alkalmával a festő iránti tiszteletből 1978-ban kerettel együtt megvásárolt, restauráltatott, és otthonában méltó helyen őrizte. Ő 2010-ben megismerkedett Szakál Auréllal, a Thorma János Múzeum igazgatójával, akinek az ötlete nyomán 2012–2013-ban németországi, magyarországi és romániai vándorkiállításokon mutatták be a nagyközönségnek Thorma János műalkotásait, köztük ezt a képet is. A múzeum munkatársai a kiállítás előtt restaurálták a képet, a kiállítássorozat végén pedig a tulajdonos a múzeumban letétbe helyezte a festményt.⁹

Kitüntetések a mellkason

Laitner Elek portréjának azonosításában nagy szerepe volt annak a két kitüntetésnek, amely az ábrázolt személy bal mellkasán látható.

■ Laitner Elek bal mellkasán mindkét rendjel jól azonosítható (Thorma János Múzeum, Kiskunhalas)

A rendjeleket annyira realizisztikusan festette meg Thorma János, hogy egyértelműen megállapítható – ha máshogy nem, a viselés helyéből – nemcsak a rend, de még annak fokozata is: a Lipót-rend lovagkeresztje és a Ferenc József-rend tiszti keresztje.

A szakmai vagy közéleti, katonai vagy polgári tevékenység ösztönző elismerése volt és az ma is, ha az állam – legfőbb vezetője, képviselője: az államfő (uralkodó, elnök, testület) útján – kitüntetésben részesíti az arra érdemesnek tartottakat. Középkori, a lovagrendek korába visszanyúló gyökerekkel így volt ez a Habsburg, majd az Osztrák–Magyar Monarchia idején is, ahol – sok más európai állam-

⁹ Ezúton köszönöm Thorma Gábor festményre vonatkozó szíves adatközlését, valamint Szakál Aurél nyugalmazott igazgató kutatásomhoz nyújtott támogatását.

hoz hasonlóan – a kitüntetések igen komoly hierarchiája alakult ki.¹⁰

A legrégebb és legrangosabb kitüntetések ugyan elérhetetlenek voltak a hétköznapi ember számára, de a modern államban létrehozták azokat az elismerési formákat, amelyeket szélesebb társadalmi csoportok tagjai is elnyerhettek. A kitüntetések jelentőségét – és történetiségét – viselési rendjük is meghatározta. Az Aranygyapjas rend (1429), a Mária Terézia Katonai rend (1757), a Szent István-rend (1764) a legmagasabb állami elismerések voltak, elsősorban az uralkodócsalád, az arisztokrácia és az állami vezetők számára. Az ezt követő Katonai Érdemkereszt (1849) katonai kitüntetés(család) volt. A Lipót-rendet (1808) már a polgári személyek is elnyerhették, ezt követte a Vaskorona-rend (1815), majd a Ferenc József-rend (1849) a magasabb, és az Érdemkereszt (1849) az alacsonyabb társadalmi/hivatali helyzetű polgári és tiszti személyek számára. Az egyes rendek akár 3-5 fokozatból is álltak, a kitüntetések sorrendje a rendjelek magasabb fokozata után újrakezdődött.

Az összefoglaló szakirodalom nem ad részletes ismertetést egy-egy érdemrend elnyeréséről, pedig a folyamat számos hivatalos szervnél keletkeztetett olyan, szerencsés esetben napjainkig is fennmaradt iratanyagot, amelyből nemcsak az adományozás ténye és az adományozási eljárás időbelisége, hanem az adományozott életútja és szakmai tevékenysége is megismerhető.

Egy személy kitüntetését a szakminisztérium – esetenként külső szerv vagy személy javaslatára – kezdeményezte a minisztertanácsnál. Annak egyetértése esetén a szakminiszter a király személye körüli miniszter útján és közbenjárásával részletes javaslatot tett a kitüntetésre, aki a kabinetirodán (Kabinettskanzlei) keresztül az uralkodó elé terjesztette azt. Az uralkodói jóváhagyásról és

a kitüntetés adományozásáról a kabinetiroda tájékoztatta a rend irodáját (Ordenskanzlei), felkérve azt, hogy értesítse a király személye körüli minisztert a döntésről, és hogy továbbítás céljából vegye át a kitüntetést, az adományozási okiratot (Diplom) és az alapszabályokat (Statutenbuch). A király személye körüli miniszter a miniszterelnök útján értesítette a szakminisztert az uralkodói döntésről, és átadta neki a kitüntetést és a mellékleteit, hogy azt megküldje a kitüntetettnek, és hogy az uralkodói elhatározásnak a hivatalos lap(ok)ban való nyilvános közzétételéről intézkedjék. A szakminisztérium gondoskodott a díj átadásáról és annak adminisztrációjáról, a közzétételről, és visszaküldte a szükséges iratokat a király személye körüli miniszternek, az pedig a rendi irodának. Ha valaki egy kitüntetés magasabb fokozatát kapta (pl. tiszti kereszt), akkor az alacsonyabb fokozatot (pl. lovagkereszt) előbb vissza kellett küldenie a szakminisztériumon keresztül a király személye körüli miniszter útján a rendi irodának. Elhalálozás esetén a rendjelet és az adományozási okiratot ugyancsak vissza kellett küldeni a rendi irodának, emiatt kevés kitüntetés maradt a gyűjtők, így a múzeumok számára.

Az ügyintézés írásban zajlott zömében Budapest és Bécs között, ezért az eljárásban valóban számos irat keletkezett, vagyis a javaslattevő (pl. főispán), a szakminisztérium, a király személye körüli minisztérium, a minisztertanács, a kabinetiroda és a rendi iroda anyagában is maradhattak fenn iratok.

Az Osztrák Császári Ferenc József-rend

A rendet I. Ferenc József császár alapította trónra lépésének első évfordulója alkalmából 1849-ben. Bel- és külföldiek, polgári és katonai személyek is elnyerhették, születésre, vallásra, állásra tekintet nélkül, a díjazás nemességre és

10 Ennek alapos összefoglalását l.: MAKAI ÁGNES – HÉRI VERA: *Kitüntetések*. Bp., 1990; UŐK: *Kereszt, érem, csillag. Kitüntetések a magyar történelemben*. Bp., 2002; BODROGI PÉTER – MOLNÁR JÓZSEF – ZEIDLER SÁNDOR: *Nagy magyar kitüntetéseknévkönyv. A magyar állam rendjelei és kitüntetései. A Szent György-rendtől a Nagy Imre-érdemrendig*. Bp., 2005. Ezek a falerisztikai (kitüntetéstan) munkák az egyes kitüntetések különféle fokozatait színes fényképeken mutatják be, segítve ezzel az azonosításukat.

örökölhető kitüntetésre nem jogosított.¹¹ Ezzel a kitüntetéssel az ipar és a kereskedelem fejlesztése, továbbá a tudomány és a művészetek terén elért eredményeket ismerte el az uralkodó. Eredetileg három fokozata volt (nagykereszt, középkereszt/parancsnoki kereszt, lovagkereszt), azok jelvénye csak nagyságra különbözött, viselési helye eltérő volt (jobb váll, nyak, gomblyuk). 1901-ben bevezették a tiszti keresztet, amely a középkereszt és a lovagkereszt között foglalt helyet, és a mell bal oldalára tűzve hordták.¹² Mivel a rendjel fokozatai eltérő méretben, de ugyanolyan formájúak voltak, ezért a viselés módja segít a fokozat meghatározásában – a mellkasra tűzve a tiszti keresztet viselték.

Laitner Elek 1887-ben nyerte el a Ferenc József-rend lovagkeresztjét. Az erre vonatkozó források hiányosak, mert a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium iratanyagában a vonatkozó ügyirat nincsen a helyén.¹³ Az iktatókönyvi bejegyzések szerint Szolnok-Doboka vármegye főispánja 1887. május 19-én

531. szám alatt Laitner Elek kolozsvári királyi erdőfelügyelő kitüntetése tárgyában fordult a minisztériumhoz, ebben javasolta a tisztviselő felterjesztését. Az iratra külön intézkedés nem történt, de csak 1888. november 26-án tették „ad acta”, vagyis a kérdésben foglaltakat más ügyíraton intézték.¹⁴

A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter az október 6-i minisztertanácsi ülésen javasolta, hogy kiváló szolgálataiért engedélyezzék Laitner Elek kitüntetésének felterjesztését, és ezt elfogadták.¹⁵ A minisztérium hivatalból október 15-én iktatott egy új iratot ebben a tárgyban, és a miniszter a király személye körüli miniszterhez intézett október 18-i átiratát 22-én küldték el (ez volt a tárca szakmai előterjesztése). Orczy Béla miniszter november 3-án terjesztette fel a kitüntetési javaslatát az uralkodóhoz,¹⁶ aki november 6-án a rend lovagkeresztjét adományozta Laitner Elek számára.¹⁷ A kabinetiroda a Ferenc József-rend rendi irodáját aznap értesítette a

11 A Ferenc József-rend és a Lipót-rend jogosulti körét árnyalja az 1901. évi új fokozatok bevezetéséről szóló tudósítás: „A Lipót-rend lovagkeresztjét eddigelé tudvalevőleg ötödik rangosztályban levő államhivatalnokok kapták, s ez a kitüntetés megfelel az udvari tanácsosi címnek. [...] A Ferenc József-rend új tiszti keresztje olyan magas kitüntetés lesz, mint a harmadik osztályú vaskorona-rend. Az új tiszti kereszt szintén polgári és katonai kitüntetés lesz. A Lipót-rend új lovagkeresztjét szalagon fogják viselni, ellenben a Ferenc József-rend tiszti keresztjén nem háromszögű szalag fog függni, hanem tűvel fogják azt a díszegyenruhára, a bal oldalra vagy a frakk hajtokájára tűzni; a tiszti kereszt valamivel nagyobb, mint a lovagkereszt, de különben teljesen meg fog egyezni emezzel. A szabályok értelmében a Ferenc József-rend tiszti keresztjének tulajdonosai a sorban meg fogják előzni a lovagokat s a harmadik osztályú vaskorona-renddel kitüntetetteket. A két új rendjel alapításának állítólag az az oka, hogy a magyar és az osztrák minisztériumokban zavarban voltak már amiatt, hogy milyen kitüntetést kapjanak a hatodik rangosztályban levő személyiségek, akiket a felség a titkos tanácsosi rangra emelt.” Két új rendjel. Budapest, 25. (1901) 54:4. (febr. 23.). Bár a cikk szerint „tudvalevőleg” a Lipót-rendet az V., a Ferenc József-rendet pedig a VI. fizetési osztályba sorolt állami tisztviselők számára adományozták, ez a szakirodalomban nem kap említésre méltó figyelmet.

12 A Pallas nagy lexikona. VII. Bp., 1894. 119. A „Ferenc József-rend” szócikket Áldásy Antal írta, illetve ennek kiegészítése Uo. XVII. I. pótkötet, Bp., 1904. 487. A későbbi lexikonok és a fentebb idézett falerisztikai szakirodalom ezt az ismeretanyagot alig egészíti ki. Hivatalos rész. Budapesti Közlöny (= BK), 35. (1901) 49:1., Nem hivatalos rész. Uo. 6–7. (febr. 28.).

13 Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= MNL OL), K 168 Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium levéltára, Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium, Általános iratok, 1887–27.208. Ezen az alapszámon négy további iktatás van: 1887-53.494; 1887-58.715; 1887-59.794; 1888-439. Az iratok lappangása miatt csak az iktatókönyvi bejegyzésekből nyerhetünk némi ismeretet a történésekre. A referencia kutatásában nyújtott segítségét Ásványi Szabolcs, a mikrofilmes anyag kutatásának lehetővé tételét Sávolyiné Nagy Erzsébet és Sulyokné Matus Ágnes kollégáimnak köszönöm.

14 Levélben fordultam a Román Nemzeti Levéltár Beszterce-Naszód Megyei Levéltárához, hogy az ottani anyagban a beszterce-naszódi főispán által vagy részére írt leveleket fogalmazványban vagy eredetiben megkaphassam. A keresett iktatószámon iratokat nem találtak, de Laitner Elekre vonatkozó egyéb adatokat közöltek. Gyors és konkrét válaszukért köszönettel tartozom nekik is. A Kolozs Megyei Levéltár az elektronikus levelemre nem válaszolt.

15 MNL OL, K 27 Miniszterelnökségi Levéltár, Minisztertanácsi jegyzőkönyvek (= K 27). 1887. október 6. 8. napirendi pont.

16 MNL OL, K 20 Őfelsége Személye Körüli M. Kir. Minisztérium, Elnöki iratok (= K 20). 1888-459. A felterjesztés érdemi részét teljes terjedelmében I. a dolgozat végén közreadott források között (Források, 1.). A referencia iratanyagában kérésemre Körösmezei András kollégám végzett iratkeresést, szívességét hálásan köszönöm.

17 Österreichisches Staatsarchiv (= ÖStA), Haus-, Hof- und Staatsarchiv (= HHStA), Kabinettsarchiv (= KA), Kabinettskanzlei (= KK) Vorträge, 1887-4088. Itt található a király személye körüli miniszter német nyelvű felterjesztése. A bécsi kutatásaimban iratkereséssel, irat-előkészítéssel és adatközléssel, valamint az adminisztrációs ügyek intézésében is nagy segítségemre volt ezúttal is dr. Arany Krisztina bécsi levéltári delegátus, szívességét ezúton is köszönöm.

döntésről, amely másnap a király személye körüli miniszternek továbbítás végett megküldte a döntést másolatban, a lovagkeresztet, az adományozási okiratot és az alapszabályokat.¹⁸ A király személye körüli miniszter november 9-én értesítette a szakminisztert a kitüntetésről,¹⁹ november 14-én pedig a kitüntetést is megküldte, amit december 2-án továbbítottak Bánffy Dezső főispánnak (azért, hogy a lovagkeresztet és a dokumentációt átvétel ellenében átadja a díjazottnak). Beszterce-Naszód vármegye december 30-án írt a szakminiszternek (amelyben arról értesíthette, hogy a rendet Laitner átvette, és küldi az átvételi elismervényt), a minisztérium január 22-én továbbította azt Orczy Béla király személye körüli miniszternek. A kitüntetési folyamat október elejétől január végéig, négy hónap alatt lezajlott.

Laitner Elek 1903-ban elnyerte a Ferenc József-rend 1901-ben bevezetett tiszti keresztjét is. Az adományozás dokumentációja teljesnek mondható. Megvan a Földművelésügyi Minisztérium, a Király Személye Körüli Minisztérium, a Minisztertanács, a Kabinetiroda és a Ferenc József-rend rendi irodájának az iratanyaga is.²⁰ A folyamat a lovagkereszt adományozásához hasonlóan zajlott, annak az olvasót feleslegesen terhelő részletes időrendi bemutatása helyett csak az ügy néhány érdekességét ismertetem.

Az ügyiratot a Földművelésügyi Minisztériumban hivatalból indították 1902. december 24-én, tehát nem külső javaslattevő kezdeményezte a kitüntetést. Előzményként tüntették fel a jogelőd minisztériumban az 1887. évi kitüntetés alkalmával keletkezett ügyiratot, de az akta lezárásakor azt visszarakták a helyére (ahol ma nincsen meg). A minisztertanácsnak benyújtott előterjesztés fogalmazványában

még a III. osztályú Vaskorona-renddel javasolták kitüntetni Laitnert, ez a Ferenc József-rend lovagkeresztje felett, annak tiszti keresztje alatt állt a rendjel-hierarchiában. Maga Darányi Ignác földművelésügyi miniszter döntött azonban úgy, hogy magasabb presztízsű kitüntetésre, a Ferenc József-rend két évvel korábban bevezetett tiszti keresztjére tesz javaslatot.

Az uralkodó 1903. február 15-én döntött a kitüntetés adományozásáról. A rendi iroda arra kérte a király személye körüli minisztert, hogy Laitnertől kérje vissza a lovagkeresztet és az alapszabályokat, ez február 21-én – az ügyirati feljegyzés szerint – megtörtént. A Földművelésügyi Minisztérium február 20-án a hivatalos közlönyt és két ágazati hivatalos lapot értesített a kitüntetésről, kérve annak közzétételét.²¹ Laitner Elek Budapesten, március 5-én vette át a kitüntetést, az adományozási okiratot és az alapszabályokat, az utolsó adminisztrációs intézkedést a rendi irodában végezték április elején, tehát bő három hónap elegendő volt a javaslattól a díjátadásig és mindennek adminisztrálására.

Az Osztrák Császári Lipót-rend

A rendet I. Ferenc osztrák császár és magyar király alapította édesapja, II. Lipót császár emlékére 1808-ban, polgári és katonai személyek is elnyerhették. Eredetileg három fokozata volt (nagykereszt, középkereszt/parancsnoki kereszt, lovagkereszt), háború esetén hadiékítménnyel. 1901-től a nagykereszt után az első osztályú Lipót-rend fokozatot vezették be, a rendjel viselési helye eltérő volt (jobb váll, nyak, bal mellkas, gomblyuk). 1884-ig a kitüntetés rangemeléssel járt (titkos tanácsos, báró, lovag/nemes lett a díjazott).²² A rendjelek hie-

18 ÖStA, HHStA, Hofarchiv (= HA), Obersthofmeisteramt, Franz-Joseph-Orden (= FJO), 1887-836. Itt található a király személye körüli miniszter (november 13.), illetve Laitner Elek (Beszterce, 1887. december 30.) átvételi elismervénye.

19 A szakminisztérium gondoskodott a kitüntetés közzétételéről: Hivatalos rész. BK, 21. (1887) 262:1. (nov. 17.).

20 MNL OL, K 178 Földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium levéltára, Földművelésügyi Minisztérium, Elnöki iratok (= K 178), 1903-105.; K 27. 1903. január 16. 28. napirendi pont; K 20. 1903-104.; ÖStA, HHStA, KA KK Vorträge, 1903-381.; HA FJO, 1903-168. A felterjesztés érdemi részét l. a dolgozat végén (Források, 2.).

21 Hivatalos rész. BK, 37. (1903) 42:1. (febr. 21.); Hivatalos rész. Földművelési Értesítő (= FE), 14. (1903) 9:225. (márc. 1.); Válaszok és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. Erdészeti Lapok (= EL), 42. (1903) 3:300. (márc. 15.).

22 A Pallas nagy lexikona. XI. Bp., 1895. 549. A „Lipót-rendek” szócikket Áldásy Antal írta.

rarchiájában a Katonai Érdemkereszt megelőzte, a Vaskorona-rend követte ezt a kitüntetést.

Az 1905-től miniszteri tanácsosi címmel felruházott, majd 1909-től ténylegesen miniszteri tanácsos – és így az V. fizetési osztályba sorolt – Laitner Elek 1914 nyarán a nyugdíjazását kérte a földművelésügyi minisztertől, és 1915. január 15-én átadta a beszercei erdőigazgatói hivatal utódának.²³

A földművelésügyi miniszter 1914 december elején tett javaslatot a nyugdíjba készülő Laitner kitüntetésére, ezt a minisztertanács a december 18-i ülésen támogatta. A szaktárca december 28-án tette meg a javaslatát Burián István király személye körüli miniszternek, aki 1915. január 11-én terjesztette fel azt az uralkodóhoz. I. Ferenc József 1915. február 3-án adományozta Laitnernek a Lipót-rend lovagkeresztjét a saját kérelmére történt nyugalomba vonulása alkalmából, az erdészeti közszolgálat terén sok éven át teljesített különös szolgálatai elismeréséül.²⁴

A kitüntetési eljárás májusban ért véget, amikor a földművelésügyi miniszter Tisza István király személye körüli miniszter útján visszaküldte Laitner Besztercén, április 4-én aláírt személyi táblázatát a főudvarmesteri hivatalnak. Ott a táblázatból úgy értették, hogy Laitner a Ferenc József-rend tiszti keresztje mellett a lovagkeresztet is birtokolja, és ez alapszabály-ellenes, ezért május végén felszólították, hogy azt küldje vissza a rendi irodának. Ennek az ügynek nincs ügyirati folytatása, de valószínűleg félreértés lehetett, mert a Király Személye Körüli Minisztérium 1903. évi ügyiratán már feljegyezték a lovagkereszt visszavételét.

A közéletben

Laitner Elek az állami hivatala mellett a gazdasági, társadalmi és közösségi életben is aktív szerepet játszott, a Ferenc József-rend tiszti keresztjének adományozását javasoló miniszteri felterjesztés külön is kitért erre az érdeimei felsorolásakor. A kolozsvári Fakereskedő Rt.-nek igazgatósági tagja volt 1895-ben, vezérigazgatója 1896-ban, majd végül az egyik felszámolóbiztosa is.²⁵

Erdőigazgatóként gazdaságfejlesztő javaslatokat tett Darányi Ignác földművelésügyi miniszternek, aki elképzeléseit rendre támogatta. 1902-ben javasolta, hogy a Borgói-havasokban a juhtenyésztés fellendítésére mintagazdaságot hozzanak létre. A földművelésügyi tárca nemcsak ezt, de a marhatenyésztés fellendítése érdekében a borgóprundi közösség tejgazdasági törekvéseit is támogatta.²⁶ 1908-ban a Persahavason mintatehenészet létrehozását javasolta Darányinak: „Célja ezzel egyrészt bemutatni a havasi népnek a racionális tehenészetet, másrészt meg a svájci tehénfajt e vidéken meghonosítani. A havasi nép őszinte örömmel fogadta a hírt, amely intézkedés előreláthatólag nagy lendületet ad az okszerű marhatenyésztésnek.”²⁷

Laitner fontosnak tartotta a vasút fejlesztését, az 1880-ban létrehozott Szamosvölgyi Vasút Rt. igazgatósági tagja volt. E vasútvonalra csatlakozott a Bethlen–Kisilva vasútvonal, amelyet az 1906-ban létrehozott Naszódvidéki Helyiérdekű Vasút Rt. építtetett ki és üzemeltetett.²⁸

Az Országos Erdészeti Egyesület aktív tagja volt, már 1869-ben 100 forintot adományozott annak.²⁹ 1908-ban az egyesület neki ítélte oda a Horváth Sándor Alapítvány jutalomdíját,

23 BALATON, 2025. 60.

24 MNL OL, K 178. 1914-7017., az ügyirat nincs a helyén. K 27. 1914. december 18. 34. napirendi pont; K 20. 1915–21.; ÖStA, HHStA, HA, Obersthofmeisteramt, Ordenskanzlei, 1915–243.; KA KK Vorträge, 1915–67.; Hivatalos rész. BK, 49. (1915) 54:1. (márc. 5.); Hivatalos rész. FÉ, 26. (1915) 10:153. (márc. .); Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. EL, 54. (1915) 5–6:143–144. (márc. 15.). A felterjesztés érdemi részét I. a dolgozat végén (Források, 3.).

25 *Központi Értesítő*, 20. (1895) 70:1401. (aug. 11.), *Uo.* 26. (1901) 98:10840. (dec. 8.).

26 Mintagazdaságok a borgói havasokban. *Pesti Hírlap*, 24. (1902) 56:13. (febr. 26.). GÁSPÁR ÁRMIN: Mintajuhgazdaságok a borgói havasokban. *Alkotmány*, 7. (1902) 51:11. (febr. 28.). *Erdélyi Gazda*, 34. (1902) 9:117–118. (márc. 2.); *Gazdasági Mérnök*, 26. (1902) 12:95. (márc. 23.).

27 *Budapesti Hírlap* (= BH), 28. (1908) 200:36. (aug. 20.); *Magyarország*, 15. (1908) 299:18. (dec. 15.).

28 Új vasút-részvénytársaság. *Magyar Nemzet*, 25. (1906) 39:10–11. (febr. 15.). *Mihók-féle Magyar Compass*, 37. (1909) 850.

29 A *Hon*, 7. (1869) 236:3. (okt. 14.), ugyanerről a *Pesti Napló* és a *Budapesti Közlöny* is hírt adott.

665 koronát „a magyar erdőgazdaság gyakorlati művelése terén és a Beszterce-Naszód vidéki erdők céltudatos és eredményes igazgatása által szerzett érdemei elismeréséül”.³⁰

Az „erdészeti államvizsgáló bizottságnak”, vagyis az állami erdészeti szakvizsgát lebonyolító bizottságnak 1884-től volt a tagja, és mindig újraválasztották.³¹

Erdőigazgatósága idején a besztercei állami elemi népiskola (1897–1913), majd a besztercei polgári leányiskola (1902–1912) gondnokságának az elnöke volt. A bánffyhungyadi állami polgári fiú- és leányiskola számára 1905-ben fagyűjteményt adományozott.³² A római katolikus egyháztanács elnökeként a helyi elit fontos tagja volt, e minőségében üdvözölte Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspököt besztercei látogatásakor.³³

Az Ezredéves Kiállításon (1896) a közreműködők érmét, a torinói nemzetközi kiállítás (1912) után közreműködői díszoklevelet kapott.³⁴ Részt vett a madárvédelem tárgyában 1906-ban megszervezett anketon, és hozzájárult ahhoz, hogy a leégett ünököi menedékházat újjáépítsék.³⁵

Egy miniszteri tanácsos azonosítása

A Thorma-mű azonosítását követően a kiskunhalasi Thorma János Múzeum igazgatóját, Kocsis Zsuzsannát kértem, hogy a *Catastrum* számára illusztrációként a festmény reprodukcióját megkaphassuk. Ő nemcsak azt, hanem Kollarics Gábor művészettörténész 2025-ben megjelent tanulmányát is megküldte, amely-

ben a szerző az ábrázolt személy azonosítását ismerteti.³⁶

Kollarics éveken át látta a Thorma János Múzeum Thorma Galériájában a mellén kitüntetések viselő ismeretlen idős ember arc-képét. Kutatásai során azonosította az ábrázolt személyt, és ebben segítségére voltak a bal mellkason viselt érdemrendek.

A kutató szerint Thorma János számos nagybányai közéleti személyt vagy hozzátartozóját festette meg, ezért a kereséskor a nagybányai vonatkozás is hangsúlyos szerepet kapott, és a stílusjegyek analógiája és a kitüntetések alapján 1911 és 1918 között készültnek vélte a képet. A kitüntetettek körét nagybányai kötődésű polgári személyekre szűkítette, „Thorma János ugyanis portréit nagybányai műtermében készítette”.³⁷

Kollarics olyan nagybányai kötődésű miniszteri tanácsost (nem indokolva, hogy miért pont ilyen rangú személyt) keresett, aki 1902 és 1918 között töltötte be a 70. életévét, és az ábrázolt kitüntetések megkapta. Megállapítása szerint az érdemrendek 1901-től voltak adhatók (ez azonban csak a Ferenc József-rend tiszti keresztjére igaz!), és éveknél kellett eltelnie két kitüntetés elnyerése között, ezért az 1906 és 1918 közötti időszakra szűkítette le a festmény elkészítését. Ennek alapján határozta meg Laitner Elek személyében az ábrázolt alakot, akire mindhárom előfeltétel (életkor, kitüntetések, nagybányai kötődés) teljesült. A szerző megállapítása szerint az 1915-ben történt események, vagyis a „nagybányai ünnepség, a király elismerése, a visszavonulás a leg-

30 Magyar Fakeskedő, 15. (1908) 1:6. (jan. 1.).

31 BK, 18. (1884) 126:1. (máj. 30.); Uo. 39. (1905) 141:1. (jún. 20.); BK, 42. (1908) 78:1. (ápr. 3.); BH, 34. (1914) 98:19. (ápr. 25.).

32 A bánffyhungyadi m. kir. állami polgári fiú, felső leány és elemi iskolák értesítője az 1905–906. tanévről. Szerk.: KOLESZÁR LAJOS. Bánffyhungyad, 1906. 133.

33 Anket a madárvédelem tárgyában. Magyarország, 13. (1906) 291:7–8. (dec. 1.). Majláth püspök Besztercén. Ellenzék, 28. (1907) 119:4. (május. 27.).

34 Köztelek, 1911. 92:2985. (nov. 22.).

35 ALZNER H.: Az Ünököi menedékház felszentelése. Erdély, 19. (1910) 7:109. (júl. 1.).

36 KOLLARICS GÁBOR: Nyomozás egy miniszteri tanácsos után Thorma János festménye alapján. Halasi Múzeum, 6. Emlékkönyv a Thorma János Múzeum 150. évfordulójára. Szerk.: KOCIS ZSUZSANNA. Kiskunhalas, 2025. 465–468. A tanulmány a címválasztás miatt a „Thorma János” „Laitner Elek” szóösszetételek Google- és Bing-keresésével nem jött fel találatként, pedig a cikk címe az MTA-repozitóriumba feltöltött, Pánya István és Fóti Miklós ugyanott megjelent tanulmánya előtt szereplő tartalomjegyzékben szerepel, vagyis jobb lett volna Laitnert a címben is feltüntetni.

37 KOLLARICS, 2025. 466.

alkalmasabb idő a portré elkészítésére. Laitner Elek ekkor a hetvenegyedik évében járt, ami megfelel az ábrázolt férfi korának. Tehát, ha Thorma János festményének – nyomozásunk eredménye szerint – valóban Laitner Elek a modellje, akkor a kép minden bizonnyal 1915-ben készült, előbb nem is készülhetett. A kép

adatai a fent leírtak tükrében tehát pontosíthatók.³⁸ Az ábrázolt személy helyes azonosítását és a festés évének pontosítását tehát elsőként Kollarics Gábor végezte el a tanulmányában, én pedig az eredményei nem ismeretében, tőle függetlenül és máshonnan indulva ismét elvégeztem ugyanezt.

Min. Rat. Laitner

Fr. 243. 1915
S. O.

Standesliste.

Österreichisch kaiserlicher
Leopold-Orden.

Ordensgrad: Ritterkreuz

1	Familien-Namen und mütterliche Vornamen. Bei Familiennamen und bei Rufnamen sind zu antizipieren	Alexius Laitner
2	Datum und Ort der Geburt:	1844 September 2 ^{te} Nagybánya / Gem. Katmar: /
3	Stellung (Beauf.) Titel, Militärische Charge:	Hon. ung. Forstdirektor im Ruhestande Ministriarbat
4	Wohnort, Straße, Haus Nr., Land:	Wien Kolossar Schay-Sapye Nr. 16.
5	Beitritt außerdem an andere ungar. Orden und Ehrenzeichen	Hon. österr. Franz-Joseph-Ordens: Ritter- und Offiziers-Kreuz.

Die Einzeichnung wird nach Verleihung einer höheren Klasse oder nach meinem Ableben, nebst dem Statutenbuche von Seiner k. und k. Apostolischen Majestät Obersthofmeisteramt in Wien zurückzustellen sein.

Den Empfang obiger Dekoration nebst Statutenbuch becheinige ich hiemit.

Besterre, am 4 April 1915.

Unterschrift:

Alexius Laitner
Ministriarbat Hon. ung.
Forstdirektor im Ruhestande

Behördliche Bestätigung der Richtigkeit der Angaben im Statutenbuch 1, 3 und 5.

■ Laitner Elek a Lipót-rend nyilvántartási lapján (ÖStA, HHStA, HA, Obersthofmeisteramt, Ordenskanzlei, 1915–243.)

Laitner Elek méltatása a szakminiszteri felterjesztésekben (források)

1.

Az 1887. évi Ferenc József-rend lovagkeresztje kitüntetéshez

„[...] A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter folyó évi október hó 18-án 53.494. szám alatt kelt és legmélyebb tisztelettel mellékelt átiratában a minisztertanács hozzájárulásával közvetítésemet oly célból vette igénybe, hogy Laitner Elek erdőfelügyelő részére a Ferenc József-rend lovagkeresztjének legkegyelmesebb adományozását eszközöljem ki.

Laitner Elek erdőfelügyelő az 1864-ik évben lépett az erdészet szolgálatába, s a különféle hivatali fokozatokban teljesített kiváló szolgálatait, igazolt odaadó szorgalma és feltétlen megbízhatósága alapján 1880-ban erdőfelügyelővé lett Felsőszék által legkegyelmesebben kinevezve.

Laitner ezen hivatalában nemcsak a várakozásnak felelt meg mindenben, de különösen Beszterce-Naszód vármegyében a nép némely vezetői által nemzetiségi törekvésekkel is kapcsolatba hozott erdőhasználati és erdőfenntartási bonyolált [így!] ügyeket békés úton a törvényes korlátok közé terelte, mi által az állam közgazdasági és politikai érdekeinek igen üdvös szolgálatot tett. E részben működését – nemegyszer nagyon nehéz körülmények között – mindenkor oly elismerésre méltó módon végezte, hogy nevezett vármegye főispánja a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez intézett jelentésében akként nyilatkozott, miszerint kötelességmulasztásnak és a méltányossági igények megsértésének tekintené, ha Laitnert legfelsőbb kitüntetésre ajánlani elmulasztaná.

A felhozottak alapján, és miután a többször említett erdőfelügyelő, ki a hivatali rangfokozat VII-ik osztályában van, a társadalmi életben is közbecsülésnek és általános tiszteletnek örvend, bátor vagyok a legfelsőbb elhatározás tervezetének hódolatteljes bemutatása mellett Felsőszéket legalázatosabban megkérni, miszerint Laitner Elek erdőfelügyelőnek ezen minőségében szerzett kiváló érdemei elismeréseül a

Ferenc József rend lovagkeresztjét legkegyelmesebben adományozni méltóztassék. [...]”

2.

Az 1903. évi Ferenc József-rend tiszti keresztje kitüntetéshez

„[...] Laitner Elek erdőigazgató a besztercei m. kir. erdőigazgatóság jelenlegi főnöke, aki 1844-ben Nagybányán, Szatmár vármegyében született, középiskolai s a selmecbányai erdészeti akadémián végzett tanulmányainak befejezése után 1864-ben kezdte meg erdészeti szolgálatát.

Kezdetben mint díjtalan erdészjelölt a fennállott nagybányai cs. kir. bánya- s jószágigazgatóságnál, később folytatólag mint erdész-mérnök Nagybánya sz. kir. város törvényhatóságánál volt alkalmazásban.

Közvetlenül ebből az utóbbi állásából 1871-ben ismét állami szolgálatba lépett, és akkor a volt nagybányai m. kir. erdőhivatalhoz m. kir. erdösszé, 1877-ben pedig a volt pécskai m. kir. államjavak igazgatóságához m. kir. erdőrendezővé neveztetett ki.

Kiváló szolgálatait s feltétlen megbízhatósága alapján Laitner Elek 1880-ban az 1879. évi XXXI. törvénycikkben foglalt erdőtörvényből folyólag szervezett kir. erdőfelügyelőségek létszámába kir. erdőfelügyelővé neveztetett ki, s a kolozsvári kerületi kir. erdőfelügyelőség vezetésével bízott meg. Ebben a minőségben szerzett érdemei elismeréseül [így!] Ő császári és apostoli királyi felsége 1887. évi november hó 6-án Bécsben kelt legfelső elhatározásával őt a Ferenc József-rend lovagkeresztjével méltóztatott legkegyelmesebben kitüntetni.

Végül 1890-ben, amidőn a volt Naszód vidéki községi erdők állami kezelése céljából az 1890. évi XIX. törvénycikk alapján a besztercei m. kir. erdőigazgatóság felállított, Laitner Elek erdőigazgatói minőségben ezen erdőigazgatóság vezetésével bízott meg mint olyan tapasztalt és buzgó tisztviselő, akinek Beszterce-Naszód vármegye területén erdőfelügyelői minőségben igen nehéz viszonyok között teljesített sikeres

működése teljes biztosítékot nyújtott arra nézve, hogy nehéz feladatát ezen új állásában is közmegegyezésre fogja megoldani.

És ezt a várakozást az említett erdők kezelése körül elért sikerei teljes mértékben igazolták is.

A szóban lévő erdők kezelése ugyanis 1890-ben a legrosszabb állapotban vétetett át az állam által, mert a jövedelmezőség biztosításához szükséges beruházások teljesen hiányoztak, a tulajdonos községek pedig közel 1 100 000 koronát tevő tartozásokkal voltak megterhelve. Ma pedig ezek a tartozások már teljesen törlesztve vannak, a tiszta jövedelemből a községek már eddig is 1 450 000 korona osztalékban részesültek, s ezenfelül az erdőgazdaság emelését célzó hasznos befektetésekre is 520 000 korona fordítottatott.

Ezenkívül több millió koronányi hasznos beruházást képviselnek a szóban lévő erdők értékesítése iránt kötött szerződések alapján az ezen erdők kihasználása érdekében a vevők költségén létesített vízi és száraz építmények, vízfogók, gerebek, szabályozásai [így!] művek, csúsztatók, utak, erdei pályák, fűrészépületek, raktárak, lakóházak stb., amelyek a szerződések megszűnésekor díjtalanul a községek tulajdonába mennek át, s a kérdéses erdők értékét és jövedelmezőségét nagymértékben emelni fogják.

A régi szerződéses s bonyolult peres és függő ügyek is csaknem kivétel nélkül rendezettek, s az erdőigazgatóság hatáskörébe utalt teendők végrehajtása körül, az idézett törvény életbe lépése óta lefolyt aránylag rövid idő alatt általában véve is igen jelentékeny siker éretett el.

Mindez pedig nagyrészen Laitner kiváló szakavatottságának, sokoldalú alapos ismereteinek, rendkívül ügybuzgó, önzetlen tevékenységének és körültekintő tapintatos eljárásának tudható be, amely jeles tulajdonságai őt nem egy bonyolult kényes kérdés helyes elintézésére s különösen az ottani nemzetiségi vidéken gyakran felmerülő nehézségek elhárítására is képessé tették.

Az erdőigazgatóság ügyeinek intézésével

járó nagy elfoglaltsága mellett Laitner Elek az 1898. évi XIX. törvénycikk alapján szervezett beszercei m. kir. állami erdőhivatal vezetését is fáradságot nem ismerő buzgósággal teljesíti.

De Laitner Elek nemcsak hivatala körében fejt ki elismerésre méltó munkásságot, hanem azonkívül a közügyeket általában is buzgón szolgálja, s a közgazdasági, társadalmi s culturalis szempontból üdvös kezdeményezéseknél mindig teljes odaadással közreműködik. És itt részemről különösen is ki kell emelnem azokat a buzgó ügyszeretettel teljesített szolgáltatásokat, amelyeket Laitner Elek az okszerű állattenyésztés és gyümölcsstenyésztés meghonosítása s fejlesztése céljából általam indított actió, s általában a szegényebb nép anyagi s erkölcsi felsegélyezését célzó intézkedések sikere érdekében is tesz.

Mindezeknél fogva részemről Laitner Elek erdőigazgató, aki a fentebbiek szerint erdészeti közszolgálatban már közel 38 évet, állami szolgálatban 35 évet, és ebből a VI-ik fizetési osztályban mint erdőigazgató 12 évet töltött, ezen hosszú szolgálata alatt mindig igen hasznos tevékenységet fejtett ki, s a közéletben is általános tiszteletnek és közbecsülésnek örvendő, minden tekintetben érdemesnek tartom arra, hogy érdemeiért megfelelő kitüntetésben részesíttessék.

Ehhez képest a magyar minisztertanács folyó évi január hó 16-án tartott ülésében történt hozzájárulásával van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel kérni, hogy Laitner Elek m. kir. erdőigazgató részére az erdészeti közszolgálat terén szerzett érdemei elismeréseül [így!] a Ferenc József-rend tisztii keresztjének legkegyelmesebb díjmentes adományozása iránt legfelső helyen előterjesztést tenni s az eredményről engem értesíteni méltóztassék.

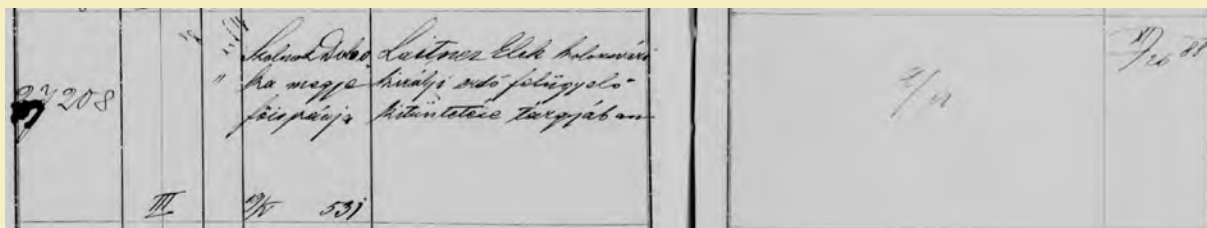
Tisztelettel megjegyzem különben még, hogy e kitüntetés Laitner Eleknek közbecsülésben álló, rokonszenves egyéniségénél fogva széles körökben kedvező fogadtatásban részesülne, s mint a híven teljesített kötelesség legfelső helyen való elismerése kartársaira is buzgító hatással lenne. [...]"

3. Az 1915. évi Lipót-rend lovagkeresztje kitüntetéshez

„[...] Laitner Elek miniszteri tanácsos 1844. évi szeptember hó 2-án Nagybányán született. Erdészeti főiskolai tanulmányainak befejeztével állami szolgálatát a nagybányai bányaerdő- és jószágigazgatóságnál mint erdészjelölt 1864. évi augusztus hó 28-án kezdte meg. Az 1869. évben Nagybánya város törvényhatósági szolgálatába lépett át, honnan 1871-ben mint erdész a nagybányai erdőhivatalhoz került. Az 1876. évben a pécskai államjavak igazgatóságához erdőrendezővé, majd 1880-ban erdőfelügyelővé neveztetett ki, s megbízott a kolozsvári erdőfelügyelőség vezetésével. Innen Császári és Apostoli Királyi Felségednek Debrecenben 1890. évi szeptember hó 12-én kelt legfelső elhatározásával (kabineti szám: 3892.) erdőigazgatóvá neveztetett ki, s megbízott a beszercei erdőigazgatóság vezetésével, s ott nyerte Császári és Apostoli Királyi Felségednek Budapesten 1905. évi március hó 25-én kelt legfelsőbb elhatározásával (kabineti szám: 911.) a miniszteri tanácsosi címet, míg a Bécsben 1909. évi március hó 9-én kelt legfelső elhatározással (kabineti szám: 713.) valóságos miniszteri tanácsossá neveztetett ki.

Laitner Eleknek a fentiek szerint több mint 50 évi nyugdíjba számítható szolgálati ideje van, amelynek majdnem a felét a volt Naszód vidéki községek erdőgazdasági ügyeinek intézésénél töltötte. E szolgálat fontosságát már az a körülmény is igazolja, hogy az említett erdők ügyeinek intézésére a törvényhozás az e végből alkotott 1890. évi XIX. törvénycikkek [így!] egy külön erdőigazgatóságot szervezett. Laitner Elek, mint ennek az erdőigazgatóságnak kezdettől fogva vezetője, fontos megbízatásának mindig a legnagyobb buzgósággal, tapintattal és kiváló sikerrel tett eleget, úgy hogy maguknak az érdekelt erdőtulajdonos községeknek bizalmát és háláját is a legteljesebb mértékben megszerezte.

Egyébiránt Laitner Elek legfelsőbb helyről is már többször részesült elismerésben, amennyiben az erdőfelügyelőségi szolgálatban kifejtett kiváló tevékenysége elismeréseül [így!] a Bécsben 1887. évi november hó 3-án kelt legfelső elhatározással (kabineti szám: 4088.) a Ferenc József-rend lovagkeresztjével, utóbb pedig a volt Naszód vidéki községi erdők ügyeinek intézésénél kifejtett sikeres munkásságáért a Budapesten 1903. évi február hó 15-én kelt legfelső elhatározás (kabineti szám: 381.) alapján, a Ferenc József-rend tiszti keresztjével tüntettetett ki. [...]”

■ Laitner Elek 1887. évi kitüntetésének kezdeményezője Szolnok-Doboka vármegye főispánja volt. Iktatókönyvi bejegyzés az ügyindító iratról. A kép szélén látszik a bogárrágás, ami miatt a minisztériumi iktatókönyveket a mikrofilmzés után meg kellett semmisíteni (MNL OL, X 8544. K 168-1887-27.208)

BALATON PETRA – REISZ T. CSABA

Felmérési kirendeltség a besztercei erdőigazgatóságnál

Személyzeti adattár, 1903–1918*

Az 1890-ben létrehozott beszerzei erdőigazgatóságnak az volt a feladata, hogy a Naszód vidéki volt román határőrfalvak hatalmas kiterjedésű erdőinek okszerű gazdálkodására hosszú távon és fenntarthatóan intézze, ne engedje az erdőket elkótyavetyélni vagy indokolatlanul kisajátítani, és az abból megszerezhető bevételeket a 44 község lakosai számára szerezze meg, biztosítva számukra a gazdasági, társadalmi és kulturális felzárkózást és fejlődést. Ez itt élő, többségében román nemzetiségű ugyan igyekezett megőrizni a telekkönyvi pontatlanságokból fakadó szerzési lehetőségeit, és politikailag is fellépett az állami tevékenységek ellen, de az agrártárca mégis érvényesítette az erdőigazgatóság útján a helyi közösség felemelésére irányuló akaratát.¹ A századfordulótól a világháború végéig más leszakadó régiók, mint például a rutén hegyvidék vagy Székelyföld stb. megsegítésére is indított akciókat a földművelésügyi minisztérium.²

Az erdőigazgatóságon hamar felismerték, hogy a tulajdonviszonyok rendezetlensége egyben a gazdasági fejlődés – illetve az ahhoz szorosan kapcsolódó hitelfelvétel, értékesítés – akadálya is, többek között ezért kezdeményezte a terület kataszteri felmérését. A földművelésügyi és a pénzügyi tárca között 1893-ban

megindult ennek az előkészítése, a kataszteri felmérés végül – több évi késedelem után – 1903-ban megkezdődött. A munkálatok összes költségét – így azokat is, amelyeket jellemzően az egyes felmért községeknek kellett volna fizetniük – az erdőigazgatóság fedezte. 1903. május 1-jétől hét tisztviselőt helyezett át a pénzügyminiszter a felmérési munkálatokra, fenntartva a jogot, hogy a személyzetet a szükséghez képest bármikor kiegészítse, kicserélhesse.³

A felmérési kirendeltség személyzete

1903-ban a beszercei erdőigazgatóságnál létrehozott felmérési kirendeltségre helyezték át Höffer Ferenc kataszteri mérnököt (2. felmérési felügyelőség, Szatmár), Orosz József (1., Kassa) és Dologh Jenő kataszteri mérnökegégeket (6., Pozsony), Ábrahám András felmérési növendéket (11., Pécs), Csiha András (3., Eger), Asztalos Imre és Gáll Imre (6., Pozsony) díjnokokat, tehát tapasztalt és kezdő tisztviselőket, valamint a státuszon kívülieket (díjnokok).⁴ 1904-ben Pátkai Pál felmérési növendék (6., Pozsony) csatlakozott hozzájuk, 1905-ben Höffer Ferenc (5., Pozsonyba), majd Orosz József (7., Nyitrára), Pátkai Pál (16., Munkácsra) távozott, Zagyvai

* Reisz T. Csaba a katasztörténeti kutatásait és a tanulmányban közreműködését a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal K 132723 és K 147251 azonosítójú projektjeinek keretében, azok támogatásával végezte.

1 A besztercei erdőigazgatóság történetének összefoglalása: BALATON PETRA: Kataszteri mérnökök a besztercei erdőigazgatóságon. *Catastrum*, 12. (2025) 2:36–44. (DOI: 10.59884/Catastrum.2025.2.36); BALATON PETRA – REISZ T. CSABA: A Naszód vidéki volt határörköségek kataszteri felmérése. *Catastrum*, 12. (2025) 3:41–56. (DOI: 10.59884/Catastrum.2025.3.41); BALATON PETRA: „A milliósok erő naszódí községi erdőket kamatoztatja a köz javára”. Laitner Elek (1844–1924) besztercei erdőigazgató életútja. *Catastrum*, 12. (2025) 3:57–60. (= BALATON, 2025. DOI: 10.59884/Catastrum.2025.3.57).

2 A székegyföldi akcióra l.: BALÁTON PETRA: *A székegy akció története, 1902–1914. Állami szerepvállalás Székegyföld felzárkóztatására*. Debrecen, 2006 (PhD-értekezés).

3 A munkálatok korabeli ismertetése egy oda beosztott személy tollából: TAKÁTS LAJOS: A volt naszódvidéki határőrvidéki községek felméréséről. *Kataszteri Közöny* (= *KK*), 18. (1909) 3:80–89., 4:105–112. Maga a szerző sem volt teljesen tisztában az előkészületi munkálatok időbeli hosszúságával, amikor azt írta, hogy „így indultak meg a tárgyalások talán már 1900-ban a pénzügy és földművelésügyi minisztériumok között”. 82.

4 Beszterce-Naszód vármegyében. *KK*, 11. (1902) 12:248.

Szilárd és Imreh Albert felmérési növendékek (5., Pozsony, 1., Kassa), illetve pár évre Hódossy Béla háromszögelő segéd, majd Takáts Lajos kataszteri mérnökség (7., Nyitra) pedig érkeztek. A munkák felgyorsítása érdekében 1906 legelején újabb 13 személyt helyeztek át a kirendeltségre a 2., 4., 5., 6., 7., 10., 12., 15., 16. felmérési felügyelőségtől, amelyről a helyi lap is beszámolt.⁵ A későbbiekben a kirendeltség létszáma 20 fő körül mozgott.

A kataszteri kirendeltség felállításakor a pénzügy- és a földművelésügyi miniszter abban állapodott meg, hogy valamennyi felmerült költséget megtérít majd az erdőgazgatóság. 1905-ben világossá vált, hogy a kirendeltség bár átmenetileg, de hosszabb időre működik a területen, ezért a költségeket („átmeneti személyzet” alatt) mint rendkívüli kiadásokat, valamint az ellentételezésként fizetett hozzájárulást mint rendkívüli bevételt felvették az állami költségvetésbe, a tényleges kiadásokról és bevételekről pedig az állami zárszámadásban számoltak be. A költségvetés-előirányzatokban az erdőgazgatósághoz kirendelt kataszteri személyzet létszámát nemcsak munkakörönként, de fizetési fokozatonként is meghatározták (a fizetés, a lakpénz és a munkaátalány, illetve a növendékeknek/gyakornokoknak járó segélydíj megadásával). Abban az esetben, ha nem készült költségvetés (1910, 1915–1917), az előző elfogadott költségvetés alapján működhetett a kirendeltség.

Elsőként az 1906. évi költségvetésbe került be a kirendeltség, a pénzügyminiszter indoklása szerint „ezen az új alrova ton jelentkező kiadás a beszercei m. kir. erdőgazgatóságnak hosszabb időre átengedett felmérési személyzet, és pedig 1 háromszögelő mérnök, 10 kataszteri mérnök, 6 kataszteri mérnökség és 5 felmérési növendék fizetése, segélydíja, lakpénze és mun-

kaátalánya fejében felmerülő 58 740 K kiadás előirányozásából ered. Ez az előlegezett kiadás az erdőgazgatóság, illetve a kezelése alatt levő Naszód vidéki erdőalap által egyelőre évi 20 280 K-s, később nagyobb összegű részletekben viszsza fog téríttetni”. A bevételeket pedig úgy magyarázta a miniszter, hogy „az átmeneti személyzet, vagyis a beszercei m. kir. erdőgazgatóságnak hosszabb időre átengedett személyzettel kapcsolatos kiadások fejében a nevezett erdőgazgatóság egyelőre megtéríti az átmeneti személyzet létszámába beszámított háromszögelő mérnök 3280 K-t tevő összes illetményeit, továbbá a felmérési személyzet illetményei fejében 17 000 K-t, azaz összesen 20 280 K-t”.⁶ A felmérési kirendeltség kiadási és bevételi oldalát összehasonlítva megállapítható, hogy az erdőgazgatóság 1918-ig a felmerült költségek csak mintegy 10%-át fizette meg (1. táblázat).

A költségvetés-előirányzatban meghatározott létszám csak az alkalmazási lehetőségek kereteit jelölte ki, de nem volt azonos a személyzet tényleges létszámával. A január 1-jétől (illetve 1914 óta július 1-jétől) érvényes éves költségvetések (1906–1918), az évente május 1-jétől hatályos szolgálati beosztások (1906–1914), valamint az azok alapján készülő, ugyancsak május 1-jétől érvényes tisztii címtár (1905–1918) adatait több okból nehéz összehasonlítani. Egyrészt nem ugyanazon időállapotr a vonatkoznak (január, május vagy július 1.), másrészt nem azonos módon nevezik meg a munkaköröket: az önállóan működő mérnökség vagy külön, vagy a többi mérnökséggel egybeszámítva jelenik meg; a felmérési növendék helyett 1911-től felmérési gyakornok van, esetenként azonban továbbra is akként nevezik meg. A díjnokok, akik nincsenek az állományi létszámban, csak a szolgálati beosztásokban jelennek meg, a költség-

5 KK, 13. (1904) 8:151., 14. (1905) 1:26., 3:94., 4:117., 9:221., 15. (1906) 1:28–29. „A m. kir. pénzügyminisztérium a volt naszódvidéki községek kataszteri felmérésének gyorsítása érdekében a felmérési kirendeltség eddigi létszámát 7-ről 22-re emelte fel.” Személyszaporítás a beszercei m. kir. felmérési kirendeltségnél. *Besztercze*, 13. (1906) 3:2.

6 Állami költségvetés a Magyar Korona országai részére az 1906. évre. Bp., 1906. Indokolás a magyar királyi pénzügyminisztérium 1906. évi költségvetéséhez. 31–32. A költségvetés-előirányzat mint forrástípus elemzésére l.: REISZ T. CSABA: A földadó a magyar államháztartásban (1867–1914). *Adózás és adóelkerülés Magyarországon a 15–20. században*. Szerk.: GERMUSKA PÁL – KOVÁCS JÓZSEF, Ö. Bp., 2021. 141–168. Az államköltségvetés-előirányzat és az állami zárszámadás évenkénti kötetei elérhetők a Hungaricana Közgűjteményi Portálon.

vetésben és a tiszti címtárban nem. Ezeket az értelmezési akadályokat átlépve, a kirendeltség összlétszámát és a munkaköri változásokat is lehet elemezni (2. táblázat).

Források a személyzetről

A személyzet a kataszteri felmérési felügyelőségeken kívül, a besztercei erdőigazgatóságnál (mellett) felállított felmérési kirendeltségen tevékenykedett, amelynek élén vezetőhelyettes (ritkán vezető), felette az erdőigazgatóságon dolgozó erdészeti főmérnök állt.⁷ A kirendeltség személyzete az évente kiadott tiszti címtárban (*Magyarország tiszti cím- és névtára*) kezdetben „eltűnt”, majd 1905-től az Országos kataszteri felmérésnél a térképtárak között, „a M. Kir. Erdőigazgatóságnál, Beszterce” szervezeti meghatározással sorolták fel az oda beosztottakat. Ez a megnevezés – még mindig a térképtárak között – 1911-ben „M. kir. felmérési kirendeltség a m. kir. erdőigazgatóságnál. Beszterce” alakra változott.⁸ A tiszti címtár nem tartalmaz minden személyt, akiket a kirendeltséghez helyeztek át.

A felmérési kirendeltség feladata kezdetben nemcsak a részletes kataszteri felmérés volt, hanem a mérnöki nyilvántartás és a telekkönyvi betétszerkesztésnél való közreműködés is (1908–1910), ezt követően azonban az utóbbi két feladat a kolozsvári 21. felmérési felügyelőséghez került át.

A *Kataszteri Közlöny Zsebnaptára* 1895 és 1904 között, a *Geodéziai Zsebnaptár* 1905-ben, 1906-ban és 1909-ben adta közre a kataszteri személyzet szolgálati beosztását és rangsorozati névjegyzékét, ahol olyan adatokat is feltüntettek (születési év, esetleg hónap és nap, szolgálatba lépés kezdete, utolsó kinevezés

időpontja), amelyek a tisztviselő szolgálati lapjának hiányában nem lennének ismertek.⁹

Ugyancsak hasznos forrásai a szervezettörténeti adattárnak a pénzügyminiszter rendeletével kiadott szolgálati beosztások (1906–1914) és a pénzügyminisztériumi számvévőség egyenes adóügyi csoportja által összeállított rangsorozati névjegyzékek (1906–1913).¹⁰

Az országos kataszteri felmérés tisztviselőinek szolgálati beosztása mindig a tárgyév május 1-jétől volt érvényes, azonban a miniszteri rendeletet január 13. és február 13. között bocsátották ki ezekben az években, ezért a kiadást követően, esetleg még május 1. előtt bekövetkező újabb változtatások itt nem szerepeltek, tehát lehet benne tévedés.

A Rangsorozati névjegyzéke a magyar korona országainak területén az országos kataszteri felmérésnél alkalmazott [műszaki] tisztviselőknek [az évi állami költségvetés alapján,] [az ... évi hó-i állapot szerint] című összeállítás a 7. számot viselte, bizonyára az adóügyi csoport által készített ilyen jegyzékek sorozatán belül. 1906-ban a címben nem hivatkoznak a költségvetésre, 1910-ben pedig az 1909. évre. A jegyzék érvényességének kezdete minden évben más volt: 1906–1907. május, 1908. november, 1909. június, 1910. október 31., 1911. augusztus 31., 1912. február 29., 1913. január 31. A szolgálati beosztásokból tudjuk, hogy a kirendeltség 1911-től az Alsókülváros, Fő utca 25–27. szám alatt, 1913-tól a Mihály utca 8. alatt működött. Az alább olvasható életrajzokban sem a szolgálati beosztásokra, sem a rangsorozati névjegyzékekre külön nem hivatkozunk a lábjegyzetekben.

A több mint 3000 fős kataszteri személyzetről fennmaradt törzskönyvi lapok, szolgálati és minősítési táblázatok száma alig több mint 700, vagyis az 1850 és 1918 között a felmérés-

7 A M. Kir. Pénzügyminisztérium tíz évi működése, 1895–1905. Bp., 1905. 72., 465.

8 Magyarország tiszti cím- és névtára (= MTCN), 1905:185., 1906:196., 1907:197., 1908:199., 1909:208., 1910:215., 1911:211., 1912:221., 1913:229., 1914:234., 1915:237., 1916:253., 1917:258., 1918:199. REISZ T. CSABA: A katasztertörténeti prozopográfia forrásai. Címtárak, hivatalos közlönyök, adatbázisok. *Catastrum*, 5. (2018) 1:15–25.

9 REISZ T. CSABA: A Kataszteri Közlöny zsebnaptárjai. A kataszteri szervezet személyi adattárának forrásai. *Catastrum*, 12. (2025) 1:15–28. (DOI: 10.59884/Catastrum.2025.1.15). A szolgálati beosztásokat a pénzügyminiszteri rendelet állapította meg, ennek keltét és iktatószámát megadták a zsebnaptárak.

10 Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= MNL OL), S 92 Országos Földméréstani Intézet vegyes iratai (= S 92). No. 23. Országos Kataszteri felmérés, rendeletek gyűjteménye. A szolgálati beosztások és a rangsorozati névjegyzékek elérhetők a *Catastrum* honlapján (Adatbank/Szervezet/Adattárak).

	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
Költségvetés-előirányzat							
háromszögelő mérnök	1	1					
kataszteri főmérnök			2	2			
kataszteri mérnök				1			2
							2
	10	10	4	3		8	4
kataszteri mérnöksegéd						1	2
			4	4		4	
	6	6	10	10		1	5
felmérési növendék	5	5	1	1			
felmérési növendék gyakornok						4	5
Összlétszám	22	22	21	21		18	20
Összes fizetés és lakpénz	41 840	41 840	41 280	41 480		35 534	40 100
Összes munkaátalány	16 900	16 900	16 700	16 700		14 700	15 600
Átmeneti személyzet illetményei	58 740	58 740	57 980	75 381		61 135	65 967
Ebből Besztercén	58 740	58 740	57 980	60 780		50 234	55 700
Bevétel (tervezett)	20 280	20 280	20 280	34 881	34 881	30 981	30 347
Zárszámadás							
Előző évi hátralék		39 242,90	80 758,92	113 133,34	148 148,93	180 702,33	223 679,92
Folyó évre közigazgatásilag előírt összeg	39 242,90	52 910,48	53 010,00	50 343,26	50 366,05	46 957,83	51 935,93
Többlet/kevesebb	18 962,90	33 733,63	32 730,00				21 588,93
Összes járandóság	39 242,90	92 153,38	133 768,92	163 476,60	198 514,98	227 660,16	275 615,85
Tényleges bevétel		11 394,46	20 635,58	15 327,67	17 812,65	3980,24	8263,03
Hátralék a folyó év végével	39 242,90	80 758,92	113 133,34	148 148,93	180 702,33	223 679,92	267 352,82

■ 1. A beszercei erdőigazgatóságon működő felmérési kirendeltség munkakörei, a pénzügyminisztérium erre tekintettel meghatározott tervezett és tényleges kiadásai és bevételei az állami költségvetés előirányzatai és a zárszámadások alapján, 1906–1918 (* = zárszámadási adat)

MTCN és Szolgálati beosztás	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
Költségvetés	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
Kataszteri főmérnök		(1)	1	[2] 2 (2)	[2] 2 (1)			
Háromszögelő mérnök		[1] (1)	[1] 1					
Kataszteri mérnök	3 (2)	[10] 1 (3)	[10] 3 (3)	[4] 4 (3)	[4] 4 (3)	5 (6)	[8] 7 (3)	[8] 3 (4)
Öm. mérnöksegéd	(1)	(6)	6 (6)	3 (5)	3 (7)	1 (7)	(7)	(6)
Mérnöksegéd	1 (1)	[6] 6 (2)	[6] 2 (2)	[14] 8 (3)	[14] 8 (3)	7 (1)	[6] 6	[7] 7 (3)
Id. felmérési növendék	5 (5)	[5] 1 (5)	[5] 5 (5)	[1] 3 (4)	[1] 3 (2)	2 (4)	4 (5)	
Id. felmérési gyakornok							[4]	[5] 6 (6)
Felmérési díjnok		(4)	(5)	(3)	(5)	(2)	(5)	
Műszaki díjnok								(1)
Összesen	9 (9)	[22] 8 (22)	[22] 18 (21)	[21] 20 (20)	[21] 20 (21)	15 (20)	[18] 17 (20)	[20] 16 (20)

■ 2. A beszercei erdőigazgatóságon működő felmérési kirendeltség munkakörei. []-ben az éves költségvetés, ()-ben a Kataszteri Közlöny Zsebnaptárában (1905), a Geodéziai Zsebnaptárban (1906), továbbá az évenként kiadott szolgálati beosztásokban (1906–1914), jelöletlenül pedig a Magyarország tisztí czim és névtárában szereplő munkaköri összesítések állnak

1913	1914. I.	1914-1915	1915-1916	1916-1917	1917-1918	fizetés	lakpénz	1908. IV-től	segélydíj	munka-átalány
						2600	480			200
						2600	480			1000
		2			2	2600		600		1000
2					2	2200	420	540		1000
4		5			3	2000	420	540		1000
3					4	1600		480		800
1		3			1	1400	360	480		800
6		7			5	1400	360	480		700
									800	500
4		3			3				800	500
20		20			20					
38 657		40 300			41 500					16900
15 400		15 800			16 000					
65 524		87 300			83 816					
54 057		56 100			57 500					
32 347	16 174*	52 247	52 247*		46 596					
266 417,17	316 607,69	347 487,18	368 396,00							
50 190,52	31 343,60	51 500,75	39 517,63	34 752,03	32 767,65					
		-746,25	12 729,37							
316 607,69	347 951,29	398 987,93	407 913,63							
0	464,11	30 591,93	35 729,63							
316 607,69	347 487,18	368 396,00	372 184,56							

1913	1914	1915	1916	1917	1918
1913	[1914/15]	[1915/16]	[1916/17]	[1917/18]	
[6] 6 (4)	[7] 5 (6)	6	6	[7] 6	7
(6)	(4)				
[10] 9 (1)	[10] 7 (2)	8	8	[10] 8	8
[4] 3 (11)	[3] 4 (8)	6	6	[3] 6	5
[20] 18 (22)	[20] 16 (20)	20	20	[20] 20	20

nél dolgozók kb. egynegyedéről maradt fenn ilyen típusú forrás, a korai időszakból nagyobb a hiány. Az erdőigazgatóságra rendelt tisztviselők kétharmadáról maradt fenn ilyen forrástípus, ezek adatai az elsődleges jelentőségűek többek között a munkakör kezdetére, tartamára és a szervezeti egységhez beosztásra vonatkozóan. Az iratok elérhetők a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon, és lábjegyzetben hivatkozunk a pontos oldalakra.¹¹

11 MNL OL, S 92. No. 24 Országos kataszteri felmérés. Szolgálatból 1911-ig bezárólag kivált tisztviselők és díjnokok törzslapjai I–K; No. 25 Régi szolgálati és minősítési táblázatok (= No. 25.) 1–9. és No. 26 Az állami földmérés törzskönyvi lapjai (= No. 26.), 1–2. REISZ T. CSABA: A katasztertörténeti prozopográfia forrásai. Törzskönyvi lap, szolgálati és minősítési táblázat. *Catastrum*, 4. (2017) 2:29–48.

Az egyes személyek karriertörténetének rekonstrukciójához a korabeli hivatalos közlönnyök, az ágazati szaklapok és a sajtó is bőségesen szolgáltat információkat, ezekből a *Buda-pesti Közlöny*, a *Pénzügyi Közlöny*, a *Kataszteri Közlöny*, a *Geodéziai Közlöny* adataira hivatkozunk, az egyes napi- vagy hetilapok esetében csak akkor, ha nem ezeket az adatokat ismétlik meg.¹² Az iskolai értesítők az Arcanum Újságok szolgáltatásában férhetők hozzá, a település, iskolatípus és évek alapján az értesítők könnyen visszakereshetők, azok részletes bibliográfiai adataival nem terheljük a lábjegyzeteket.

Az 1906 előtt a *Kataszteri Közlöny Zsebnaptárában* (1903–1905), majd 1906 és 1914 között önálló füzetként megjelenő szolgálati beosztásokból, valamint az *MTCN*-ből (1915–1918) összesen 62 személy azonosítható, akik a beszercei erdőigazgatóságon működő felmérési kirendeltségen dolgoztak. Öt további személy (Dienes Gyula, Makay István, Lemberg János, Schmidt Károly és Vincze László) egyéb szolgálati adatai között is felbukkan a beszercei erdőigazgatóság, de olyan rövid ideig (vagy ténylegesen nem) szolgáltak ott, hogy két egymást követő szolgálati beosztás kiadása között érkeztek Besztercére és távoztak onnan (Schmidt, Makay és Vincze áthelyezését követően pár hónappal visszahelyezték őket). Ugyancsak rövid beszercei karriert mondhatunk magukénak Bátri Jenő, Cserny Pál, Muntiu Valér, Papp Ferenc és Zeiger József. A teljeség érdekében ezt a tíz személyt is felvesszük az életrajzi adattárba, amely így 67 személyt tartalmaz. A Besztercére érkezés és a munkakörök sorrendjében összeállított névsorban évenként a szolgálati beosztás/*MTCN*-ben megadott munkakörök alapján egyrészt az évenkénti személyi állomány (oszlopok), más-

részt egy személy beszercei karriertörténete (sorok) tanulmányozható. Érdekesség, hogy Ábrahám András és Csiha András a kirendeltség működésének teljes időszaka alatt itt dolgoztak, míg a többiek 1–13 évet töltöttek csak itt (3. táblázat).

Személyi adattár

Az adattár összeállításához figyelembe vettük a korábbi katasztertörténeti prozopográfiai tanulmányok szerkezetét és adattartalmát. A 2013-ban megjelent első tanulmány az 1911 előtt kilépett tisztviselők törzslapjait vagy szolgálati és minősítési táblázatait (együtt: szolgálati lap) dolgozta fel, így a felekezeti hovatartozást, az iskolai tanulmányokat és a nyelvismeretet is feltüntethette.¹³ 2018-tól felmérési felügyelőségenként készültek adattárak, a szolgálati lapok hiánya miatt a hivatalos közlönnyökből kellett pótolni az adatokat, a nyelvismeret és felekezet elmaradt, a tanulmányokra vonatkozó adatok a szolgálati lapokról vagy az iskolai értesítőkből kerültek az életrajzokba. Az eredeti adatközlést továbbfejlesztve, a munkaköri beosztások és a szolgálati helyek a kezdő évükkel kerültek az összeállításokba.

Török Enikő a magyarországi részletes kataszteri felmérés kezdetekor, 1856-ban tevékenykedő, két aligazgatóságba osztott összesen 12 felmérési felügyelőség adattárát állítja össze, a *Catastrum* jelen számában a 8. felügyelőség-nél tart. Az itt szereplő személyek sok esetben azon felmérési tisztviselők hozzátartozói (szülő vagy közeli rokon), akik a felügyelőségek helyszínének rögzülését követő időszakról az adattárakba kerülnek. Eddig megjelent a szatmár(német)i 2., a nagyváradi 8., a szegedi

12 Az alábbi címek alatt található a személyi hírek: *Buda-pesti Közlöny* (= BK): Hivatalos rész, *Pénzügyi Közlöny* (= PK): Kinevezések, Áthelyezések, *Kataszteri Közlöny* (= KK): Személyi hírek az országos kataszteri felmérés köréből, *Geodéziai Közlöny* (= GK): Közlemények az „Állami Földmérés” köréből. A lábjegyzeteket ezen címek megadásával nem terheljük.

13 REISZ T. CSABA: Külföldi mérnökök a magyarországi kataszteri felméréseknél. *Archivarium historicorumque magistra. Történeti tanulmányok Bak Borbála tanárnő 70. születésnapjára*. Szerk.: KÁDÁR ZSÓFIA – LAKATOS BÁLINT – ZARNÓCZKI ÁRON. Bp., 2013. 189–215.

10., a pécsi 11., a debreceni 12. és a trencsényi 24. felmérési felügyelőség adattára.¹⁴

A szoros ábécérendben egymást követő életrajzi szócikkek szerkezete: Név (az eltérő névalakok közül a „hivatalos” feltüntetésével), zárójelben megadva az eredeti nevet. A születési és halálozási adatok, amelyeket az adattári forrásokból vagy a Family Search családtörténeti oldalán – esetleg a Magyar Családtörténet-kutatók Egyesületének adatbázisa segítségével – vagy az OSZK Gyászjelentés-gyűjteményéből állapítottunk meg. Tanulmányok (település, iskolatípus, esetleg az iskolába járás megállapítható éveivel, az érettségi ténye és időpontja). További tanulmányok (felsőfok, szakképzés). Munkavégzés a kataszteri szolgálat előtt. A kataszteri szolgálat (munkakörök, azok kezdete, a szolgálati hely kezdetének éveivel).¹⁵ Egyéb munkaviszonyok. Katonai szolgálat békében és háborúban. Családi kapcsolatok.

A szócikkekben alkalmazott rövidítések: Beszt. = Besztercei erdőigazgatóság, BMK = Budapesti Mérnöki Kamara, ev. = evangélikus, felm. = felmérési, ff. = felmérési felügyelőség, fmf. = földmérési felügyelőség, fnt. = földmérési térképtár, gimn. = gimnázium, gye. = gyalogezred, hv. = honvéd, HSZH = Háromszög-élő Hivatal, id. = ideiglenes, kat. = katolikus, kig. = kataszteri igazgatóság, oszt. = osztály, ön. m. = önállóan működő, pkság = parancs-

nokság, PM = Pénzügyminisztérium, ref. = református, zlj. = zászlóalj.

Ábrahám András (Martonfalva, 1876. 10. 30. – Budapest, 1948. 04. 16.): Sepsiszentgyörgy, Ref. Székely Mikó Kollégium (1888–1896), érettségi (1896). Id. felm. díjnok (1900: 11. ff.), id. felm. növendék (1903: Beszt.), mérnöksegéd (1904), ön. m. mérnöksegéd (1905), mérnök (1907), vezetőhelyettes (1911–1918), főmérnök (?), 1922: 9. fmf., 1924: fnt. Budapest), műsz. tanácsos (1926: 9. fmf.), műsz. főtanácsos (cím: 1936, 1937). Felesége Ruzs Lukrécia, gyermekeik Anna (Beszterce, 1912. 12. 30. – Budapest, 1975. 11. 22.), Mária (Budapest, 1920. 03. 25.), Julianna (1922 k. – Budapest, 1947. 06. 10.).¹⁶

Asztalos Imre (Hódmezővásárhely, 1883. 06. 26. – Budapest, 1936. 04. 15.): Szeged, felső kereskedelmi iskola (1900). Földmérői jogosítvány (1914), Kolozsvár, egyetem jogi kar, abszolutórium (1920), államtudományi doktor (1921). Napidíjas (nagyváradai pénzügyigazgatóság). Id. felm. díjnok (1901: 6. ff.), id. felm. növendék (1903: Beszt.), mérnöksegéd (1905), ön. m. mérnöksegéd (1907), mérnök (1909, 1911: 21. ff.), főmérnök (1919, 1919: 22. fmf.), műsz. főtanácsos. BMK tagja (1925–1936). Egyéves önkéntes katonai szolgálat (1904–1905), 1914 és 1918 között tényleges katonai szolgálat, főhadnagyként szerelt le. Felesége

14 SÁFRÁNY TÍMEA: A szatmárnémeti 2. felmérési felügyelőség és személyzeti adattára 1890 és 1918 között. *Catastrum*, 12. (2025) 2:15–35. (= SÁFRÁNY, 2025A; DOI: 10.59884/Catastrum.2025.2.15); Uő: A nagyváradai 8. felmérési felügyelőség és személyzeti adattára 1885 és 1918 között. *Catastrum*, 11. (2024) 4:33–52. (= SÁFRÁNY, 2024; DOI: 10.59884/Catastrum.2024.4.22); Uő: A szegedi 10. felmérési felügyelőség és személyzeti adattára 1895 és 1918 között. *Catastrum*, 12. (2025) 3:15–28. (= SÁFRÁNY, 2025B; DOI: 10.59884/Catastrum.2025.3.15); KISS MÁRTON: A kataszter mint a gavalitélet harmadik stációja. A pécsi kataszteri felmérés személyzeti adattára (1884–1918). *Catastrum*, 8. (2021) 3:21–34. (KISS, 2021); Uő: A pécsi 11. földmérési felügyelőség személyzeti adattára (1918–1949). *Catastrum*, 11. (2024) 2:27–38. (= KISS, 2024; DOI: 10.59884/Catastrum.2024.2.27); SÁFRÁNY TÍMEA: A debreceni 12. felmérési felügyelőség személyzete 1895 és 1918 között. *Catastrum*, 10. (2023) 3:25–40. (= SÁFRÁNY, 2023); Uő: A debreceni 12. felmérési felügyelőség tisztviselői, 1895–1918. *Catastrum*, 10. (2023) 4:17–28.; REISZ T. CSABA: A kataszteri felmérés Trencsén megyében. *Catastrum*, 5. (2018) 3:49–64. (= REISZ, 2018).

15 Az egyes munkakörök (főmérnök, műszaki /főtanácsos/) esetén a tényleges kinevezést – és az azzal járó magasabb fizetést – megelőzhette a cím és jelleg szerinti kinevezés. Ehhez l. REISZ T. CSABA: Cím és rang vagy jelleg. Sártory Antal miniszteri tanácsosi címadoományozása. *Catastrum*, 9. (2022) 3:29–38.

16 KISS, 2021 nem említi. Születési helye a tanulmányai alapján valószínűleg Kézdimartonfalva. BK, 38. (1904) 13:1., 41. (1907) 109:1., 47. (1913) 160:3., 59. (1925) 125:2.; PK, 31. (1904) 2:39., 34. (1907) 11:262., 40. (1913) 18:978., Menekültek elhelyezése. 49. (1922) 1:42., 51. (1924) 2:21.; KK, 13. (1904) 1:14., 22. (1913) 7:251. A földmérési felügyelőség három mérnöke fél évig intéz Kecskeméti birtokbekelezési ügyeket. *Kecskeméti Közlöny*, 8. (1926) 54:2. GK, 2. (1926) 1–3:42., 12. (1936) 5–8:128., 13. (1937) 5–8:118.; *Budapesti Hírlap* (= BH), 56. (1936) 149:4., 57. (1937) 152:5.

	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918
Höffer Ferenc	km	km														
Orosz József	km	km	km													
Dologh Jenő	km	km	km	km	km	kfm	kfm ¹									
Ábrahám András	ifn	kms	ökms	ökms	ökms	km	km ²	km ²	km ²	km ²	km ²	km ²	km ²⁴	km ²	km ²	km ²
Csiha András	ifn	ifn	kms ³	ökms	ökms	km	km	km	km	km	km	km	km ⁴	km	km	km
Gáll Imre	ifn	ifn	ifn	ökms	ökms	ökms	ökms	km								
Asztalos Imre	ifn	ifn	ifn ³	kms	ökms	ökms	ökms	km								
Dienes Gyula ⁵			ifn													
Pátkai Pál			ifn													
Zagyvai Szilárd			ifn	ökms	ökms	ökms	ökms	ökms	km							
Imreh Albert			ifn	ifn	kms	ökms	ökms	km								
Schattlesz Mihály				kfm												
Hódossy Béla				hm												
Kiss Endre				km	km	kfm										
Halászi Endre				km	km											
Takács Lajos				ökms	ökms	km	km	km								
Pulmann Endre				ökms												
Sypniewski Gyula				kms												
Gaal Sándor				ifn												
Bodnár Béla				ifn	kms	ökms										
Böhm Sándor				ifn	ifn	kms	kms	ökms	ökms	ökms						
Gellert Ferenc				ifn	ifn	kms	kms	ökms								
Holtzmann Valér				fd	ifn											
Fogarascher Vilmos				fd	ifn	kms	ökms	ökms	ökms	ökms	km	km	km	km	km	km
Verbóczi Gyula				fd	ifn											
Franzl Gusztáv				fd												
Reichert Jenő					fd											
Móritz János					fd	ifn	ökms	ökms	ökms							
Burián József					fd	ifn	ökms	ökms	ökms							
Asztalos István					fd	ifn	kms	ökms								
Zeiger József					fd											
Nyári Dezső						ifn	ifn	kms	ökms	ökms	ökms	km	km ⁴	km	km	km
Vári Vilmos						fd	ifn	ifn	ifn	kms	ökms	ökms	kms ⁴	kms	kms	kms
Papp Ferenc						fd										
Bulkay József						fd										
Nagy Árpád						fd	fd	ifn	ifn	ifgy	ökms	ökms	kms ⁴	kms	kms	km

	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918
Spörer Károly							fd	ifn								
Tokai József							fd	fd	fd							
Sztán József							fd	fd	fd	ifgy	ifgy	ifgy	kms ⁴	kms	kms	kms
Eröss Lázár									ökms							
Kuku Ádám									ökms	ökms	km	km	km ⁴	km	km	km
Lemberg János ⁵									kms							
Halsdorfer Ödön									ifn	kms	ökms	ökms	kms ⁴	kms	kms	kms
Tillinger Endre									ifn	ifgy	kms	ökms	kms ⁴	kms	kms	kms
Cserny Pál									fd							
Mutiu Valér									fd							
Csontea Ágoston									fd	ifgy	ifgy	ifgy	kms ⁴	kms		
Mátvás Antal										km						
Rácz Lajos										km						
Forstner Antal										ökms						
Weidmann Oszkár										ökms						
Major István										kms	ökms	km	km ⁴	km	km	km
Vízy Jenő										ifgy	ökms					
Vranic Vilmos										ifgy	ifgy	kms	kms ⁴	kms	kms	kms
Fórizs Lajos										md	ifgy ³	ifgy	ifgy ⁴	ifgy	ifgy	ifgy
Horváth Lajos											ifgy	kms	kms ⁴	kms	kms	kms
Gáthy Dániel											ifgy					
Kapecz Nándor											ifgy	ifgy	ifgy ⁴	ifgy	ifgy	kms
Csukonyi Ferenc											ifgy	ifgy	ifgy ⁴	ifgy	ifgy	ifgy
Farkas András											ifgy	ifgy	ifgy ⁴	ifgy	ifgy	ifgy
Bátri Jenő											ifgy					
Koller József											ifgy ³	ifgy	ifgy ⁴	ifgy	ifgy	ifgy
Rusu Traján												ifgy	ifgy ⁴	ifgy	ifgy	ifgy
Müller Henrik														kms	kms	kms
Schmidt Károly															km	km
Vincze László ⁵																ifgy
Makay István																ifgy

3. A besztercei erdőigazgatóságnál működő felmérési kirendeltség személyi állománya a Szolgálati beosztás vagy az MTCN alapján, az oda érkezés (kinevezés) sorrendjében, az évenkénti munkakörrel, esetleges megjegyzéssel. Rövidítések: ¹ = kirendeltségvezető, ² = helyettes, vezetőhelyettes, ³ = katonai szolgálatban, ⁴ = hadi szolgálatban 1915-ben (KK, 24. /1915/ 7-8.149.), ⁵ egyéb adatok alapján felvett személy, fd = felmérési díjnok, fgy = felmérési gyakornok (MTCN), km = háromszögélő mérnök, ifgy = ideiglenes felmérési gyakornok, ifn = ideiglenes felmérési növevény, kfm = kataszteri főmérnök, km = kataszteri mérnök, kms = kataszteri mérnök, md = műszaki díjnok, ökms = önállóan működő kataszteri mérnök (szolgálati beosztás)

Jókai Anna Katalin (1884 k. – 1942; ∞1906), apósa Jókai Lajos, egy időben kataszteri mérnök. Testvére Asztalos István.¹⁷

Asztalos István (Hódmezővásárhely, 1887. 01. 07. – Hódmezővásárhely, 1948. 05. 29.): Id. felm. díjnok (1906: 3. ff.), id. felm. növendék (1907: Beszt.), mérnöksegéd (1908), ön. m. mérnöksegéd (1910, 1910: 8. ff., 1912: 23. ff.), mérnök (1913–1918). Felesége Kazár Mária (∞1913), gyermeke Katalin (Békéscsaba, 1915). Az I. világháborút követően Temesváron (1920), majd Hódmezővásárhelyen dolgozott mérnökként, 1925-től a Földhitelintézet mérnökeként a földosztást végezte, 1926-ban a hadirokkantak számára. BMK tagja (1925). 1929-ben elkészítette Hódmezővásárhely belterületi térképét. Testvére Asztalos Imre.¹⁸

Bátri Jenő (Eger, 1890. 03. 08. – Eger, 1923. 01. 04.): Eger, állami főreáliskola (1903–1911), érettségi (1911), ekkor kereskedelmi pályára készült. Műsz. irodadíjnok (1911: 3. ff.), id. felm. gyakornok (1912, 1913: Beszt.), 1913-ban a gyakornoki kinevezését visszavonták, valószínűleg nem akart Besztercére menni, és emiatt inkább kilépett a szolgálatból. Tisztviselő (1913, Agrártakarékpénztár Rt., Eger). A katonai szolgálat alól véglegesen felmentve. Szülei Bátri József, Volter Terézia, felesége Szalai Margit (∞Eger, 1916. 11. 04.), gyermekeik Margit (Eger, 1917. 02. 23. – ?, 2004), Irén (Eger, 1921. 12. ? – Eger, 1923. 04. 05.).¹⁹

Bodnár Béla (Szinérváralja, 1881. 01. 10. –

?: Főgimn., érettségi (1900). Id. felm. díjnok (1901: 3. ff., 1903: 2. ff.), id. felm. növendék (1904, 1906: Beszt.), mérnöksegéd (1906), ön. m. mérnöksegéd (1908, 1909: 2. ff.), mérnök (1910). 1927-ben Mezöludas (Maros megye) községben ő végezte az agrárreformhoz kapcsolódó kiosztási és felm. munkákat. Felesége Ilnczky Gizella (Irén, ∞1908).²⁰

Böhm Sándor (Aranyosmeggyes, 1880. 08. 23. – Beszterce, 1912. 08. 09.) Szatmárnémeti, főgimn., érettségi (1901). Id. felm. díjnok (1903: 12. ff.) id. felm. növendék (1905, 1906: Beszt.), mérnöksegéd (1907), ön. m. mérnöksegéd (1910). Egyéves önkéntes.²¹

Bulkay (Bulkai) József (Budapest, 1889 – ?): Budapest, ev. főgimn. (1899–1907) érettségi (1907). Id. felm. díjnok (1907: 10. ff.), id. felm. növendék (1909: Beszt.), id. felm. gyakornok (1911, 1912: 11. ff., 1913: 23. ff.), mérnöksegéd (1913–1918). Az I. világháborúban hősi halált halt. Katona 1911. 10. 01-jétől, tartalékos főhadnagy, elesett a világháborúban.²²

Burián József (Kisjécsa, 1884. 10. 14. – ?): Szeged, főreáliskola, érettségi (1904). Kataszteri mérnöki szakvizsga (1913). Id. felm. díjnok (1905: 12. ff.), id. felm. növendék (1907: Beszt.), mérnöksegéd (1908), ön. m. mérnöksegéd (1909, 1911: 5. ff.), mérnök (1913, 1914: 6. ff.). 1904–1905-ben egyéves önkéntes, 1917-től hadi szolgálatot teljesített. 1918 után Temesváron az Országos Földbirtokrendező Bizottsághoz osztották be, ahonnan elmene-

17 MNL OL, S 92. No. 25/1. 109. BK, 37. (1903) 5:1., 39. (1905) 177:1., 43. (1909) 46:1., 49. (1915) 33:3., 81:1., 59. (1925) 125:19.; PK, 30. (1903) 1:10., 32. (1905) 21:489., 36. (1909) 8:220., 38. (1911) 6:234., 42. (1915) 13:457.; KK, 10. (1901) 4:81., 11. (1902) 12:248., 12. (1903) 1:19., 14. (1905) 7:189., 10:253. 16. (1907) 2:79., 18. (1909) 2:67., 24. (1915) 12:46., 34:83., 78:148.

18 SÁFRÁNY, 2024. 39. BK, 41. (1907) 109:1., 42. (1908) 40:1., 47. (1913) 186:3., 59. (1925) 125:4.; PK, 39. (1910) 28:844., 41. (1912) 2:84., 4:64.; KK, 15. (1906) 2:60., 19. (1910) 2:60., 11:287.; A *Vásárhelyi Reggeli Újságban* és a *Vásárhelyi Naplóban* számos alkalommal szerepel a neve. Meghalt Asztalos István mérnök. *Független Újság*, 2. (1948) 122:2.

19 MNL OL, S 92. No. 25/1. 234–238.; BK, 46. (1912) 97:4., PK, 40. (1913) 5:208.; KK, 20. (1911) 9:314.; Anyakönyvi hírek. *Egri Népiújság*, 40. (1923) 6:3.

20 MNL OL, S 92. No. 25/1. 369–371. SÁFRÁNY, 2025A. 22. BK, 44. (1910) 201:1.; KK, 10. (1901) 9:197., 13. (1904) 1:14., 15. (1906) 10:246., 19. (1910) 9:221., 26. (1917) 9–10:189–190.; PK, 30. (1903) 1:11., 31. (1904) 2:39., 33. (1906) 2:24., 26:2197., 36. (1909) 9:300., 37. (1910) 22:674., 44. (1917) 29:927.; 1905-ben sérülés nélküli párbajt vívott tisztviselőtársával, Máté Bélával. Pisztolypárbaj. *Nagybánya*, 3. (1905) 17:4. Két román gazda összetűzött – egy kisebbségi mérnököt felfüggesztettek. *Brassói Lapok*, 41. (1935) 217:5., *Bukaresti Lapok*, 4. (1935) 217:5. Családja elhagyására és Unger Ilonával együttélésére: Tizenötévi különélés után véletlenül tudta meg egy szatmári mérnök felesége, hogy nem elvált asszony. *Újság*, 9. (1933) 165:9–10.

21 MNL OL, S 92. No. 25/1. 435–451. SÁFRÁNY, 2023. 31. BK, 39. (1905) 177:13.; PK, 32. (1905) 21:489., 33. (1906) 2:24., 34. (1907) 11:263.; KK, 12. (1903) 4:102., 14. (1905) 7:189., 15. (1906) 1:28–29., 16. (1907) 5:141., 21. (1912) 8:261.

22 MNL OL, S 92. No. 25/1. 478–480. Kiss, 2021 nem említi. BK, 43. (1909) 176:1.; PK, 36. (1909) 23:1246., 39. (1912) 4:64.; KK, 16. (1907) 8:190., 18. (1909) 8:198., 22. (1913) 2:95., 7:253.

kült, és sikertelen öngyilkosságot kísérelt meg Szolnokon 1928-ban. Felesége Zilahi Polgáry Aranka (∞Beszterce, 1909), gyermekei Erzsébet, Aranka, Sándor.²³

Cserny Pál (Temesvár, 1889. 09. 13. – Temesvár?, 1939 után): Temesvár, kegyes tanítórendi kat. főgimn. (1899–1907), Pancsova, gimn., érettségi (1907). Kataszteri mérnöki szakvizsga (1918). Írnok a német-szentmihályi jegyző mellett. Id. felm. díjnok (1907: 4. ff.), id. felm. gyakornok (1911: Beszt., 1912: 4. ff.), mérnöksegéd (1913), mérnök (1918). Egyéves önkéntes (1911–1912, Temesvár, 29. gye.), 1914. 07. 27-i mozgósításkor hadapróddjelölt (43. gye.), 1918-ban tartalékos hadnagy. A világháború után Temesváron maradt, első osztályú földmérő (1923: Temesvári kataszteri hivatal). Szülei Cserny Antal (1849 k.–1930), Ruzicska Mária (1848 k. – 1939), 1930-ban eljegyezte Kirnbauer Lórit.²⁴

Csiha András (Hajdúnánás, 1882. 11. 03. – Hajdúnánás, 1930. 07. 06.): Késmárk, főgimn., érettségi (1900). Id. felm. díjnok (1900: 3. ff.), id. felm. növendék (1903, 1903: Beszt.), mérnöksegéd (1904), ön. m. mérnöksegéd (1906), mérnök (1907), főmérnök (1919). Egyéves önkéntes (1904–1905), 1914 és 1918 között hadi szolgálatban, 1919-ben megszállt területen, 1920-ban betegsége miatt nem volt minősíthető. Menekültként ideiglenesen a 12. fmf-be osztották be. A Hajdúnánási Gazdasági Szövetkezet vezérigazgatója (1923–1930). Szü-

lei Csiha Miklós, Balogh Julianna, felesége Manzer Jolán (∞Eger, 1909), gyermekeik Katalin (1907), Endre (1909), Irén (1911), Miklós (1913), István (1919).²⁵

Csontai (Csontea) Ágoston (Gilád, 1885. 04. 03. – Budapest, 1955. 11. 24.): Marosvásárhely, kat. gimn., Lugos, állami főgimn., Fehértemplom, állami gimn. (1886–1905). Magántanuló (1907, VIII. oszt.), érettségi (1907), ekkor a választott életpályája hivatalnoki. Földmérői jogosítvány (1919). Id. felm. díjnok (1910: 17. ff.; 1911: 5. ff., Beszt.), id. felm. gyakornok (1911), mérnöksegéd (1914, 1915: 10. ff., 1916: HSZH), mérnök (1917), főmérnök (1926, 1928: 22. ff., 1923: PM XIII/b. oszt.), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1933, 1934: 22. ff., 1936), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: ?, 1943). A PM IX. ügyosztályának vezetőhelyettese (1947). A BMK tagja (1924–1937). A Stella csillagászati egyesület rendes tagja (1924). Nevét 1933-ban változtatta meg.²⁶

Csukonyi Ferenc (Szeged, 1890. 05. 17. – Szeged, 1971. 10. 31.): Szeged, kegyes tanítórendi kat. gimn. (3. oszt. /1902/, 5. oszt. –ban kimaradt /1905–1906), Állami Klauzál Gimn., érettségi (1910), ekkor hivatalnoki pályára készült. Id. felm. díjnok (1910: 17. ff.), id. felm. gyakornok (1911, 1913: Beszt.). Az 1914. évi szolgálati beosztásban már nem szerepel, a tiszti címtár 1918-ig feltünteteti a besztercei erdőigazgatóság felm. gyakornokaként. Tényleges kataszteri tevékenységet

23 MNL OL, S 92. No. 25/1. 487–504. No. 26/1. 58–61. SÁFRÁNY, 2023. 31. BK, 41. (1907) 109:1., 42. (1908) 40:1.; PK, 37. (1911) 27:855., 41. (1914) 6:148.; KK, 17. (1908) 7:156., 20. (1911) 10:355. 23. (1914) 2:67.; Öngyilkos lett egy mérnök a Korona szállóban. *Jász-Nagykun-Szolnokmegyei Lapok*, 39. (1928) 7:2.

24 MNL OL, S 92. No. 25/2. 27–29. Tévesen pancsovai érettségit említ a szolgálati lap. MTCN-ben csak a 4. ff.-nél szerepel, 1913–1916. BK, 45. (1911) 235:1–2., 47. (1913) 160:3., 52. (1918) 115:4., 125:5.; PK, 38. (1911) 27:852–853., 39. (1912) 4:64., 40. (1913) 18:979.; KK, 17. (1908) 1:30., 21. (1912) 2:83., 22. (1913) 7:252., 27. (1918) 5–6:92.; Kinevezések a kataszteri hivatalnál. *Temesvári Hírlap* (= TH), 21. (1923) 155:4., Eljegyzés. TH, 28. (1930) 58:6., Halálozás. Uo. 229:6.

25 MNL OL, S 92. No. 25/2. 33–39. BK, 38. (1904) 138:1., 41. (1907) 109:1., 47. (1913) 160:8.; PK, 34. (1907) 11:262., 40. (1913) 18:978.; KK, 13. (1904) 6:116., 14. (1905) 10:253., 16. (1907) 5:140.22. (1913) 7:252.; Öngyilkosságot követett el a hajdúnánási Gazdasági Szövetkezet igazgatója. *Debreceni Újság*, 34. (1930) 250:7. BAKOS ÁKOS: Csiha vezérigazgató és Nemes főkönyvelő tragédiája. *Az Est*, 21. (1930) 154:3. Elhalálozott tagok. *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye* (= MMÉEK), 64. (1930) 43–44:362.

26 SÁFRÁNY, 2025B nem említi. BK, 45. (1911) 235:2., 48. (1914) 50:1., 51. (1917) 227:5., 60. (1926) 6:1., 67. (1933) 148:5., 68. (1934) 128:2., 69. (1935) 153:2., 70. (1936) 149:5., 77. (1943) 146:2., 72. (1938) 253:3.; PK, 38. (1911) 27:852., 41. (1914) 7:163., 43. (1916) 4:98., 44. (1917) 29:927.; KK, 20. (1911) 10:352., 23. (1914) 3:105., 24. (1915) 11–12:104.; GK, 2. (1926) 1–3:43., 9. (1933) 8–10:162., 10. (1934) 1–4., 10. (1934) 11–12., 12. (1936) 5–8:128. 19. (1943) 1:48., 2:93., 23. (1947) 1:37.; *Igazságügyi Közlöny*, 31. (1922) 6:238. MMÉEK, 58. (1924) 41–43:131., 47–48:149. Csonkamagyarország legmagasabb pontja. *Turistaság és Alpinizmus*, 5. (1925) 9–10:160. *Geodézia és Kartográfia* (= GeoKart), 8. (1956) 1:79. FS: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33HT-D4H9-6RH>

alig végzett. Egyéves önkéntes (1911–1912), 1913-tól egyre magasabb rendfokozatban katonatiszt. A háború elején bevonult, 1914. 08. 30-án Rohatynnál megsebesült. A szerb, az orosz, majd az olasz fronton is harcolt. Dicsérő oklevél (1915), majd Signum Laudis (1915), főhadnagy (1915). Ezredesi rendfokozatig jutott, Szeged első tiszti vitéze (1921). Szülei Csukonyi Ferenc (szegedi 12. ff. napidíjas, majd rendszeres hivataloszolga, később altiszt, 1892–1927), Ökrös Mária (∞Szeged, 1888), hat gyermekük közül Ferenc volt a második. Felesége Martonosi Mária (∞Szeged, 1923).²⁷

Dienes Gyula (Mezőkövesd, 1880. 05. 09. – ?): Eger, főreáliskola, érettségi (1900). 1901. 07. 15-ig gróf Károlyi parádi erdőhivatalánál díjnok. Id. felm. díjnok (1901: 3. ff.), id. felm. növendék (1903, 1904: Beszt. /?/), mérnöksegéd (1905: 3. ff.), mérnök (1909–1918: 9. ff.). 1904. 06. 10-én Besztercére helyezték, és az 1905. évi MTCN is ott tünteti fel, de a szolgálati lapján erre vonatkozó adat nem szerepel. Póttartalékos (1902. 04. 01-jétől, 8 hét). Szülei Dienes János, Kovács Julianna, felesége Kellner Mária (1892. 02. 24.; ∞Budapest, 1909. 01. 02.), gyermekeik Terézia (1909. 10. 16. – 1912. 02. 28.), Mária (1910. 11. 27.), Oktávia (1913. 03. 07.), Gyula (1914. 06. 26.), Julianna (1917. 05. 17. – 1919. 04. 18.), Hilda (1922. 09. 26.).²⁸

Dologh Jenő (Szentantal, 1859. 05. 04. – ?): Selmezbánya, Körmöcbánya, királyi főreáltanoda (1870–1876). Selmezbányai Erdészeti Akadémia (1878–1881), erdészként.

Id. felm. növendék (1897: 5. ff.), mérnöksegéd (1897), ön. m. mérnöksegéd (1901, 1902: 6. ff., Beszt.), mérnök (1903), (főmérnök (1907). 1907-ben a földművelésügyi miniszter kinevezte a besztercei erdőigazgatósághoz erdészeti főmérnökke, 1918-ig szerepel a tiszti címtárban, 1909-ben a felm. kirendeltség vezetője. Szülei Dologh János (1828–1900) m. kir. bányatanácsos, Jávorka Gabriella, felesége Hajnali Ilona (∞1883), majd Capesius Josefín (∞1900 előtt).²⁹

Erőss Lázár (Csíkszereda, 1881. 04. 19. – ?): Csíksomlyó, kat. főgimn. (1893-tól) Kolozsvár főgimn., érettségi (1902). Adóhivatali gyakor-nokjelölt (csíkszeredai adóhivatal). Id. felm. díjnok (1903: 2. ff.), id. felm. növendék (1905), mérnöksegéd (? : 16. ff., 1907: 17. ff.), ön. m. mérnöksegéd (1908, 1911: Beszt.), mérnök (1911, 1911: 17. ff.), főmérnök (1919). Katonai szolgálatra alkalmatlan, de fegyveres népfelkelői szolgálatra alkalmas volt. 1917-ben a Baranya vármegyei Perekedről kereste rokonait. A világháború után az utódállamban maradt, 1923-ban I. osztályú geodéziai mérnök (temesvári állami kataszteri hivatal). Felesége Mártini Teréz Margit (1888. 06. 24.; ∞Ohábabisztra, 1908. 11. 04.), gyermekeik Alfréd (1909. 07. 13. – Csíkszentmárton, 2008. 12. 17.), Emma Anna (1914. 02. 23.).³⁰

Farkas András (Arad, 1889. 03. 27. – Battonya, 1942. 03. 30.): Arad, főgimn., érettségi (1908). 1909–1910-ben egy évet ügyvédi irodában dolgozott. Id. műsz. irodai díjnok (1911:

27 SÁFRÁNY, 2023 nem említi. BK, 45. (1911) 235:2., 49. (1915) 275:2., 50. (1916) 68:2., 141:1., 51. (1917) 210:1., 52. (1918) 42:1., KK, 19. (1910) 8:189., 20. (1911) 10:354., 25. (1916) 1–2:32., 5–6:97., 7–8:129., TÓTH MARCELL: Szegedtől Szegedig. Vitéz Csukonyi Ferenc, az Országos Vitézi Szék vezetőjének életútja. „Fegyvert, s vitézt éneklek”. *Történetek a Vitézi Rendről*. Szerk.: BERNÁTSKY FERENC. Hódmezővásárhely, 2024. 59–98.

28 MNL OL, S 92. No. 25/2. 168., No. 26/1. 135. PK, 31. (1904) 15:386. A 3. ff-ről. KK, 10. (1901) 9:197., 14. (1905) 7:189., 18. (1909) 2:67., 24. (1915) 9–10:181.

29 RÁCZ JÓZSEFNÉ: Az 1879–1918 között Selmezbányán végzett (bizonyítványukat záradékoltatott) erdészek névsora. *Erdészeti történeti Közlemények*, 28. (1996) 117. Hymen. *Fővárosi Lapok*, 19. (1882) 301:1885. Eljegyzéskor Hont megyei erdőmester, a következő évi esküvőjekor főerdész. *Pápai Lapok*, 9. (1882) 54:221.; *Ország-Világ*, 4. (1883) 2:30. Két esküvő. *Esztergom és vidéke*, 5. (1883) 86:3. BK, 31. (1897) 5:1., 157:1., 37. (1903) 5:1., 41. (1907) 109:1., 43. (1909) 53:2. PK, 24. (1897) 1:5., 19:447., 26. (1899) 31:2038., 29. (1902) 4:54., 11:174., 33:741., 30. (1903) 1:9., 34. (1907) 11:262.; KK, 6. (1897) 1:22., 7:163., 8. (1899) 12:264., 9. (1900) 3:56., 11. (1902) 4:85., 12:248., 33:12. (1903) 1:18., 16. (1907) 5:140.; *Földművelési Értesítő*, 20. (1909) 12:253. Születésére: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GT94-SR3>

30 MNL OL, S 92. No. 25/2. 364–366. SÁFRÁNY, 2025A. 24., BK, 39. (1905) 3:1., 41. (1907) 109:1., 45. (1911) 166:1., 51. (1917) 227:5.; PK, 32. (1905) 1:42., 34. (1907) 11:263., 38. (1911) 6:234., 20:678., 27:855., 44. (1917) 29:927.; KK, 12. (1903) 1:19., 14. (1905) 1:25., 16. (1907) 2:78., 20. (1911) 10:355., 26. (1917) 9–10:189.; *Pesti Hírlap* (= PH), 38. (1916) 252:13.; Kinevezések a kataszteri hivatalnál. TH, 21. (1923) 155:4.

17. ff.), felm. gyakornok (1912, 1912: Beszt.), mérnöksegéd (1919: ?), mérnök (1926 előtt). Katonai szolgálatra alkalmatlan, de 1915. 01. 13-án népfelkelő katonai szolgálatra bevonult, Signum Laudis (1916). A BMK tagja (1926–1942). Nyugalomba vonult, majd Battonyán mérnökösködött. Halotti anyakönyve szerint kultúrmérnök. Szülei Farkas András, Seffer Mária, felesége Vogel Julianna (1899–1978).³¹

Fogarascher Vilmos (Brassó, 1878. 06. 26. – ?): Budapest, ev. főgimn. (1889–1893, négy oszt.). Cs. és kir. hadapródiskola, Nagyszeben, hadapród tiszthelyettes, azután hadnagy tényleges szolgálatban (1897–1904), majd állami szolgálatba lépéséig otthon volt. Id. felm. díjnok (1904: 10. ff., 1906: Beszt.), id. felm. növendék (1906), mérnöksegéd (1907), ön. m. mérnöksegéd (1908), mérnök (1912). 1914. 08. 04-én hadi szolgálatra bevonult, 1919-ben olasz hadifogolytáborban volt. Felesége Lám Henrietta Augusztia (∞Beszterce, 1907. 11. 07.), gyermeke Augusztia Friderika (1909. 03. 04.). Szegedi őrmesterként bejegyzett szabadalma volt nadrágnnyújtóra (1898).³²

Fórizs Lajos (? – ?): Id. felm. díjnok (1910: 4. ff.), felm. gyakornok (1914–1917: Beszt.), mérnöksegéd (1918, 1921: 10. fmf.), mérnök (1926 előtt), főmérnök (cím és jelleg: 1934, 1935), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1942, 1942). 1947-ben még ott dolgozik abban a munkakörben. A BMK tagja (1926–1943).³³

Forstner Antal (Tapolca, 1886. 09. 05. –

Dunaharaszti, 1943. 07. 26.): Id. felm. díjnok (1904: 15. ff.), felm. növendék (1905), mérnöksegéd (1908, 1911: Beszt.), mérnök (1912, 1913: 15. ff.), főmérnök (1921: 15. fmf., 1922: HSZH), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1927, 1929), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: 1937, 1939). 1907-ben katonai szolgálatra bevonult, 1915-től hadi szolgálatot teljesített, még abban az évben súlyosan megsebesült. Családneve többféle alakban is előfordul (Förstner/Forster). A BMK tagja (1926–1939), Dunaharaszti lakott. Felesége Rudnyák Mária (1896–1968; ∞Szombathely, 1913), gyermekük Antal (1914. 04. 12.).³⁴

Franzl Gusztáv (Szeged, 1878. 11. 01. – ?): Körömcébánya, állami főreáltanoda (1889-től), megismételt érettségi (1898). Erdészeti főiskolán öt félévet tanult. Id. felm. díjnok (1905: 15. ff., ?; Beszt., 1907: 19. ff.), 1906-ban Bay Ödön milliomos megpofozza a telkén felmérést végző díjnokot, de a Kúria végül nem ítéli el. Besztercei munkája és későbbi sorsa nem ismert. Franzl Ede kataszteri mérnök fia.³⁵

Gaál (Gál) Sándor (Budapest, 1879. 03. 14. – ?): Nagyváradi, felső kereskedelmi iskola, érettségi (1900). Kataszteri mérnöki szakvizsga (1912). Állami szolgálata előtt a szülői háznál és katonai szolgálatban. Id. felm. díjnok (1901: 2. ff.), id. felm. növendék (1904, 1905: 16. ff., 1906: Beszt.), mérnöksegéd (1906, 1907: 10. ff., 1910: 8. ff.), mérnök (1910: 8. ff.). Mint póttartalékos nyolcheti kiképzésen volt (1900),

31 MNL OL, S 92. No. 25/2. 371–382.; BK, 60. (1926) 106:4.; PK, 39. (1912) 30:1233. 46. (1919) 3:123.; KK, 20. (1911) 2:92., 21. (1912) 11:369.; Hirtelen halál. *Makói Ujság*, 8. (1942) 77:6.; *MMÉEK*, 60. (1926) 13–14:86. FS-azonosító: GGYJ-WMQ.

32 MNL OL, S 92. No. 25/2. 444–446.; SÁFRÁNY, 2025B nem említi. BK, 40. (1906) 244:1., 41. (1907) 109:1., 46. (1912) 126:2., 53. (1919) 19:1.; PK, 34. (1904) 5:142., 11:263., 39. (1912) 17:457., 46. (1919) 3:123.; KK, 13. (1904) 7:134., 15. (1906) 1:28., 10:246., 21. (1912) 6:213. 26. (1917) 11–12:215.; *Nagykörös és vidéke*, 9. (1919) 18:2. Szabadalma: BK, 34. (1900) 28:4.

33 BK, 52. (1918) 125:5., 60. (1926) 75:3., 68. (1934) 170:4., 69. (1935) 153:6., 76. (1942) 1:2., 150:5., 77. (1943) 47:4.; PK, 48. (1921) 35:3161.; KK, 19. (1910) 8:189., 27. (1918) 5–6:92.; *MMÉEK*, 60. (1926) 5–6:38., 11–12:74.; GK, 10. (1934) 9–10:164., 18. (1942) 1:30., 23. (1947) 1:38.

34 BK, 39. (1905) 189:4., 46. (1912) 126:2., 52. (1918) 125:5., 55. (1921) 212:3., 61. (1927) 192:1., 63. (1929) 202:1., 71. (1937) 152:2., 73. (1939) 151:2., 165:7.; PK, 32. (1905) 22:509., 38. (1911) 27:855., 39. (1912) 17:457., 40. (1913) 5:207., 48. (1921) 28:2514., 49. (1922) 1:43.; KK, 13. (1904) 8:151., 8:206., 18. (1907) 10:237., 20. (1911) 10:355., 21. (1912) 6:213., 22. (1913) 2:95., 24. (1915) 7–8:147., 150., 27. (1918) 5–6:92.; GK, 3. (1927) 11–12:190., 5. (1929) 11–12:200., 13. (1937) 5–8:118., 15. (1939) 2:160., 19. (1943) 2:94.; Halála: <https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/imgview/allami-anyakonyvek/1196145A3B74563B6E0727012197273/226>.

35 MNL OL, S 92. No. 25/2. 450–453.; KK, 14. (1905) 5:142., 12:142., 16. (1907) 2:78.; A milliomos bőrkabátos pofozkodik. *Népszava*, 34. (1906) 248:9. *Büntető Jog Tára*, 54. (1907) 19:211–212. A király kegyelme. *BH*, 28. (1908) 32:14.; *Pápai Hírlap* (= *PáH*), 4. (1907) 23:4.

majd fegyvergyakorlaton (82. gye., 1903, 1906). 1915. 03. 14-től 1917 végéig hadi szolgálatban. Felesége Csegzi Ida (∞ Torda, 1906. 12. 27.), gyermekeik Miklós (1908. 02. 11.), Endre Zoltán (1910. 04. 13.), Sándor János (1912. 01. 09.).³⁶

Gáll Imre (Cegléd, 1881. 11. 15. – Budapest, 1960. 11. 02.): Kiskunfélegyháza, főgimn., érettségi (1899). Felmérői jogsítvány (1913). Kiskunfélegyházán ügyvédi napidíjas. Id. felm. díjnok (1901: 6. ff.), id. felm. növendék (1903: Beszt.), mérnöksegéd (1905), ön. m. mérnöksegéd (1906), mérnök (1909, 1911: 8. ff.). 1923-ban Csonka-Torontál megyében, 1925-ben a Földhitelintézet alkalmazottjaként Hódmezővásárhelyen földosztásban vett részt, 1929-ben már nyugalmazott. Katonai szolgálatra alkalmatlan volt, de 1915. 02. 23-án tényleges hadi szolgálatra behívták, ott volt 1917 végéig. Felesége Jókai Anna Aranka (∞ Beszterce, 1906. 02. 03.), gyermekeik Piroska (1906. 11. 24.), Olga Beatrix Aranka (1907. 10. 13.), Pongrácz Lajos (1909. 08. 11.).³⁷

Gáthy Dániel (Munkács, 1885. 10. 19. – Budapest, 1969. 03. 10.): Sátoraljaújhely, sátoraljaújhelyi kegyes tanítórendi főgimn. (1895–1903), Kassa, premontrei főgimn., javító érettségi (1904). Id. felm. díjnok (1909: 1. ff.), id. felm. gyakornok (1911, 1913: Beszt., 1914: 18. ff.), mérnöksegéd (1916), segédmérnök (1922: 18. fmf., 9. fmf.), mérnök (1926), főmérnök (1936), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1943, 1944). Kassán eszperantóul tanult. Egyéves katonai önkéntes szolgálatot tett. A világhábo-

rúban kétszer is Signum Laudis elismerésben részesült, főhadnagy (65. gye.). Felesége Mező Ilona (1898–1967; ∞ Zilah, 1916).³⁸

Gellert Ferenc (Gyertyámos, 1881. 11. 18. – Balassagyarmat, 1966. 07. 27.): Szeged, főreáliskola, érettségi (1902). Kataszteri mérnöki szakvizsga (1914). Id. felm. díjnok (1903: 5. ff.), id. felm. növendék (1905, 1906: Beszt.), mérnöksegéd (1907), ön. m. mérnöksegéd (1909), mérnöksegéd (1910, 1911: 1. ff.), ön. m. mérnöksegéd (1912), mérnök (1915), id. főmérnök (1940: 15. fmf. 1941: 1. fkf.), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1944). 1906-ban két hónapig mint hv. póttartalékos szolgált. Tényleges katonai szolgálatban 1914. 08. 01. óta (5. hv. gye.), 1915-ben orosz fogságba esett. Tizedes rendfokozatban tért haza a hadifogságból. Kassán maradt, 1927-ben kitették az állásából. Tagja volt a Nyilaskeresztes Párt kassai szervezetének. 1940-ben a felvidék visszacsatolásával id. főmérnökké nevezik ki. 1963-ban mint az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet főmunkatársa kapott „Barátság Emlékérem”-et. Felesége Schedelbauer Erzsébet Jozefa Leopoldina (1894 k. –1983; ∞ Kassa, 1913.11.19.).³⁹

Halászi Endre (Kolozsvár, 1863. 10. 11. – ?): Kolozsvár, felső kereskedelmi iskola (1878–1882), érettségi. 1888-ig könyvelő (Szilágycseh és Vidéke Takarékpénztár Rt.). Id. műsz. díjnok (kig. Kolozsvár és 8. ff.), id. felm. növendék (1896: 8. ff./4. ff.), mérnöksegéd (1897: 4. ff., 1903: 15. ff., 1906: Beszt.), mérnök (1911, 1915: 23. ff., 1. ff.). Egyéves önkéntes (53. gye., Bécs, 1883–1884). 1915. 04. 11-től népfelkelő

36 MNL OL, S 92. No. 25/3. 25–28.; SÁFRÁNY, 2024. 42., SÁFRÁNY, 2025B. 21., SÁFRÁNY, 2025A nem említi; BK, 38. (1904) 13:1., 46. (1912) 126:2., 53. (1919) 19:1.; PK, 31. (1904) 2:29., 32. (1905) 4:74. 33. (1906) 2:24., 34. (1907) 2:36., 37. (1910) 5:261., 46. (1919) 3:123.; KK, 13. (1904) 1:14., 14. (1905) 1:26., 15. (1906) 1:248., 10:246., 19. (1910) 2:59., 21. (1912) 6:213.

37 MNL OL, S 92. No. 25/3. 18–24.; SÁFRÁNY, 2024. 42.; BK, 39. (1905) 177:1., 47. (1913) 161:1., 49. (1915) 81:2.; KK, 10. (1901) 4:81., 11. (1902) 12:248., 12. (1903) 1:19., 14. (1905) 7:189., 18. (1909) 2:67., 22. (1913) 7:251., 24. (1915) 3–4:83., 7–8:146.

38 BK, 60. (1926) 71:1., 70. (1936) 149:5., 78. (1944) 4:11.; PK, 38. (1911) 27:853., 40:149. (1913) 5:208., 41. (1914) 6:149., 43. (1916) 23:567., 49. (1922) 1:42., 23:1355.; KK, 18. (1909) 8:198., 20. (1911) 10:353., 22. (1913) 2:956., 23. (1914) 2:67., A hadbavonult felmérési tisztviselőkről. KK, 24. (1915) 7–8:148.25. (1916) 7–8:129; GK, (2. (1926) 7–9:145., 12. (1936) 5–8:128., 19. (1943) 2:93. Az esperanto terjedése. *Felsőmagyarország*, 26. (1910) 95:3.129. A volt cs. és kir. Lajos Győző főherceg 65. gyalogezred világháborús emlékalbuma. Szerk.: RÉTI BÉLA. Miskolc, 1938. 259. SUBA JÁNOS: A trianoni határkövek eltávolítása felvidék visszatértekor 1938-ban. *GeoKart*, 54. (2002) 2:24–26. Családfája: <https://www.familysearch.org/hu/tree/pedigree/fanchart/G2C4-QSG>

39 MNL OL, S 92. No. 25/3. 59–61.; BK, 39. (1905) 177:1., 41. (1907) 109:1., 49. (1915) 81:2., 78. (1944) 151:2.; KK, 12. (1903) 7:148., 14. (1905) 7:189., 15. (1906) 1:28., 16. (1907) 5:141., 24. (1915) 3–4:83–84., 7–8:145., 150. Kassa, a felvidéki nyilasmozgalom fellegvára. *Magyarság*, 20. (1939) 127:6.; GK, 16. (1940) 1:48.

mérnök hadnagyként tényleges katonai szolgálatban, 1917-től műsz. tisztviselő főhadnagyi fizetéssel. Felesége Rousseaux Elise (Toul, Franciaország, 1869. 06. 29.), gyermekük András (1909. 04. 26.).⁴⁰

Halsdorfer Ödön (Móricföld, 1884. 12. 21. – Aim, Turkesztáni ASZSZK /ma Aim/Oyim, Üzbegisztán/ 1919. 04. 14. körül): Zenta (1896-tól), majd Temesvár, középiskola, Nagyvárád, főgimn., érettségi (1904). Jegyzői gyakornok. Id. felm. díjnok (1907: 17. ff.), id. felm. növendék (1908, 1911: Beszt.), mérnöksegéd (1911), ön. m. mérnöksegéd (1912), mérnök (1919). Egyéves önkéntes katonai szolgálat (1905–1906), fegyvergyakorlaton vett részt (1907, 1909, 1912), 1914. 07. 28-án mozgósítással hadi szolgálatba állt, 1915 és 1917 között végig katona. Orosz hadifogságban volt (29. gye.), kivégezték 1919-ben.⁴¹

Hódossy Béla (Parád, 1867. 04. 04. – Budapest, 1945. 02. 03.): Késmárk, főgimn., érettségi (1888), Budapest, Királyi József Műegyetem, 2 félévig felső mennyiségtan rendkívüli hallgató (1895/1896). HSZH szakvizsga (1898). 3 hónapon át Egerben jogot hallgatott. Id. felm. díjnok (1888: 1. ff.), felm. növendék (1890), mérnöksegéd (1893, 1894: HSZH), háromszögelő segéd (1898, 1905: Beszt.), háromszögelő mérnök (1905, 1907: HSZH), háromszögelő főmérnök (1912), műsz. főtanácsos (1919).

1928. 07. 01-jével nyugdíjazták, ebből az alkalmából kormányzói elismerésben részesült a négy évtizedes munkájáért. 1889-ben két hét póttartalékos szolgálat, háború alatt felmentve. Szülei Hódossy Bálint és Gyarmathy Erzsébet, felesége Pintér Margit Johanna (1879. 05. 28.; ∞Budapest, 1898. 11. 05. elváltak: 1909), majd Lengyel Jolán Ida (Perbété, 1877. 04. 07. – 1959. 06. 09.; ∞Budapest, 1910. 11. 19.); gyermekeik Ilona (Budapest, 1899. 08. 17., ∞Vörös József, Budapest, 1921), Béla Frigyes (Budapest, 1900. 11. 27. – 1904. 03. 11.), Erzsébet Etelka (1902. 10. 28. – 1976. 12. 27), Margit (1906. 06. 26., ∞Sárdi Jenő, 1934), Alojzia Irma (1912. 07. 17. – 2000).⁴²

Holtzmann Valér (Temesvár, 1880. 05. 29. – Temesvár?, 1939 után): Temesvár, állami főreáliskola (1890–1898) érettségi (1900), akkor katonai pályára készült. Kataszteri mérnöki szakvizsga (1912). Mehalai (1910-től Temesvár része lesz) lakosként díjtalan adóhivatali gyakornok (1903, Temesvár). Id. felm. díjnok (1903: 2. ff., 1905: 16. ff.), id. felm. növendék (1906: Beszt.), mérnöksegéd (1907, 1909–1910: felfüggesztve, 4. ff., 1910: 15. ff.), ön. m. mérnöksegéd (1911), mérnök (1913, 1913: 4. ff.). 1923-ban első osztályú főmérnök (Temesvár). Egyéves önkéntes (1900–1901), 1914. 08. 23-án népfelkelőként mozgósították, népfelkelő tizedes, hadapród (1915), hadnagy

40 MNL OL, S 92. No. 25/3. 215–218., SÁFRÁNY, 2024. 43. BK, 30. (1896) 285:1., 31. (1897) 157:1., 45. (1905) 235:1., 51. (1917) 94:2.; PK, 23. (1896) 29:649., 24. (1897) 19:447., 26. (1899) 31:2038., 29. (1902) 11:174., 30. (1903) 3:44., 33. (1906) 2:24., 38. (1911) 27:852.; KK, 5. (1896) 12:317., 6. (1897) 7:163., 8. (1899) 12:264., 11. (1902) 4:85., 12. (1903) 2:45., 13. (1904) 7:135., 15. (1906) 1:28., 20. (1911) 10:352., 24. (1915) 1–2:45., 7–8:149., 26. (1917) 5–6:125.

41 MNL OL, S 92. No. 25/3. 225–227. BK, 42. (1908) 40:1., 45. (1911) 235:1., 49. (1915) 79:2., 53. (1919) 19:1.; PK, 35. (1908) 7:434., 38. (1911) 6:234., 46. (1919) 3:121., KK, 16. (1907) 5:142., 17. (1908) 2:62., 27:852., 20. (1911) 10:352., 24. (1915) 7–8:149.; BENDA JENŐ: Magyar tisztek borzalmas lemészárlása. PH, 44. (1922) 165:2–3. Ehhez kiegészítés: HERNÁDI GYULA: Magyar rapszódia. Kortárs, 20. (1976) 12:1889–1902.; KABA ESZTER: Az osi hadifogoly meszárlás, avagy egy rémtörténet természete. A Nagy Háború írásban és képen (https://nagyhaboru.blog.hu/2011/10/12/az_osi_hadifogoly_meszarlas_avagy_egy_remtortenet_termeszete, elérés ideje: 2025. okt. 20.). A források a vérengzés helyszínét a „Hadzsi-Arat” (ma Khodjaobod, Üzbegisztán) melletti „Ait/Arit/Aim” alakban említik, ez Aim (Oyim), ettől északra folyik a Kara-Darja, itt üzbég–kirgiz határfolyó.

42 MNL OL, S 92. 25/3. 367–380., 26/1. 339.; BK, 27. (1893) 96:1., 32. (1898) 157:1., 39. (1905) 177:1., 46. (1912) 126:1., 49. (1915) 81:1., 62. (1928) 196:1.; PK, 20. (1893) 11:303., 23. (1896) 19:443., 24. (1897) 13:274., 25. (1898) 18:801., 32. (1905) 11:342., 39. (1912) 17:457., 42. (1915) 13:457.; KK, 2. (1893) 4:11., 4. (1895) 4:9., 5. (1896) rk. 3., 7_14., 6. (1897) 5:112., 7. (1898) 7:167., 9:193., 8. (1899) 1:16., 14. (1905) 3:94., 7:189., 15. (1906) 3:65 skk, 26. (1907) 1:11., 2:77., 18. (1909) 2:57., 4:116., 21. (1912) 6:212., 24. (1915) 3–4:83. Születési bejegyzése a parádi anyakönyvben: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-X3SX-4L>

(1916), 1917-ben is katonai szolgálatban. Felesége Spielmann Anna Zsuzsanna (∞Versec, 1908. 02. 03.), gyermeke Adél Anna (*1909. 08. 21.).⁴³

Horváth Lajos (Nemesvid, 1891. 08. 21. – ?): Id. felm. díjnok (1907: 19. ff.): id. felm. növendék (1910), id. felm. gyakornok (1911, 1912: Beszt.), mérnöksegéd (1913), mérnök (1923: 11. fmf.), főmérnök (cím és jelleg: 1927, 1929: 22. fmf.), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1937, 1938), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: 1944, ?, 1947: 9. fmf.). 1946-ben már hivatalfőnöke a 9. fmf.-nek. 1926-ban vitézzé avatták. Szülei Horváth József, Szabolics Róza, felesége Bahula Ilona (∞Pécs, 1922. 02. 27.), gyermekeik Judit (1924), András (1929).⁴⁴

Höffer Ferenc (Lábod-Kiskutipusztá, 1874. 02. 22. – ?): Lőcse, főreáliskola, érettségi (1892), földmérői jogosítvány (1924). Id. felm. díjnok (1892: 4. ff.), id. felm. növendék (1893: 4/2. ff.), mérnöksegéd (1896: 2. ff.), mérnök (1901, 1903: Beszt., 1905: 5. ff., 1905/1908: 12. ff., 1912: 3. ff., 5. ff.), főmérnök (1917), műsz. tanácsos (1919), 1925-ben ideiglenesen nyugalomba helyezik. Egyéves önkéntes a cs. és kir. közös hadseregben. Tartalékos tiszt, 1904-től áthelyezik 22. honv. gye.-hez. Tényleges katonai szolgálatban 1914. 09. 27. – 1918. 12. 16. 1918-ben százados lesz a 3. népfelkelő pkságnál. BMK tagja 1925-től. Szülei Höffer József, Pölcz Róza, felesége Erdős Irén (∞Avasújárás, 1898. 02. 26.), gyermekeik Irén (Ráksa, 1899. 05. 17. – 1958. 08. 02.;

∞Zékány Gyula, 1935), Mária (1901. 12. 21.), Ferenc (1903. 01. 27.).⁴⁵

Imreh Albert (Papolc, 1879. 03. 23. – ?): Sepsiszentgyörgy, Ref. Székely Mikó Kollégium, érettségi (1898). Budapest, Királyi József Műegyetem: két és fél év, egyet levezgázott (1902-ig járt oda, majd szülői házában). Rudolfsnádi Ármentesítő és Belvízlecsapoló Társulatnál 5,5 hónapot önállóan működött. Id. felm. díjnok (1903: 1. ff.), id. felm. növendék (1904, 1905: Beszt.), mérnöksegéd (1906), ön. m. mérnöksegéd (1907), mérnök (1909, 1911: 19. ff.), főmérnök (1919). 1913-ban elvégezte Pápa színtezését. 1919-ben a földosztó bizottság elnöke, emiatt letartóztatják (1919. 08. 07. – 1920. 02. 23.). „A kommunista üzelmek és többrendbeli bűncselekmény gyanúja miatt” ellene a szolgálati szabályzat alapján fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot folytattak le, később hat hónapi börtönre ítélték nyomtatvány útján izgatásért. Emiatt a szolgálatból elbocsátották. 1921-ben hazament Papolcra, ahol a gazdakör elnöke lett. Katonai szolgálatra alkalmatlan, de 1915. 03. 15-től hadi önkéntes, 1915. 03. 28-tól bizonytalan időre felmentve. Felesége Miklósy/Miklóssy Veronika/Petronella (∞Beszterce, 1907. 04. 18.), első gyermeke halva született (1911. 12. 09.), majd Albert (1920. 10. 20.).⁴⁶

Kapetz Nándor (Budapest, 1890. 09. 12. – Budapest, 1935. 09. 21.): Eger, állami gimn. (1900–1909), érettségi (1909), ekkor postai

43 MNL OL, S 92. 25/3. 394–396. SÁFRÁNY, 2025A. 25. BK, 40. (1906) 244:1., 41. (1907) 109:1., 47. (1913) 16:1., 49. (1915) 190:5., 50. (1916) 109:6.; PK, 30. (1903) 2:27., 33. (1906) 26:2198., 34. (1907) 11:263., 37. (1910) 14:460., 40. (1913) 5:208.; KK, 12. (1903) 4:102., 15. (1906) 1:28., 10.:246., 16. (1907) 5:141., 19. (1910) 5:142., 20. (1911) 2:92., 22. (1913) 1:45., 2:96., 24. (1915) 7–8:145. Kinevezések a kataszteri hivatalnál. TH, 21. (1923) 155:4.; 1931-ben különbejáratú szobát ad ki Mahalán. TH, 29. (1931) 212:15. (szept. 20.); 1939-ben még kataszteri főmérnökként násznagy. *Magyar Lapok*, 8. (1939) 242:9.

44 Kiss, 2021. 28. tévesen több Horváth Lajos életrajzi adatait összegzi. BK, 44. (1910) 201:1., 47. (1913) 160:3., 57. (1923) 160:6., 61. (1927) 285:2., 63. (1929) 202:1., 71. (1937) 152:2., 72. (1938) 148:6., 78. (1944) 151:3.; KK, 16. (1907) 5:142., 22. (1913) 7:253.192:1.; GK, 3. (1927) 11–12:190., 5. (1929) 8–10:162., 13. (1937) 5–8:118., 14. (1938) 5–8:125. Születési helyére l.: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-8FN5-T>.

45 MNL OL, S 92. No. 25/3. 463–467. SÁFRÁNY, 2025A. 26. BK, 27. (1893) 96:1., 35. (1901) 149:1., 43. (1909) 46:1.; KK, 5. (1896) 2:63., 6. (1897) 5:112., 8. (1899) 12:263., 10. (1901) 7:150., 11. (1902) 12:248., 14. (1905) 1:25., 14. (1905) 12:303., 21. (1912) 2:83., 4:156., 24. (1915) 7–8:147., 26. (1917) 9–10:188. Születési bejegyzése Nagyatád anyakönyvében: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9Q97-Y33W-CZZ>

46 MNL OL, S 92. No. 25/4. 68–71., 26/2. 443–459. BK, 38. (1904) 138:1., 40. (1906) 244:1., 43. (1909) 46:1., 49. (1915) 81:2.; PK, 31. (1904) 16:399., 32. (1905) 4:74., 33. (1906) 26:2197., 36. (1909) 8:220., 38. (1911) 6:234., 42. (1915) 13:457.; KK, 13. (1904) 6:116., 14. (1905) 1:26., 15. (1906) 10:246., 18. (1909) 2:67., 24. (1915) 3–4:83.; Kommunista bűnpörök tárgyalása. *PáH*, 17. (1920) 8:1.; Pápa színtezése. *Pápai Lapok*, 40. (1913) 47:3.

hivatalnoki pályára készült. Id. felm. díjnok (1909: 4. ff.), id. felm. gyakornok (1911, 1913: Beszt.), mérnöksegéd (1917). Egyéves önkéntes (1911–1912), fegyvergyakorlat (1913). 1914. 08. 01-i mozgósítás folytán hadi szolgálatra vonult. 1916-ig katonai szolgálatot teljesített. Esküvője idején (1925) hv. gyalogsági századosként főelőadó. Öngyilkos lett. Kapetz Nándor budapesti hentes és felesége, Bodó Julianna örökbe adják 1895-ben, örökbecfogadó szülei Kapetz Károly és Freund Ernesztina (1860–1922). Felesége Oláh Anna (Besenyőtelek, 1902. 07. 26.; ∞1925. 07. 11.)⁴⁷

Kiss Endre (Siklós, 1869. 01. 25. – Kassa, 1941. 10. 28. előtt): Pécs, főreáliskola (1878–1887), érettségi (1887). Id. felm. díjnok (1888: 6. ff.), id. felm. növendék (1889), mérnöksegéd (1893), ön. m. mérnöksegéd (1894: 7. ff.), mérnök (1899, 1906: Beszt.), főmérnök (1907, 1909: 1. ff.), felügyelőhelyettes. A világháború után Kassán marad. Műsz. tanácsos (1922: Kassai kataszteri kerület), kataszteri főtanácsos (1927). 1917. 05. 04-től népfelkelésre kötelezett mérnökként teljesített katonai szolgálatot hadnagyi fizetéssel. Szülei Kiss Endre oldi jegyző, Kiss Zsófia. Felesége sztamorai Malenitza Eugenia (1874 k. – †1922. 05. ??; ∞Nagygáj, 1895. 10. 21.), gyermekei Margit Mária (1897. 04. 20. ∞Katona Gyula, 1924), Olga Zsófia (1898. 08. 13.), Mária Daisy (1899. 07. 17. ∞Ocsenás Antal postatisztviselő Rozsnyón eljegyezte, 1922), Györgyike (1903. 09. 13.).⁴⁸

Koller József (Békafalu, 1890. 04. 09. – ?):

Szentgotthárd, gimn. (1901–1909), érettségi (1909). Selmezbánya, erdészeti akadémia, 2,5 év, majd 1912. március–júliusban a szülei házában. Id. műsz. díjnok (1912: 11. ff.), id. felm. gyakornok (1912: Beszt.). Egyéves önkéntesség (1912–1913), 1914. 08. 01-jétől mozgósítás folytán hadi szolgálatban állt 1917-ig.⁴⁹

Kuku Ádám (Oresác, 1886. 01. 04. – ?): Fehértemplom, állami főgimn., érettségi (1906). Mérnöki szakvizsga (1912). Id. felm. díjnok (1906: 16. ff.), id. felm. növendék (1907: 17. ff.), mérnöksegéd (1908, 1911: Beszt.), mérnök (1913). Egyéves önkéntes (1907–1908), fegyvergyakorlat (1909, 1911, 1913), tartalékos hadnagy (43. gye.), 1914. 07. 28-i mozgósításkor hadi szolgálatban, 1914 októberében már megsebesült (Rohatyn), 1915–1917-ben harcolt Lemberg-nél és Grodeknél. Katonai érdemkereszt 3. osztálya a hadiékítménnyel és a kardokkal. Romániában csinált karriert, a temesvári kataszteri hivatal főnöke 1936-ban, kataszteri igazgató-főmérnök. Felesége Terziu Konstancia Szfena (∞Temesőr, 1912. 11. 24.), gyermekeik Stetuea Konstancia (1913. 09. 12.), Felícia (1914. 12. 26.).⁵⁰

Lemberg János (Nyitra?, 1884. 10. 19. – ?, 1918. 02. 17.): Privigye, kat. főkimnázium (1896–1900), Nyitra, kat. gimn. (1900–1904), érettségi (1904). Id. felm. díjnok (1907: 7. ff.), id. felm. növendék (1908), felm. gyakornok (1911), mérnöksegéd (1911, 1911: Beszt., 1912: 7. ff.), mérnök (1915). Népfelkelő önkéntes őrmester.⁵¹

47 MNL OL, S 92. No. 25/4. 189–191. BK, 45. (1911) 235:2., 51. (1917) 227:5.; PK, 38. (1911) 27:853., 40. (1913) 5:208.; 44. (1917) 29:927.; KK, 18. (1909) 8:198., 22. (1913) 2:96.; Egy gazdatiszt öngyilkossága. *Uj Magyarország*, 2. (1935) 216:19. Agyonlőtte magát egy százados. *Ujság*, 11. (1935) 216:2. Halálára: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9Q97-Y33W-CZZ>

48 MNL OL, S 92. No. 25/4. 319–320., 324–325. Az MTCN-ben 1907 és 1919 között tévesen Ernő. BK, 27. (1893) 77:1., 33. (1899) 170:1., 41. (1907) 109:1., 43. (1909) 16:2., 47. (1913) 16:2.; PK, 23. (1896) 19:443., 26. (1899) 20:433., 19:925., 29. (1902) 20:433., 33. (1906) 2:24., 34. (1907) 11:262., 36. (1909) 9:300., 40. (1913) 4:155.; KK, 2. (1893) 4:11., 3. (1894) 5:11., 5. (1896) rk:3., 7:194., 6. (1897) 5:112., 8. (1899) 7:154., 11. (1902) 8:166., 15. (1906) 1:28., 5:140. 18. (1909) 2:67., 22. (1913) 1:45., 23. (1914) 5:172. *Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára. Személyes Ügyek* (= RK), 44. (1917) 166:3210. Kinevezés. *Prágai Magyar Hírlap*, 3. (1927) 81:5.; Halálozás. *Magyar Hírlap*, 1. (1922) 74:5. (máj. 28.): Nagybecskerek, szarazáni lakos. Születési anyakönyvi bejegyzése: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939K-YMS4-N>

49 MNL OL, S 92. No. 25/4. 375–378. Kiss, 2021 nem említi. BK, 46. (1912) 193:1., PK, 39. (1912) 25:801., 292.; KK, 21. (1912) 9:292.

50 MNL OL, S 92. No. 25/4. 586–589. BK, 41. (1907) 109:1., 42. (1908) 40:1., 52. (1918) 87:2.; PK, 34. (1907) 11:268., 35. (1908) 7:343., 38. (1911) 6:234., 40. (1913) 4:155.; KK, 16. (1907) 2:78., 17. (1908) 2:62., 20. (1911) 2:92., 23. (1914) 10:294.

51 BK, 42. (1908) 40:1., 45. (1911) 235:1., 49. (1915) 206:8.; PK, 35. (1908) 7:343., 38. (1911) 26:835., 27:852., 39. (1912) 4:64., 42. (1915) 28:940.; KK, 16. (1907) 5:142., 17. (1908) 2:62., 20. (1911) 10:352., 354., 21. (1912) 1:41., 24. (1915) 7–8:146., 9–10:181., 27. (1918) 1–2:27.

Major István (Kassa, 1888. 05. 13. – Budapest, 1918. 12. 06.): Kassa, felső kereskedelmi iskola, érettségi (1906). Kataszteri mérnöki szakvizsga (1913), földmérői szakvizsga (1914). Id. felm. díjnok (1906: 1. ff.), felm. növendék (1907, 1909: 5. ff.), felm. gyakornok (1911), mérnöksegéd (1911, 1911: Beszt.), ön. m. mérnöksegéd (1912), mérnök (1913). Egyéves önkéntes (1909–1910), fegyvergyakorlat (1911, 1913). 1914. 08. 01-i mozgósítással hadi szolgálatba lépett, tartalékos hv. zászlós, 1915 és 1917 között hadi szolgálat. Spanyolnáthában meghalt. Szülei Major István (Felsőbesnyő, 1844. 02. 02. – Budapest, 1933. 09. 15.) kataszteri mérnök, térképtárnok és Limbeck Mária.⁵²

Makay István (Temesvár, 1890. 04. 02. – ?) Temesvár, reáliskola, érettségi (1912). Id. napidíjas (Temesvár, MÁV). Id. felm. gyakornok (1912: 17. ff., 1918: Beszt., 17. ff.). Egyéves önkéntes (1910–1911, Temesvár, 29. gye.).⁵³

Mátyás Antal (?, 1881/1882 k. – Szombathely, 1945. 01. 01.): Id. felm. díjnok (1903: 2. ff.), id. felm. növendék (1903), mérnöksegéd (1906), ön. m. mérnöksegéd (1907), mérnök (1909, 1911: Beszt., 1913: 15. ff.), főmérnök (? : 15. fmf.), műsz. tanácsos (1926), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: 1938, 1939). 1915-től hadi szolgálatot teljesített. A BMK tagja (1925), a szombathelyi mérnökszövetség titkára (1934–). Szülei Mátyás János és Gróza Terézia, felesége Hegyesi/Hegyesy Róza (Déva, 1890. 06. 23. – Budapest, 1956. 07. 14.).⁵⁴

Móricz János (Kisjécsa, 1885. 04. 04. – ?): Kecskemét, főreáliskola, érettségi (1904). Kataszteri mérnöki szakvizsga (1912), földmérői jogosító vizsga (1914). Id. felm. díjnok (1905: 12. ff.), id. felm. növendék (1907: Beszt.), mérnöksegéd (1908), ön. m. mérnöksegéd (1909, 1911: 4. ff.), mérnök (1913). Egyéves önkéntes (1905–1906), 1914. 07. 27-én mozgósítva, 10. 01-jétől hadapród (29. gye.). 1915-ben megsebesült, orosz fogságba esett.⁵⁵

Mutiú Valér (Temesvár, 1887. 03. 20. – ?): Temesvár, kat. főgimn. (1897–1895), Szatmár, ref. főgimn., javító vizsga (1906), Szatmárnémeti, ref. gimn., javító vizsga (1907). Id. felm. díjnok (1908: 5. ff.), id. felm. gyakornok (1911: 8. ff.; Beszt., 1911: 4. ff.), mérnöksegéd (1914). Tartalékos hadapróddjelölt (lugosi 8. honv. gye.), 1915-ben hadi szolgálatot teljesített, orosz fogságba esett. 1915. 09. 01-jei ranggal főhadnagy. Első osztályú geodéziai mérnök (1923: Temesvár).⁵⁶

Müller Henrik (Ág, 1886 – ?): Szeged, állami főgimn. (5. osztálytól 1908-ig). Id. felm. díjnok (1908: 17. ff.), novendék (1909), felm. gyakornok (1914), mérnöksegéd (1915: Beszt., 1918: 17. ff.), mérnök (1918–1926?: 10. fmf.), főmérnök (1927), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1938, 1940). A BMK tagja (1926–1942). 1945. 02. 26-án igazoló bizottság előtt tárgyalta az ügyét. Szülei Müller Henrik és Szemelroth A. Mária.⁵⁷

Nagy Árpád (Brassó, 1885. 01. 05. – Budapest, 1953. 09. 23.): Id. felm. díjnok (1907: 10.

52 MNL OL, S 92. No. 25/5. 188–190. BK, 41. (1907) 109:1., 45. (1911) 235:1., 48. (1914) 2:16.; PK, 34. (1907) 11:263., 36. (1909) 9:300., 38. (1911) 26:835., 27:852.; KK, 15. (1906) 11:278., 16. (1907) 5:141., 18. (1909) 2:68., 20. (1911) 10:352., 354., 23. (1914) 1:31., 24. (1915) 7–8:149. PH, 40. (1918) 295:9. Családfája: <https://www.familysearch.org/hu/tree/pedigree/fanchart/GWTF-CR3>.

53 MNL OL, S 92. No. 25/5. 205. PK, 39. (1912) 33:1667.; 45. (1918) 4:166., 14:453. KK, 27. (1918) 1–2:26.

54 SÁFRÁNY, 2025A. 29. BK, 37. (1903) 128:1., 40. (1906) 244:1., 43. (1909) 46:1., 50. (1916) 179:4., 60. (1926) 71:1., 72. (1938) 2:2., 73. (1939) 151:2.; PK, 30. (1903) 13:238., 33. (1906) 26:2197., 36. (1909) 8:220., 38. (1911) 27:855., 40. (1913) 5:207., 43. (1916) 23:566.; KK, 12. (1903) 7:148., 15. (1906) 10:246., 18. (1909) 2:67., 20. (1911) 10:354., 22. (1913) 2:95., 24. (1915) 7–8:147., 25. (1916) 7–8:129.; GeoK, 2. (1926) 7–9:145., 15. (1939) 2:160.; Halálózása: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9RK5-92S3>, felesége halála: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HT-6XKS-WRR>

55 MNL OL, S 92. No. 25/5. 435–437. BK, 41. (1907) 109:1., 42. (1908) 40:1., 47. (1913) 16:2., 49. (1915) 33:3.; PK, 34. (1907) 11:263., 35. (1908) 7:343., 38. (1911) 27:855., 40. (1913) 4:155.; KK, 14. (1905) 8:206., 16. (1907) 5:141., 17. (1908) 2:62., 18. (1909) 2:69., 22. (1913) 1:45., 24. (1915) 1–2:46., 7–8:145., 150.

56 SÁFRÁNY, 2024 nem említi. BK, 43. (1909) 296:5. PK, 38. (1911) 27:853., KK, 17. (1908) 4:110., 5:124., 20. (1911) 10:352., 355., 23. (1914) 3:105., 24. (1905) 7–8:145., 150. RK, 36. (1909) 44:508.; Kinevezések a kataszteri hivatalnál. TH, 21. (1923) 155:4.

57 BK, 49. (1915) 81:2., 52. (1918) 125:5., 60. (1926) 186:1., 61. (1927) 247:251., 72. (1938) 148:44., 74. (1940) 296:9.; PK, 42. (1915) 13:458., 45. (1918) 4:166.; KK, 17. (1908) 7:157., 24. (1915) 3–4:84., 11–12:214., 24. (1918) 1–2:26., 27. (1918) 5–6:92.; GK, 14. (1938) 5–8:125.; Baranyavármegye Hivatalos Lapja, 12. (1909) 8:74.

ff., 1908: 3. ff., 1909: Beszt.), id. felm. növendék (1909), mérnöksegéd (1912), mérnök (1917), menekültként elhelyezett főmérnök (1922: fmf., 1926, 1929: 9. fmf.), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1936, 1937), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: 1940, 1942: 2. fmf. Munkács, 1947: fmf.). 1915-től katonai szolgálatban. BMK tagja (1927). Szülei Nagy Áron és Orbán Julianna, felesége Ihring Mária (1888–1965, ∞Brassó, 1912. 11. 23.).⁵⁸

Nyári Dezső (Kápolna, 1882. 07. 11. – Debrecen, 1975. 01. 09.): M. kir. Honvéd Ludovika Akadémia tisztképző IV. évfolyam (1901), hadapród tiszthelyettes (Székesfehérvár, 17. honv. gye.), hadnagy (1902). 1907. 02. 01.-jétől egy évre várakozási illetménnyel szabadságot (szolgálatképtelen), mert állami szolgálatba lép át, 1908. 02. 01.-jétől szolgálaton kívül helyezik. Id. felm. növendék (1907, 1908: 18. ff.), mérnöksegéd (1909: 18. ff., 1910: Beszt.), ön. m. mérnöksegéd (1911), mérnök (1913, 1922: 19. fmf.), főmérnök (1926 k.), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1932, 1933), id. felm. felügyelő-ségi vezető (1935), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: 1940, 1940), a fmf. véglegesített vezetője, miniszteri tanácsos (1946). A honvédség kötelékéből elbocsátották (1913), rendfokozatát nem tarthatta meg, de 1914. 11. 16.-án az uralkodó visszahelyezte korábban viselt rendfokozatába (gyalogsági hadnagy), majd 11. 01-jei hatállyal népfelkelő főhadnaggyá lép-

tette elő. 1915-től hadi szolgálatot teljesített, Signum Laudissal tüntették ki. 1917-ben szolgálaton kívüli százados (előbb cím és jelleg, majd 1918-ban ténylegesen). 1918-ban újól a legfelsőbb dicséretben részesült. 1936-ban szolgálaton kívüli őrnaggyá léptették elő. Pápai lakosként belépett a BMK-ba (1925–1936). Szülei Nyáry Ferenc és Klementsits Irma/Mária (†1913 Beszterce), felesége Sárkány Mária (∞Székesfehérvár, 1906. 05. 10.), majd Reicher Karola (1890–1967; ∞Beszterce), gyermekei Besztercén születtek, Margit (1910), Dezső (1912 k.), Erzsébet (1917).⁵⁹

Orosz József (Nagysomkút, 1877. 03. 19. – ?): Szatmár, főgimn., érettségi (1894). Id. felm. díjnok (1894: 1. ff.), id. felm. növendék (1895), mérnöksegéd (1897), ön. m. mérnöksegéd (1898: 8. ff., 1901: 1. ff.), mérnök (1903: Beszt., 1905/1907: 7. ff.), főmérnök (1917, 1918: 2. ff.). Tényleges népfelkelői szolgálatra bevonult mint karpaszományos (1917). Felesége Tomek Aranka Erzsébet Cecília (∞Egbe, 1907. 05. 04.), gyermekeik Gábor Kálmán (1908. 06. 29.), József Antal (1909. 12. 03.), Andor Ferenc (1913. 10. 11.).⁶⁰

Papp Ferenc (? , 1882 – ?, 1947 után): Id. felm. díjnok (1907: 15. ff.), id. felm. növendék (1908: Beszt., 15. ff., 1911: 11. ff.), id. felm. gyalornok (1911), mérnöksegéd (1912, 1913: 5. ff.), mérnök (1917, 1922: 15. fmf.), főmérnök (1926), műsz. tanácsos (cím és jelleg: 1935,

58 SÁFRÁNY, 2025B. 24. BK, 43. (1909), 176:1., 46. (1912) 126:26., 61- (1927) 264:4., 70. (1936) 149:1., 74. (1940) 296:2.; PK, 36. (1909) 23:1246., 39. (1912) 17:457., 49. (1922) 1:42.; KK, 16. (1907) 8:190., 17. (1908) 3:91., 18. (1909) 2:69., 8:198., 21. (1912) 6:214., 24. (1915) 7–8:149., 26. (1917) 9–10:190.; GK, 2. (1926) 1–3:43., 5. (1929) 8–10:162., 12. (1936) 5–8:128., 13. (1937) 5–8:118., 17. (1941) 1:65., 18. (1942) 1:30.; MMÉEK, 61. (1927) 41–42:268.

59 BK, 35. (1901) 189:2., 36. (1902) 250:5., 41. (1907) 216:2., 43. (1909) 176:1., 47. (1913) 160:3., 48. (1914) 44:2., 273:3., 49. (1915) 23:6., 96:6., 51. (1917) 273:6., 52. (1918) 55:5., 135:2., 59. (1925) 125:12., 66. (1932) 157:1., 70. (1936) 29:2., 74. (1940) 4:7.; PK, 36. (1909) 23:1246., 40. (1913) 18:979., 49. (1922) 1:42.; KK, 16. (1907) 9:205., 18. (1909) 8:198., 20. (1911) 2:92., 22. (1913) 7:252., 24. (1915) 7–8:149., 150.; GK, 2. (1926) 7–9:145., 8. (1932) 9–10:166., 9. (1933) 8–10:162., 17. (1941) 1:65.; PáH, 32. (1935) 13:3., 33. (1936) 2:2., 37. (1940) 48:2.; R, 34. (1907) 3:17., 37:300.; Pápai Független Kisgazda, 2. (1946) 6:3. Családi adatok: <https://www.familysearch.org/hu/tree/person/details/9HWH-Z2V>.

60 MNL OL, S 92. No. 25/5. 585–587. SÁFRÁNY, 2024 és 2025A nem említi. BK, 29. (1895) 75:1., 31. (1897) 157:1., 37. (1903) 5:1., 51. (1917) 227:4.; PK, 22. (1895) 10:187., 24. (1897) 19:447., 26. (1899) 31:2038., 28. (1901) 19:597., 29. (1902) 33:741., 30. (1903) 1:9., 32. (1905) 11:352., 36. (1909) 8:219., 44. (1917) 29:926., 45. (1918) 23:975.; KK, 4. (1895) 4:11., 6. (1897) 7:163., 8. (1899) 12:264., 10. (1901) 7:150., 11. (1902) 12:248., 12. (1903) 1:18., 14. (1905) 4:117., 18. (1909) 2:67., 26. (1917) 9–10:189., 27. (1918) 9–10:136.

1936; 1938: 11. fmf.), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: 1944, 1944), 1947-ben még Pécssett dolgozott. A BMK tagja (1925–1931).⁶¹

Pátkai Pál (Kecskemét, 1881. 06. 19. – Budapest, 1942. 10. 07.): Kecskemét, gimnázium, érettségi (1899). Háromszögölő mérnöki szakvizsga (1911). Napidíjas (M. Kir. Díj- és Illetékiszabási Hivatal). Id. felm. díjnok (1901: 6. ff.), id. felm. növendék (1903), mérnöksegéd (1905: Beszt.), ön. m. mérnöksegéd (1906: 16. ff.), mérnök (1909: Hszh., 1913: 9. ff.), főmérnök (1919). Katonai szolgálatra alkalmatlan és hadmentes volt, de mozgósítás miatt 1917. 08. 10-én bevonult (népfelkelő műsz. segédtisztviselő), 1918 végén szerelt le. 1919-ben földmérői jogosítvány. A BMK (1924), a Földmérő Magánmérnökök Országos Egyesülete (1925) tagja. Tótvázsony tagosítási munkálatainak előkészítését már nyugalmazott főmérnökként vállalta, 1927-ben Vál tagosítását, Senyeháza felmérését végzi. *Égi világosság. Okkult tudományos és etikai havi folyóirat* felelős szerkesztője 1939-től. Szülei Pátkai János és Nagy Mária, felesége Vizer (Wieser) Erzsébet Judit Mária (Budapest, 1882. 10. 30.; Budapest, ∞1912. 12. 17. †1913. 07. 01.).⁶²

Pulmann Endre (Szobotist, 1872. 10. 11. – Budapest, 1937. 03. 19.): Szakolca (1883–

1887), Nyitra (1887–1889), Nagyszombat, bencés gimn. (1890–?). Földmérői jogosítvány (1914). Id. felm. díjnok (1900: 6. ff.), id. felm. növendék (1903), mérnöksegéd (1904), ön. m. mérnöksegéd (1904, 1906: Beszt., 1907: 19. ff.), mérnök (1911), főmérnök (1919: 19. fmf.), műsz. tanácsos (1926, 1926: 22. fmf., 1929: 12. fmf.), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: 1930, 1933: fmt.). Hadi szolgálatot teljesített, 1916-ban szabadságon. 1926-ban Budapestre helyezik át, 1929-ben Debrecenbe, kirendeltségi vezető lett. 1932-ben sikkasztás gyanúja miatt felfüggesztették, de végül felmentették. Szülei Pulmann János, Vényi Mária, felesége Schröder Hermína (1878 k. – 1933), gyermekei János (Szobotist, 1898. 12. 31. – 1969. 05. 14.), László Pál (Szobotist, 1900. 12. 11.), Endre? (1903), Dezső (Pápa, 1911. 03. 26. – 1991). 2. felesége Szilágyi Ida.⁶³

Rácz Lajos (? , 1881 – ?): Id. felm. díjnok (1002: 5. ff.), id. felm. növendék (1904), mérnöksegéd (1907), mérnök (1909, 1911: Beszt., 1913: 21. ff.), főmérnök (? , 1922: 18. fmf.), műsz. tanácsos (1926, 1927: 22. fmf.), műsz. főtanácsos (cím és jelleg: 1937, 1938, 1940: 9. fmf.). Egyéves önkéntes katonai szolgálat (1905–1906), 1915-től hadi szolgálatot teljesített. A BMK tagja (1925).⁶⁴

61 Közel egy időben két Papp Ferenc volt a kataszteri felmérésnél. Az egyik (Nagyszokond, 1887) a szatmárnémeti 2. és a nagyvárad 8. felmérési felügyelőségen dolgozott, életrajzát l. SÁFRÁNY, 2024. 46., 2025A. 30., de téves az 5. és 15. ff.-hez beosztása (1917–1922). Az 1882-ben született másik Papp Ferenc életrajzát zömében helyesen foglalja össze KISS, 2021. 30. és KISS, 2024. 35., bár a besztercei beosztását nem említi. BK, 46. (1912) 126:2., 51. (1917) 227:5., 59. (1925) 195:3., 60. (1926) 6:1., 66. (1932) 159:2., 69. (1935) 153:2., 70. (1936) 149:5., 78. (1944) 4:3., 151:2.; Menekültek elhelyezése. PK, 49. (1922) 1:42.; KK, 16. (1907) 5:142., 17. (1908) 2:62., 11:253., 20. (1911) 8:278., 21. (1912) 6:213., 22. (1913) 3:131., 26. (1917) 9–10:190.; GK, 2. (1926) 1–3:43., 12. (1936) 5–8:128.; 14. (1938) 1–4:67; 23. (1947) 1:38.

62 MNL OL, S 92. No. 25/6. 76–90. BK, 37. (1903) 5:1., 39. (1905) 177:1., 43. (1909) 46:1., 50. (1916) 179:1.; PK, 30. (1903) 1:10., 31. (1904) 22:523., 32. (1905) 21:489., 24:55., 36. (1909) 8:220., 38. (1911) 6:234., 43. (1916) 23:566.; KK, 10. (1901) 4:81., 12. (1903) 1:19., 13. (1904) 8:151., 14. (1905) 7:189., 15. (1906) 7:183., 16. (1907) 2:77.; GK, 2. (1926) 4–6:100., 7–9:144.; *Keresztény magyar közéleti almanach*. 2. M–Zs. Szerk.: HORTOBÁGYI JENŐ. Bp., 1940. 813. Halálozás. *Magyarország*, 23. (1942) 229:9.

63 BK, 37. (1903) 5:1., 38. (1904) 207:1., 45. (1911) 166:1., 49. (1915) 33:3., 60. (1926) 6:1., 64. (1930) 173:1., 74. (1940) 54:4.; PK, 30. (1903) 1:10., 31. (1904) 25:587., 33. (1906) 2:24., 38. (1911) 20:678.; KK, 12. (1903) 1:18., 13. (1904) 9:167., 15. (1906) 1:28., 16. (1907) 2:78., 20. (1911) 7:253., 24. (1915) 1–2:46., 26. (1917) 9–10:189.; GK, 2. (1926) 1–3:42., 6–(1930) 1–4:63., 11–12:206., 8. (1932) 11–12:202., 9. (1933) 8–10:162., 13. (1937) 1–4:6. PULMANN ENDRE: Mire való a kataszteri térkép? *Pápai Közlöny*, 21. (1911) 16:1.; Kiderült az öngyilkos altiszt ártatlansága. *Friss Ujság*, 37. (1932) 274:9., Január elején tárgyalják a debreceni műszaki tanácsos bűnügyét. *Uo.* 283:9. Hatezer pengős sikkasztással vádolta a debreceni ügyészség Pulmann Endre műszaki főtanácsost. *Debreceni Ujság*, 36. (1932) 277:4. Családjára: <https://www.familysearch.org/hu/tree/pedigree/fanchart/GLDH-PLB>.

64 BK, 38. (1904) 13:1., 41. (1907) 82:23., 51. (1917) 227:5., 60. (1926) 6:1., 71. (1937) 152:2., 72. (1938) 148:2.; PK, 31. (1904) 2:39., 34. (1907) 9:217., 38. (1911) 27:855., 40. (1913) 5:207., 43. (1917) 29:927., 49. (1922) 1:42.; KK, 11. (1902) 7:148., 13. (1904) 1:14., 16. (1907) 4:125. 20., 18. (1909) 2:67., (1911) 10:354., 22. (1913) 2:95., 24. (1915) 7–8:148., 26. (1917) 9–10:189.

Reichert Jenő (Olthévíz, 1882. 08. 26. – ?): Székelyudvarhely, főreáliskola (1893–1901), érettségi, (1902). Kataszteri mérnöki szakvizsga (1912). 1903-ban állásáról lemond, a következő évben máshol megint jelentkezik díjnoknak. Id. felm. díjnak (1903: 4. ff., 1904: 8. ff.), id. felm. növendék (1907), mérnöksegéd (1907: Beszt., 1908: 15. ff.), mérnök (1912), még 1922-ben is. Egyéves önkéntes szolgálat (1903–1904). Hadi szolgálatra bevonult az 1914. 08. 01-jei mozgósításkor, főhadnagy élelmező tisztté nevezték ki (1915). 1915-ben orosz fogságba esett. Felesége Iliesiu Klaudia (∞ Oláhszentgyörgy, 1908. 04. 28.), gyermekeik Irén (1909. 02. 12.), László (1910. 08. 28.), Lajos (1912. 01. 08.).⁶⁵

Russu/Rusu Traján (Major, 1893. 04. 17. – ?): Naszód, főgimn., érettségi (1913). Id. felm. gyakornok (1913: Beszt.). 1914. 08. 09-én egyévi katonai szolgálatra bevonult, 1915 és 1917 között katonai szolgálatot teljesített. Később III. osztályú földmérő a kolozsvári kataszteri felügyelőségénél. Ő az egyetlen, aki a felméréndő területen született.⁶⁶

Schattelesz Mihály (? , 1860. 04. 14. – ?): Temesvár, állami főreáliskola (1873–1881), ismétlő érettségi (1881). Id. felm. díjnak (1884), id. felm. növendék (1887: 4. ff., 1889: 5. ff.), mérnöksegéd (1889, 1891: 2. ff., 1893: 6. ff.), ön. m. mérnöksegéd (1895: 7. ff., 1895: 2. ff.), mérnök (1896), főmérnök (1905, 1906: Beszt., 1907: 7. ff., 1908: 20. ff., 1910: 13. ff., 1913: 22. ff.). Apja Schattelesz Mihály lugosi vegyesáru-kereskedő, borkereskedő, szőlőbirtokos (1826–1895).⁶⁷

Schmidt Károly (Szeged?, 1882 – ?): 1918 elején Besztercére helyezik a 24. felm. felügyelőségről, ősszel pedig vissza.⁶⁸

Spörer Károly (Bezine, 1873. 05. 22. – Debrecen, 1918. 10. 23.): Besztercebánya, előkészítő osztály (1882/1883), Szombathely, kat. gimn., Nagykanizsa, kegyes tanítórendi kat. gimn., (1884–1887). Érettségi? Napidíjas (1907: MÁV Debrecen). Id. felm. díjnak (1907: 7. ff., 1909: Beszt.), id. felm. növendék (1909, 1912: 16. ff.), felm. gyakornok (1912: 12. ff.), mérnöksegéd (1913), ön. m. mérnöksegéd (1914), mérnök (1918). Két szabadalma ismert, tintatartó (1907), szivarkatöltőgép (1913). Szülei Spörer Károly (1837–1903) kataszteri mérnök, Kodym Friderika.⁶⁹

Sypniewski László Gyula (Nyírlugos, 1870. 07. 02. – Budapest, 1926. 02. 03.): Budapest, Toldy Ferenc Állami Főreáliskola (1881–1886), kereskedelmi iskola, érettségi (1889). Kataszteri mérnöki szakvizsga, 1912. Id. felm. növendék (1903: 4. ff.), mérnöksegéd (1905, 1906: Beszt.?, 1907: 19. ff., 1910: 15. ff.), ön. m. mérnöksegéd (1911), mérnök (1912, 1913: 5. ff., 15. ff., 1919: 15. fm.), 1923-ig. Egyéves önkéntes (1892–1893), hv. hadnagy (1894), hv. főhadnagy (1897–1903). 1924-ben gondnokság alá helyezték. Szülei Sypniewski Vince, Popovics Zsófia. 1907-ben Besztercén eljegyezte Keresztes Gizellát. Felesége Patyi Lenke (1879. 03. 05. – Budapest, 1951. 11. 21.; Sopron, ∞ 1910. 05. 04.), gyermekeik Gyula György (Szombathely, 1912. 02. 28. – 1979), György (Szombathely 1913.

65 MNL OL, S 92. No. 25/6. 371–374. SÁFRÁNY, 2024. 47. BK, 41. (1907) 82:23., 109:73., 46. (1912) 126:1–2., 49. (1915) 118:3., 222:1.; PK, 34. (1907) 9:217., 11:263., 39. (1912) 17:457.; KK, 12. (1903) 4:102., 7:148. 13. (1904) 9:167., 16. (1907) 4:125., 5:141., 21. (1912) 6:213., 24. (1915) 7–8:147., 150.

66 MNL OL, S 92. No. 25/6. 494–497. BK, 47. (1913) 205:139.; PK, 40. (1913) 23:1087.; KK, 24. (1915) 7–8:149.

67 SÁFRÁNY, 2025A. 32. BK, 21. (1887) 101:2., 23. (1889) 99:1., 30. (1896) 168:1., 39. (1905) 177:1., 46. (1912) 126:25.; PK, 14. (1887) 16:204., 16. (1889) 12:495., 21. (1894) 24:468., 23. (1896) 19:442., 25. (1898) 22:1044., 29. (1902) 21:489., 20:433., 33. (1906) 2:24., 39. (1912) 17:457., 40. (1913) 5:206.; KK, 3. (1894) 9:11., 5. (1896) rk:2., 7:193., 7. (1898) 9:193., 11. (1902) 8:166., 14. (1905) 7:189., 16. (1907) 2:77., 15. (1906) 1:28., 17. (1908) 6:141., 21. (1912) 6:212., 22. (1913) 2:95.

68 REISZ, 2018. 62. Besztercéhez: PK, 45. (1918) 4:166., 28:1121.; KK, 27. (1918) 1–2:26.

69 SÁFRÁNY, 2023. 38. BK, 42. (1908) 50:6., 43. (1909) 176:1., 47. (1913) 16:2., 52. (1918) 125:5.; PK, 36. (1909) 23:1246., 38. (1911) 27:854., 40. (1913) 4:156.; KK, 16. (1907) 9:205., 18. (1909) 2:69., 8:198., 20. (1911) 10:355., 23. (1914) 2:68. Szabadalmi Ujság, 5. (1907) 21:3. Gyászjelentése: <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/545109#>, családfája: <https://www.familysearch.org/hu/tree/pedigree/fanchart/L6ZG-T1C>.

09. 19. – 1991), a két fiú 1935-ben Bodonyira változtatta a nevét.⁷⁰

Sztán József (Alibunár, 1886. 03. 22. –?): Pancsova, állami felső kereskedelmi iskola, érettségi (1905). Délmagyarországi Gazdasági Bank Rt. (1906), Fonciere Pesti Biztosító Intézet, napidíjas (1906–1908). Id. felm. díjnok (1908: 4/17. ff.), id. felm. növendék (1908, 1909: Beszt.), id. felm. gyakornok (1911), mérnöksegéd (1914). 1914. 08. 19-én a háború idejére mint önkéntes bevonult. 1915 és 1917 között katonai szolgálatot teljesített.⁷¹

Takács Lajos (Kecskemét, 1879. 08. 17. –?): Főreáliskola, érettségi (1900), földmérői jogosítvány (1913). Id. felm. díjnok (1900: 7. ff.), id. felm. növendék (1903), mérnöksegéd (1904), ön. m. mérnöksegéd (1904, 1905: Beszt.), mérnök (1907, 1911: 21. ff.). Póttartalékos (1. hv. gye.), 1914. 07. 31-i általános mozgósításkor hadba vonult (9. hv. gye.), 1916. 05. 01-jétől népfelkelő mérnök (21. népfelkelő pkság), 1917-ig tényleges katonai szolgálatban. Felesége Kuschinsky Claudia Paulina (∞Beszterce, 1908. 10. 24.), gyermekei Lajos János (1909. 09. 04. – 1909), Claudia (1913. 05. 15.). 1927-ben is Besztercén mérnök, földméréshez kérészt hirdetés útján segédet.⁷²

Tillinger Endre (Szépliget, 1886. 07. 27. –?): Kalocsa, érseki főgimn. (1898–1905), Zombor, gimn. (1906), érettségi (1907). Id. felm. díjnok (1907: 9. ff.), id. felm. növendék (1909, 1911:

Beszt.), mérnöksegéd (1912), ön. m. mérnöksegéd (1913), mérnök (1912!). Hadmentes, 1915. 02. 15-én mint népfelkelő hadi szolgálatba lépett, 1917-ig katonai szolgálatot teljesített. 1936-ban Zomborról küld üdvözlét az alma maternek. Felesége Reisz Anna (∞Szépliget, 1914. 01. 24.).⁷³

Tokai József (Budapest, 1884. 12. 19. – Novogeorgijevszk /ma Nowy Dwór Mazowiecki, Lengyelország/, 1915. 08. 14.): Pancsova, felső kereskedelmi iskola polgári fiúiskolája (1897-től I. oszt.). Díjnok (1908: 12. ff., 1909: Beszt.), id. felm. gyakornok (1911, 1911: 9. ff.), mérnöksegéd (1914). Hadi szolgálatot teljesített 1915-ben, augusztusban elesett. Szülei Tokai Sándor, Földesi Eszter, felesége Klimesch Erzsébet (1886. 10.23.; ∞Budapest, 1914. 03. 14.), Klimesch Vencel kataszteri mérnök és Sártory Donáta Mária leánya, aki özvegyen a 9. ff.-en díjnok, majd 1922-től id. kezelő. 1924-ben Makrai Ernőhöz ment feleségül.⁷⁴

Vári Vilmos (Pozsony, 1885. 01. 09. –?): Pozsony, ev. líceum (1903-tól, VI. osztály), érettségi (1906). Id. felm. díjnok (1906: 7. ff.), id. felm. növendék (1908), id. felm. gyakornok (1908: Beszt.), mérnöksegéd (1911), ön. m. mérnöksegéd (1912), mérnök (1919). Népfelkelő őrmester (72. gye.). 1915. 02. 15-én mint népfelkelő hadi szolgálatra bevonult, katonai szolgálat (1915–1917), 1916. 02. 01-jétől hadapród, majd a háború időtartamára népfelkelő

70 MNL OL, S 92. No. 25/7. 549–554. BK, 37. (1903) 261:1., 46. (1912) 126:1–2., 53. (1919) 19:1., 59. (1925) 51:4.; PK, 30. (1903) 32:955., 37. (1910) 5:262., 39. (1912) 17:457., 40. (1913) 27:1215., 46. (1919) 3:121.; KK, 12. (1903) 11:227., 14. (1905) 7:189., 19. (1910) 2:60., 20. (1911) 2:92., 21. (1912) 6:213., 22. (1913) 2:95., 11:365. *Magyarország*, 14. (1907) 104:9. Házassága: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/1:1:6V9N-77KG>, halála: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/1:1:ZYZW-M7N2>.

71 MNL OL, S 92. No. 25/7. 542–545. BK, 45. (1911) 235:1–2., 48. (1914) 50:1.; PK, 38. (1911) 27:852., 41. (1914) 7:163.; KK, 17. (1908) 5:124., 18. (1909) 2:69., 20. (1911) 10:352., 23. (1914) 3:105., 24. (1915) 7–8:149.

72 MNL OL, S 92. 25/8. fol. 5–7. BK, 37. (1903) 5:1., 38. (1904) 138:1., 41. (1907) 109:1., 47. (1913) 160:3., 161:1.; PK, 30. (1903) 1:9., 31. (1904) 16:399., 32. (1905) 11:952., 34. (1907) 11:262., 38. (1911) 6:233., 40. (1913) 18:978.; KK, 9. (1900) 11:233., 12. (1903) 1:18., 13. (1904) 6:116., 14. (1905) 4:117., 16. (1907) 5:140., 22. (1913) 7:251., 25. (1916) 7–8:129. *Ellenzék*, 48. (1927) 147:7.

73 MNL OL, S 92. No. 25/8. fol. 31–32. BK, 43. (1909) 176:1., 46. (1912) 126:2., 53. (1919) 29:1.; PK, 36. (1909) 23:1246., 38. (1911) 6:234., 46. (1919) 3:121.; KK, 18. (1909) 8:198., 21. (1912) 6:213. Délvidék (Jugoszlavia) üdvözléte az Alma Maternek. *Kalocsai kollégium. A kalocsai Jézus-Társaság éseki Szent István Gmnázium intézeti lapja*. Kalocsa, 1936. 35.

74 BK, 45. (1911) 235:1–2., 48. (1914) 50:1., 56. (1922) 166:5.; PK, 38. (1911) 27:852., 39. (1912) 1:12., 41. (1914) 7:163.; KK, 17. (1908) 6:141., 18. (1909) 2:69., 20. (1911) 10:354., 12:403., 23. (1914) 3:105. 24. (1915) 7–8:146., 9–10:183. Házassága: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HT-D1Z3-3ZX>, halála: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HY-6PW4-TJ7>. A halálozás helyszíne a forrásokban is eltér (a Katonahőseink adatbázisában a 100 kilométerrel odébb fekvő Zabce szerepel).

zászlós. Hadifogoly volt (Hvalinszk, Szaratov kormányzóság, Oroszország), majd hazatért.⁷⁵

Verbőczi (Weisz) Gyula (Besztercebánya, 1881. 07. 05. – Budapest, 1932. 02. 26.): Székelyudvarhely, főreáliskola (1898-tól, V. osztály), érettségi (1902). Egy év Budapest, Királyi József Műegyetem (1903), kataszteri mérnöki szakvizsga (1911). Id. felm. díjnok (1904: 5. ff., 1906: Beszt.), id. felm. növendék (1906), mérnöksegéd (1907), ön. m. mérnöksegéd (1909: 18. ff.), mérnök (1912, 1913: 24. ff.). Nevét 1899-ben édesapja magyarosította öt gyermekével együtt, akik Gyula kivételével mind Kolozsváron születtek. Egyéves önkéntes (1901–1902, 12. utász zlj.), utász hadnagy, négy fegyvergyakorlat (1903, 1905, 1910, 1913). 1914. 08. 01-jétől hadi szolgálatban, 1915-től népfelkelő főhadnagy, 1917-ig szolgált. Signum Laudis (1915), uralkodói elismerés (1916, 1917). 1922-ben már nyugalmazott kataszteri mérnök, halálakor – amelynek oka heveny alkoholmérgezés volt – magánhivatalnok. Herr Rezső felm. felügyelő anyagi viszonyairól azt jegyezte fel, hogy „*minduntalan piszkos adósságai vannak*” (1915). Szülei Verbőczi Antal (Selmezbánya, 1855 – Kolozsvár, 1915) kataszteri mérnök, Reisz Augustina. Felesége Lefkovics (később Than) Terézia (elvált, ∞Budapest, 1907. 10. 14., †1921. 07. 30.), gyermekük Nándor Gyula (1920. 03. 21.), gyámja Verbőczi Kálmán. Második felesége Hajek Eleonóra Hermin (elvált, ∞Budapest, 1921. 09. 20., †1931. 01. 14.).⁷⁶

Vincze László (? – Beszterce?, 1918. 11. 05.):

Id. felm. díjnok (1910: 10. ff.), felm. gyakornok (1912, 1913: 15. ff., 1915: 2. ff., 1918: Beszt.), mérnöksegéd (1918).⁷⁷

Vizy Jenő (Arad, 1885. 01. 22. – Arad, 1918. 10. 19.): Arad, főgimn. (1895–1898), Temesvár, kat. főgimn., Temesvár, felső kereskedelmi iskola, Lippa, felsőbb kereskedelmi iskola (1903–1904), érettségi (1904). Temesvár-Józsefvárosi Takarékpénztár Rt.-nél gyakornok, tisztviselő (1904–1907). Kataszteri mérnöki vizsga, 1914. Id. felm. díjnok (1907: 17. ff.), id. felm. növendék (1908), id. felm. gyakornok (1911, 1912: Beszt.), mérnöksegéd (1912), ön. m. mérnöksegéd (1913, 1913: 17. ff.), mérnök (1917). Egyéves önkéntes (1905–1906), tiszti vizsgát tett, tartalékos tüzér főhadnagy, hadi szolgálatban 1914. 07. 27-től 1917-ig. 1915-ben a lugosi megyei kórházban volt beteg, megsebesült, de újból a harctérre került. Felesége Bachmann Piroska Alojzia (∞Temesvár, 1914. 05. ?).⁷⁸

Vranič Vilmos (Vilim) (Karlovac, 1885. 10. 29. – ?): Eszék, reálgimn., érettségi (1905). Id. felm. díjnok (1907: 14. ff.), id. felm. gyakornok (1911. 1912: Beszt.), mérnöksegéd (1913). 1914. 07. 28-i mozgósítástól hadi szolgálatban 1915 és 1917 között (78. gye.), tartalékos hadnagy. 1928-ban Újvidékről (Novi Sad) Pozarevácra helyezik kataszteri kultúrmérnökként. Felesége Jaksz Alojzia (∞Eszék, 1914. 10. 04.).⁷⁹

Weidmann Oszkár (Apatin, 1880. 12. 13. – 1950 után): Budapest, V. ker. reáliskola (1893: IV. osztály), érettségi (1898). Kataszteri mér-

75 MNL OL, S 92. No. 25/8. fol. 204–205. BK, 42. (1908) 40:1., 45. (1911) 235:1. 50. (1916) 42:5., 188:10., 52. (1918) 266:3., 53. (1919) 19:1.; PK, 35. (1908) 7:343., 38. (1911) 27:852., 46. (1919) 3:121.; KK, 15. (1906) 12:310., 17. (1908) 2:62., 20. (1911) 10:352., 24. (1915) 7–8:149., 25. (1916) 1–2:31.

76 MNL OL, S 92. No. 25/8. fol. 209–210. REISZ, 2018. 61.; BK, 40. (1906) 244:1., 41. (1907) 109:1., 43. (1909) 4:1., 46. (1912) 126:1., 49. (1915) 121:2., 50. (1916) 134:2., 51. (1917) 204:1.; PK, 33. (1906) 26:2198., 34. (1907) 11:263., 39. (1912) 17:457., 40. (1913) 5:207., 290:1.; KK, 13. (1904) 10:183., 15. (1906) 1:28., 10:246., 16. (1907) 5:141., 18. (1909) 2:69., 21. (1912) 6:213., 22. (1913) 2:96., 24. (1915) 5–6:116., 7–8:149., 150., 25. (1916) 5–6:98., 26. (1917) 11–12:215.

77 SÁFRÁNY, 2025B. 28. BK, 46. (1912) 97:4., 52. (1918) 125:5.; PK, 39. (1912) 12:312., 40. (1913) 12:806., 42. (1915) 36:1198., 45. (1918) 4:166.; KK, 19. (1910) 9:221., 10:253., 21. (1912) 5:180., 22. (1913) 5:204., 24. (1915) 11–12:214., 27. (1918) 1–2:26., 11–12:168.

78 MNL OL, S 92. No. 25/8. fol. 264–265. BK, 42. (1908) 40:1., 46. (1912) 126:2., 49. (1915) 114:2., 50. (1916) 5:1.; PK, 35. (1908) 7:343., 39. (1912) 4:64., 17:457., 40. (1913) 26:1203., 44. (1917) 29:927.; KK, 16. (1907) 5:142., 17. (1908) 2:62., 21. (1912) 2:84., 6:213., 22. (1913) 2:96., 10:331., 24. (1915) 7–8:148., 150., 26. (1917) 9–10:190., 27. (1918) 1–12:168.

79 MNL OL, S 92. No. 25/8. fol. 272–273. (Ürlap horvát nyelvű); BK, 45. (1911) 235:1., 47. (1913) 160:3., 50. (1916) 260:2., 51. (1917) 119:2.; PK, 38. (1911) 27:852., 39. (1912) 4:64., 40. (1913) 18:979.; KK, 20. (1911) 10:352., 21. (1912) 1:41., 22. (1913) 7:252., 24. (1915) 7–8:149.; *Bács megyei Napló*, 29. (1928) 132:6.

női szakvizsga (1911). Műegyetemi hallgató volt. Id. felm. díjnok (1906: 4. ff.), id. felm. növendék (1907), mérnöksegéd (1908) ön. m. mérnöksegéd (1911: Beszt., 1913: 4. ff.), mérnök (1913–1917). Címzetes őrmester (Budapest, 32. gye.), 1914. 09. 27-én mozgósítják mint élélmezési hadnagyot. Temesváron lakott 1925-ben és 1927-ben (Andrássy út 24.). 1929-ben rádióengedélyt kapott Bukarestből. 1932-ben még helybeli kataszteri mérnök, 1948–1950-ben már nyugdíjas. Szülei Weidmann Vilmos, Kramer Ilona (1845–1928), felesége Hönich Frida, gyermeke Károly.⁸⁰

Zagyvai (Snapp) Szilárd (Tarnaszentmiklós, 1877. 08. 10. – ?): Sopron, népiskola (1882–1885), majd uo. kat. gimn. (1886–1888), ev. líceum (1889), Vác, kat. gimn. (1890–1891),

Eger, kat. gimn. (1892–1895), érettségi. Selmechánya, akadémia (1897–1902). Id. felm. díjnok (1902: 5. ff.), id. felm. növendék (1903; 1905: Beszt.), mérnöksegéd (1905), mérnök (1910, 1910: 2. ff.). 1915-ben hadba vonult. 1920-ban ismeretlen helyen tartózkodott, ezért felhívták, hogy jelentkezzen a 22. fmf.-en, különben lemondásként kezelik a távolmaradását. Nevét 1904-ben változtatta Zagyvaira.⁸¹

Zeiger József (? – ?): Kataszteri szolgálatára egyetlen adat, hogy mérnöksegédként a szatmárnémeti 2. felm. felügyelőségről Besztercére helyezik 1907-ben, és ott a felm. díjnokok között szerepel. Semmilyen más adattári forrásban nem található rá adat, így személye azonosíthatatlan, valószínűleg 1906. 05. 01. után lépett be díjnként a 2. felügyelőségre.⁸²

■ Egyetlen sors. Halsdorfer Ödön a hazájától távol, a mai Üzbegisztánban hadifogolyként vesztette életét, számos osztrák és magyar katonatársával együtt. A Pesti Hírlap 1922. július 23-i tudósítása

80 MNL OL, S 92. No. 25/8. 287. BK, 41. (1907) 109:1., 42. (1908) 40:1., 47. (1913) 160:3.; PK, 34. (1907) 11:263., 35. (1908) 7:343., 38. (1911) 27:855., 40. (1913) 5:207., 18:979.; KK, 15. (1906) 12:310., 18. (1907) 5:141., 17. (1908) 2:62., 22. (1913) 2:95., 7:252., 24. (1915) 7:8:145. Déli Hírlap, 1. (1925) 32:1.

81 SÁFRÁNY, 2025A. 35. BK, 37. (1903) 5:1., 38. (1904) 239:2., 39. (1905) 177:1., 44. (1910) 201:1., 51. (1917) 227:5., 54. (1920) 180:3., 181:2., 182:3.; PK, 30. (1903) 1:10., 32. (1905) 4:74., 21:489. 37. (1910) 22:674., 38. (1911) 27:855.; 44. (1917) 29:927.; KK, 11. (1902) 7:129., 12. (1903) 1:19., 13. (1904) 11:215., 14. (1905) 1:26., 7:189. 19. (1910) 9:221., 20. (1911) 10:355. 24. (1915) 7–8:145., 26. (1917) 9–10:189. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939X-S1YD-6>

82 SÁFRÁNY, 2025A nem említi. Kinevezések és áthelyezések. Szamos, 39. (1907) 14:2., és 1907. évi szolgálati beosztás.

TIMÁR GÁBOR – SZEMEREY TAMÁS

A soproni népszavazás eredményeinek szavazóköri szintű térképi ábrázolása

A Sopron városában 1921. december 14-én, a brennbergi kerületben 15-én és a környező nyolc településen 16-án megtartott népszavazás előzményeivel, a lebonyolítás körülményeivel, a választás eredményeivel a történeti szakirodalom nagy terjedelemben foglalkozik, legutóbb a *Rubicon* 2021. decemberi, a soproni népszavazás centenáriuma időzített tematikus száma közölte ezzel kapcsolatos tanulmányokat. A Sopront Magyarországnak juttató népszavazás jelentősége a centenáriumtól függetlenül nagy: ez a város és közvetlen környéke az egyetlen hely, amelyet a trianoni békediktátum elszakított volna Magyarországtól, de a lakossága véleményét – a felkelőknek köszönhetően – figyelembe vették, így a népszavazáson született eredmény a döntést korrigálhatta. Tudomásunk szerint azonban a soproni szavazóköri eredmények térbeli megjelenítése eddig csak igen vázlatosan történt meg, a jelen dolgozatban ezért ezen eredmények térképi ábrázolását végezzük el.¹

A népszavazás lebonyolítása során a város belterületét és a kapcsolódó külterületi részeket nyolc szavazókörzetre osztották, mindegyikhez a soproni városmag közelében jelöltek ki egy-egy szavazókört. A szavazóköröknek otthont adó épületek egy kivételével ma is állnak, azokat egy szűk órányi sétával felkereshetjük. A sza-

■ Falragasz a város szavazóköri beosztásával, az utcák, a külterületi lakott helyek és a hozzájuk tartozó szavazóhelyiségek feltüntetésével (Soproni Múzeum, SOM-HA-2015-136/1/001/2)

vazópolgárok beosztása az egyes szavazókörökbe laccím, ezen belül utcák alapján történt, amelyet falragaszokon hoztak a lakosság tudomására; a körzethatárokat mi is egy ilyen fotó alapján rekonstruáltuk.²

1 TASCHEK ZOLTÁN: Az 1922. évi nemzetgyűlési választások Sopronban. *Múltunk*, 14. (2018) 1:50-86., 71. A jelen cikkben közölt két térkép első közlése: TIMÁR GÁBOR: Trianon a térképeken – Határok köbe vésvé. *Rubicon* Intézet, Bp., 2025 (= TIMÁR, 2025). 267. (Könyvajánlónkat l. a 64. oldalon.)

2 Soproni Múzeum, Helytörténeti gyűjtemény, aprónyomtatványok, leltári szám: SOM-HA-2015-136/1/001/2.

Ezeket a körzethatárokat azonban így soha nem jelölték ki! A körzetbeosztás utcákat, a külterületeken jól azonosítható településrészeket (pl. a sopronkőhidai fegyintézet, Tómalom, Hubertus) és más lakott objektumokat (csőszházak, vasúti őrház) sorol fel, a térképkészítés alapja tehát ezek elhelyezkedése. A határvonalak meghúzásában a korabeli kataszteri térkép adott támpontot, amely az egyes utcákhoz tartozó ingatlanok telekhatárait mutatja be. Lényeges elem, hogy az egyes utcák mindkét oldala azonos körzethez tartozott, így a körzetek – valójában ki nem jelölt – határai nem a közterületeken, hanem a köztük levő telekhatárokon húzódtak. A külterületi részeken, a néhány, külön felsorolt lakott hely között viszont gyakorlatilag mindegy, hogyan húzzuk meg a határt, mert nem a terület szavaz, hanem csak a lakók. A térképen így a földrajzilag „legvalószínűbb” határokat húztuk meg.

A népszavazás városi szavazókörreinek helye a mai címek megadásával és az épület mai használatával:

1. Soproni Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium Általános Iskolája, Széchenyi tér 21.
2. Széchenyi István Városi könyvtár, Pócsi utca 25.
3. Petőfi Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Halász utca 25.
4. Romos lakóház, Fövényverem 21.
5. Gárdonyi Géza Általános Iskola, Ferenczy János utca 1.
6. Volt csendőrlaktanya, ma lakóház, Huszár utca 18.
7. A második világháborúban megsemmisült egykori evangélikus tanítóképző helyén álló lakóépület házszáma: Frankenburg utca 2/a.

8. Soproni Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium, Deák tér 32.

A szavazás szavazókörökre bontott eredményét Villani Frigyes főkörménybiztos, a népszavazás idején az osztrák–magyar határ-megállapító bizottság magyar tagjának *Jelentés a soproni népszavazásról és a magyar-osztrák határ megállapításáról* című könyvéből ismerjük.³ Az egyes szavazókörök lakosság száma nem volt azonos. A soproni városi körzetek mérete 1523–3062 fő között mozgott, a város-

— 32 —

1. sz. Függelék.

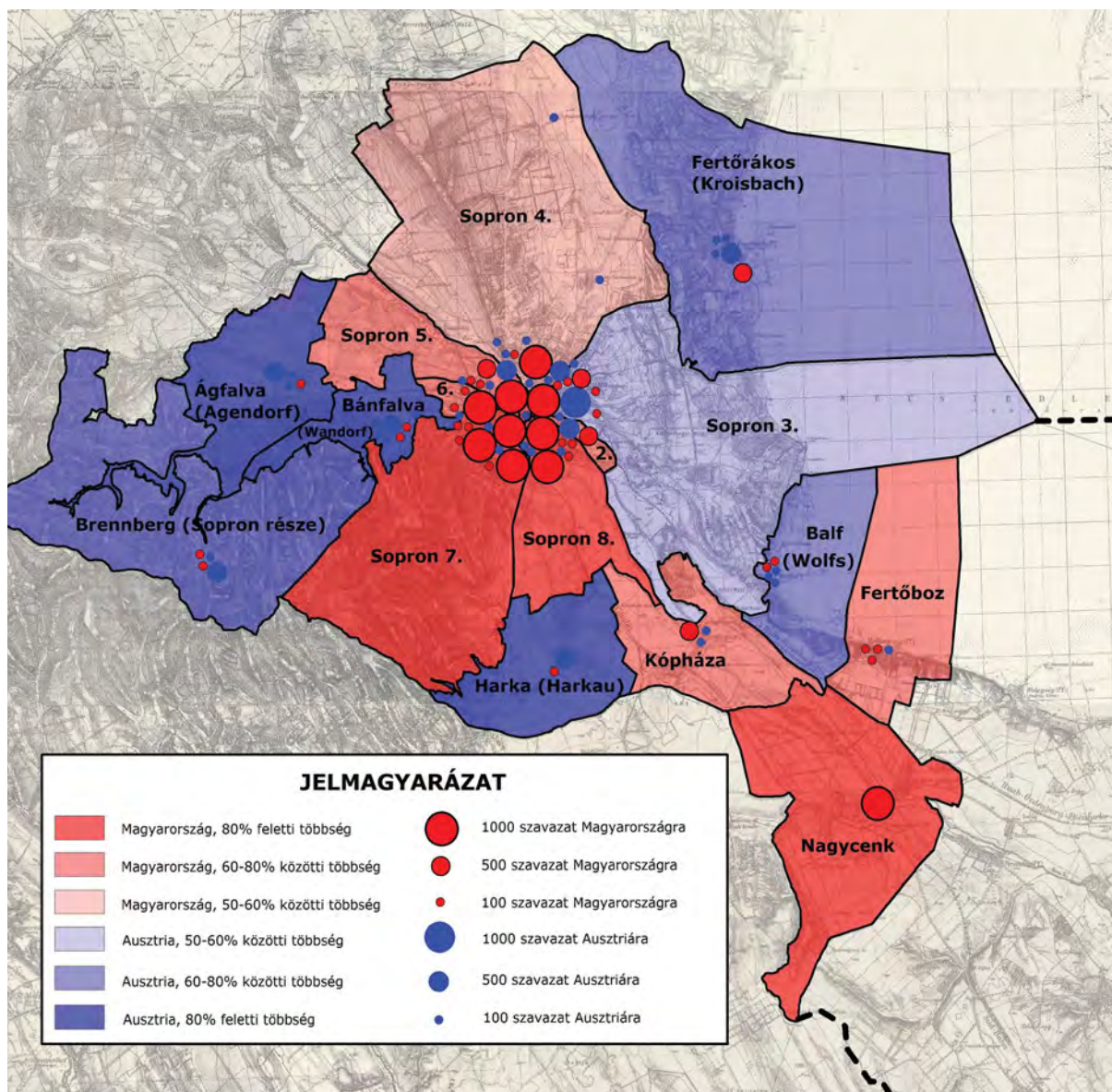
A soproni népszavazás eredményei szavazókerületenként.

Szavazókerület	Szavazásra jogosultak összes száma	Leadott érvényes szavazatok száma		Az érvényes szavazatok közül esett			
		mindössze	0/0	általában		0/0-okban	
				Magyarországra	Ausztriára	Magyarországra	Auszt.
I. Sopron.							
I. ker.	2.639	2.279	86'3	2.021	258	88'7	11'3
II. „	2.312	2.073	89'7	1.540	533	74'3	25'7
III. „	2.400	2.038	84'9	905	1.133	44'4	55'6
IV. „	2.201	1.893	86'0	1.104	789	58'3	41'7
V. „	2.587	2.377	91'8	1.816	560	76'4	23'6
VI. „ város . . .	1.523	1.386	91'0	1.101	285	79'4	20'6
VI. „ Brennbérg .	790	706	89'4	152	554	21'5	78'5
VII. „	1.650	1.433	86'2	1.308	125	91'3	8'7
VIII. „	3.062	2.762	90'4	2.384	378	86'1	13'9
Együtt	19.164	16.947	88'4	12.327	4.620	72'8	27'2
II. Községek.							
Ágfalva	1.175	830	71'6	148	682	18'3	81'7
Balf	655	578	88'3	229	349	39'6	60'4
Fertőboz	349	331	94'8	257	74	77'6	22'4
Fertőrákos	1.525	1.337	87'7	525	812	39'3	60'7
Harka	680	572	84'1	55	517	9'6	90'4
Kópháza	941	793	84'3	550	243	69'4	30'6
Nagyecsenk	1.041	1.031	99'0	1.026	5	99'5	0'5
Sopronbátfalva . .	1.539	1.142	74'5	217	925	18'9	81'1
Együtt	7.905	6.614	83'8	3.007	3.607	45'5	54'5
Főösszeg	27.069	23.561	87'8	15.334	8.227	65'1	34'9

Érvénytelen szavazatok száma: 502.

■ A soproni népszavazás adatai (Villani Frigyes jelentéséből)

3 VILLANI FRIGYES: *Jelentés a soproni népszavazásról és a magyar-osztrák határ megállapításáról*. Sopron, 1923. 87.

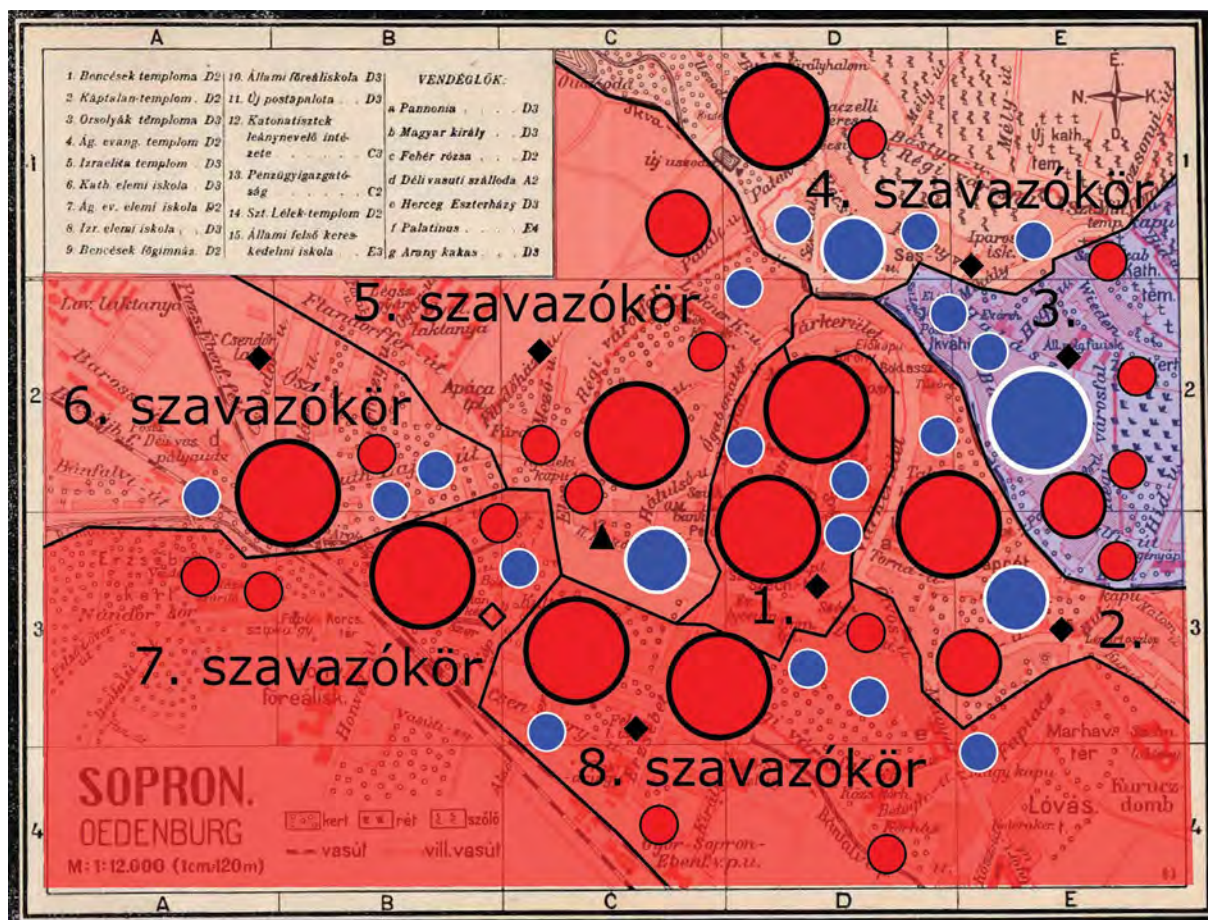

■ Az 1921. december 14. és 16. között megtartott népszavazás eredményei szavazóköri bontásban. A Sopronban leadott szavazatok nagy száma miatt azok megjelenítése túlmutat a város sűrűn lakott területén, és csak nagyjából követi a körzethatárokat; a belterületi szavazatmegoszlást a következő ábrán mutatjuk be. A soproni szavazókörök egymás közti határait így soha nem állapították meg: a lakatlan területen húzódó külterületi határokat csak tájékoztató jelleggel tüntettük fel (TIMÁR, 2025. 216.)

hoz tartozó, de külön, december 15-én szavazó Brennbérg 790 lakosú volt, a falvak lakosság-számuktól függetlenül egy-egy szavazókört jelentettek december 16-án a legkisebb, 349 lakosú Fertőboztól az 1500 főt is meghaladó méretű Fertőrákosig és Sopronbánfalváig.

Az első térképen látható, hogy míg a községekben összességében enyhe túlsúlyban voltak az Ausztriára szavazók, Sopron még az Ausztriára voksoló Brennbérggel együtt is „mindent vitt” Magyarországhoz. A városban több mint

19 000 szavazásra jogosult személyt vettek nyilvántartásba, ez a szám a falvakban összesen sem érte el a nyolcezetet. A soproni 72,8% (Magyarország) – 27,2% (Ausztria) eredmény azt is mutatja, hogy az 1921-ben nagyjából felerészben német és magyar anyanyelvű városban több ezer német identitású polgár is inkább Magyarországot választotta, ami a végeredményt tekintve döntőnek bizonyult. Az ábra alátámasztja Villani Frigyes azon megállapítását is, hogy kockázatos lett volna a

■ Sopron belterületének szavazóköri eredményei (a jelmagyarázat azonos az előző ábrával), korabeli várostérképre vetítve. A szavazatszámokat mutató körök szavazókörönkénti összege pontos, de a szavazókörzeteken belüli helyük nem utal a szavazók tényleges eloszlására, arra semmilyen információt a szavazás nem szolgáltatott. Fekete négyzetek mutatják a szavazókörök helyét (üres négyzet, ahol az épület a második világháborúban elpusztult), a fekete háromszög a Rákóczi utcai Zrínyi Ilona Katonatiszti Leánynevelő intézet, ahol december 17-én kihirdették a végeredményt (TIMÁR, 2025. 217.)

népszavazási terület további német falvakkal megnövelése: bár a lakosság valamekkora hányada a népszavazási terület német falvaiban is Magyarországra szavazott, a többség általában masszívan Ausztriára adta a voksát (az egyetlen kivétel a kicsi, katolikus és Magyarország felé elhelyezkedő Fertőboz volt).

A szavazatszámok városban belüli területi megoszlása az Ikva patak két partja között mutat lényeges különbséget a szavazási mintában. Az Ikva északi oldalán, a 3. és 4. szavazókörökben kiegyenlített eredmény született, a 3. körzet (Brennberget leszámítva) az egyetlen soproni, és a tényleg egyetlen belvárosi rész,

amely, ha kismértékben is, de többségében Ausztriára adta a voksát: a Sas tér és Wieden környéki poncihter-negyed ez – ezzel együtt még itt is 45% körül alakult a Magyarországra szavazók aránya. Az Ikvától délre masszív magyar szavazattöbbség alakult ki, a Belvárosban, a Lővérekben és a Deák tér környékén (tehát a déli városrészben) 90% körüli eredménnyel.

A szavazás végeredményét december 17-én hirdették ki Sopronban, majd, miután azt az antant hatalmakat képviselő párizsi Nagykövetek Tanácsa is elfogadta, a városban és környékén 1922. január 1-jén állt helyre a magyar közigazgatás.

közönséget megcélzó kiadvány volt, amelyet a kiadás utáni 33 évben nem követett újranomázás, így elérhetetlen volt. Korábban a térképész szakma egy nagy vállalat köré összpontosult, ahol a helyesírási követelményeket magas szinten érvényesítették, és ahol a változásokról első kézből értesültek, szoros munkakapcsolat lévén a Kartográfiai Vállalat (KV) és az FNB között. A nagyközönség, a sajtó, a tankönyvek szerzői gyakorlatilag kivétel nélkül a KV termékein keresztül találkozhattak olyan földrajzi nevekkal, amelyek helyesírási problémákat okozhattak, de nem volt hivatalos nyilvántartásuk (mint például a helységnévtárak vagy utcanévjegyzékek), így például a magyar

mikrotoponimák, a félig magyar földrajzi nevek vagy a távoli földrészek részletei. Az 1990-es években tucatszám jelentkeztek térképészeti magánvállalkozások, útleírásokkal is foglalkozó könyvkiadók stb., amelyeket az akadémiai helyesírás földrajzi neveket érintő általános szabályozása nem elégíthetett ki.

Ezeknél súlyosabb ok, hogy a gyakorlat és a történelem számos ponton elavulttá tette a korábbi szabályzatot. 1965 után teljes földrajzinév-típusok egységesítése történt meg, amelyek közül jelentőségében kiemelkedik a településrészek írásmódja és a víznevek standardizálása.³ Fejlődött a terminológia. A példaanyag jelentős részét a történelem tette süllyesztőbe (Csehszlovák Szocialista Köztársaság, Spanyol Nyugat-Szahara, Marx tér, Vörös Csillag Tsz., Lenin Kohászati Művek stb.), továbbá erősen frissíteni kellett a függelékben tételesen felsorolt földrajzi köznevek állományát. Ugyanis az FNB munkája közben, a *Földrajzinév-tár* című sorozat szerkesztése (1978–1981) során,⁴ új atlaszokon, turisztatérképeken és nyelvészeti névgyűjtésekben hatalmas mennyiségű új névanyag került felszínre, amely számos megoldandó problémát hordozott magában, de főleg frissítették a példaanyagot és a mutatók állományait. Az így megalapozott változások alapvető szinten már tükröződtek az akadémiai helyesírás 11. kiadásában, azonban a részletes szabályozás kidolgozása még váratott magára.⁵ Az FNB a 16. ülésén (1993) már elfogadott egy hiánypótló, ám csak a településnévi és utcanévi írásmódokat taglaló szabályzatot az Akh.-val összhangban. Az új szabályzatot megalapozó, nagy mennyiségű névadatot feltáró, kicédulázó munkát a Földmérési és Távérzékelési Intézet és a KV munkatársai hajtották végre.

A terminológiai rész legnagyobb újítása az „igazgatási név” kategória kiiktatása. A kategória meglétének jelentős részben eleve az volt az oka, hogy a korai FNB nem kapott sem

Fábian Pál

■ Fábian Pál (1922–2008) fényképe az Anyanyelvcsavar blogon

3 MIKESY GÁBOR: Egységesítés a földrajzi nevek használatában. Szemelvények a Földrajzinév-bizottság történetéből, 1970-es évek (2. rész). *Catastrum*, 9. (2022) 4:55–64.

4 Magyarország földrajzinév-tára, II. Szerk.: FÖLDI ERVIN. Bp., 1978–1981 [19 megyei kötet].

5 A magyar helyesírás szabályai. Tizenegyedik kiadás. Bp., 1984.

mandátumot, sem véleményezési szerepkört a magyar helységek, helységrészek, megyék, járások stb. nevének meghatározásában. A hivatalos szóhasználatban hosszan elkülönült a földrajzi név és az államigazgatási név fogalma. Az utóbbiba csak magyarországi nevek tartoztak. Az igazgatási név annyival szélesebb kategória a Fönmisz. szerint, hogy magába foglalta az államneveket, azaz az országok teljes vagy hivatalos neveit az államformákkal (pl. *Francia Köztársaság*), az államrészneveket szintén a világra kiterjedő érvénnyel (pl. *Utrecht tartomány*, *Vajdaság*), illetve mindezeket történelmi kontextusban (*Hajdú vármegye*, *Szörényi bánság*). A fogalmi és illetékességbeli elkülönülés jegyében a Fönmisz. nem vonta kétségbe a helységnévtárak által közölt alakok hivatalosságát, így a járások nevét erre való hivatkozással kis kezdőbetűvel rendelte írni (*vasvári járás*), a helység résznevek körében pedig kimondva csak a helységnévtárban nem szereplő nevekkel foglalkozott (pl. *Víziváros*, *Alsóbélatelep*). Valószínűleg az igazgatási név kategória léte okozta azokat a redundanciákat is, miszerint például a *puszta* és a *tanya* szavakkal képzett nevek nem az általános szabályok szerint, hanem a köznyelvi helyesírás mintájára *Horváth-puszta* és *Gubik-tanya*

alakokat javasolt a Fönmisz., hiszen a földrajzi köznév a kötetbeli meghatározása szerint a földrajzi neveknek a földrajzi fogalmat jelölő része (vagyis nem az igazgatási nevéké). Az Fnh.-ban nem különülnek el ezek a névtípusok illetékesség szerint, tehát természetesen valamennyi közigazgatási avagy államrész névhez nagy kezdőbetűt rendel (különös ironiája a sorsnak, hogy éppen akkor nem voltak járások Magyarországon), és a helység részek teljes állományára fogalmazza meg a szabályokat, a *puszta* és a *tanya* utótagok a telepekkel, szállásokkal, majorokkal stb. azonos szabályok szerint írandók. Az 1995. évi, de különösen a 2003. évi helységnévtár messzemenőig figyelembe vette a helyesírási elveket a településrészek neveit illetően is (egybeírás mint általános alapelv: *Ivánfahegyalja*, *Külsőkishomok*, *Madarasiszállás* stb., jól meghatározott kivételekkel: *III. körzet*, *Zsóri-üdülőtelep*, *Szabó Sándor-telep* stb.). Sajnos a legújabb gyakorlatban ismét a rendezetlenség uralkodott el.

Mindkét terminológiában a tag és elem (továbbá egytagú-többtagú, egyelemű-többelemű) szavak tulajdonképpen szinonimaként szerepelnek, jóllehet a szakirodalom jelentős része indokoltan különbséget tesz. Az Fnh. nem fejti ki a véleményét erről, de érezhetően

Alpek-tanya (helyesen *Alpektanya*, Alap)
Alsó-Katalin telep (*Alsókatalintelep*,
 Bátönyterenye)
Belső újtelep (*Belsőújtelep*, Békéssám-
 son)
Bogár tanya (*Bogártanya*, Dénesfa)
Eperjes tanya (*Eperjestanya*, Mező-
 nagymihály)
Erdő dűlő (*Erdődűlő*, Apostag)
Felső-Fok (*Felsőfok*, Dunaföldvár)
Felső-Homokerdő (*Felsőhomokerdő*,
 Dunaföldvár)
Felső-Katalin telep (*Felsőkatalintelep*,
 Bátönyterenye)
Hosszúhegy-liget (*Hosszúhegyliget* Ne-
 mesnádudvar)
Kis-Szőlővölgy (*Kisszőlővölgy*, Kazinc-
 barcika)

Kis-Uraj kertek (*Kisurajkertek*, Ózd)
Kossuth-telep (*Kossuthtelep*, Perkáta)
Nagy-Bondor dűlő (*Nagybondordűlő*,
 Kazincbarcika)
Nagy-Szőlővölgy (*Nagyszőlővölgy* Ka-
 zincbarcika)
Papok dűlője (*Papokdűlője*, Csabdi)
Platános liget (*Platánosliget*, Csabdi)
Sertéstenyésző telep (*Sertéstenyészőtete-
 lep*, Sajószöged)
Sirató üdülő-telep (*Sirató-üdülőtelep*,
 Békésszentandrás)
Szemcsei szőlőhegy (*Szemcseiszőlőhegy*,
 Tamási)
Szentpéter szőlőhegy (*Szentpétterszőlő-
 hegy*)
Világos-puszta (*Világospuszta*, Bátöny-
 terenye),

elindult abba az irányba, hogy tagnak a nevek szerkesztése/elemzése szempontjából elkülönülő, értelmes része tekinthető: „Az egytagú vagy egyelemű nevek tulajdonnévi jellegét a tulajdonnevekre kötelező nagybetűs kezdés mindig biztosítja: Debrecen, Tisza, ...” (Fönmisz. 9.), ezzel szemben „Az egytagú nevek tulajdonnévi jellegét a tulajdonnevekre kötelező nagybetűs kezdés mindig biztosítja: Debrecen, Tisza, ...” (FnH. 19.). Máshol „A több elemből álló magyar nyelvű helységneveket egybeírjuk: Hódmezővásárhely, Kiskundorozsma, ...” (Fönmisz. 15.), ezzel szemben „A több tagból álló magyar nyelvű helységneveket egybeírjuk: Aggtelek, Cserkeszőlő, ...” (FnH. 35.).

Az Általános alapelvek fejezet – a nehézségeket jelző visszajelzések alapján – két jelentős szakasszal bővült. A földrajzi nevek bővülése azt taglalja, hogyan befolyásolja a többtagú földrajzi nevek írásképét az, hogy a meglévő szerkezet az elejére kap egy földrajzi jelzőt vagy a végére egy földrajzi köznevet. A középre került köznévi elem aszerint tartja meg vagy veszíti el a nagy kezdőbetűt. A Hárs-hegy előtaggal bővülve a Nagy-Hárs-hegy alakot kapja, a Dél-Kínáról elnevezett tenger a Dél-kínai-tengert. A földrajzinév-írás és a közszói helyesírás kapcsolata és különbségei az azonos alapelvek ellenére magyarázatot igényeltek: a köznyelvben összetett szónak vagy szó szerkezetnek minősülő egységek közül földrajzi névvé válva a tulajdonnévi jelleg érzékeltetése az írásképpen is megvalósul, aszerint, hogy földrajzi névként hogyan lesz elemezhető: *kőhegy* > *Kő-hegy*; *nagy homoksivatag* > *Nagy-homoksivatag*; *szép lány* > *Széplány*; *Ne kaszáld!* > *Nekaszáld*.

További pontokon is történt változás. Néhány pontban a Fönmisz. a földrajzi jellegű jelzők és földrajzi köznevek kötőjellel való kapcsolódását tartotta erősebb szabálynak, az FnH.-ban viszont a névadó motiváció közszói írásmódja erősebben határozta meg a kapcsolódás módját. Ha különírt közszói elemekhez kapcsolódott a földrajzi köznév, azt az új szabály szóközzel fűzte hozzá, ugyanis a kötőjel az általános helyesírási elvek szerint a szorosabban kapcsolódó szavak közé illeszthető. A Fönmisz. példái: *Kő alatti-szőlő*, *Pástra járó-*

dűlő, *Maud királyné-föld* stb., ezzel szemben ezeket hozza az FnH.: *Szőlő alja dűlő*, *Határra járó dűlő*, *Mária asszony sziget* stb. Hasonlóképpen az előtaggal bővülés eseteiben is: *Alsó-Ördög küllője*, *Felső-Keveset érő*, *Nagy-Bagó alatti* (Fönmisz.) → *Alsó Dunára dűlő*, *Kis Bagota alja*, *Külső István bíró* (FnH.). Egyszerűsítési szándékából ered, egyszersmind a spontán kialakuló gyakorlatot szentesítette az az új szabály, hogy az utcanevékben előforduló, alapesetben kötőjellel írandó alakokat egybe kell írni: *Csörsz-árok utca* > *Csörszárók utca*; *Ferenc-hegyi út* > *Ferenchegyí út*.

Kiegészült a szabályzat több praktikus részével: az egyes pontokban előforduló példák mutatójával, a függelékben a települési írásmódok áttekintésével, illetve a szabálypontok szerkezetébe bevezették a vegyes írásmódú tagokból álló nevek csoportját a korábban szórva előforduló esetekre. Azok a ritka, többnyire bonyolult szerkesztésű nevek kerültek ide, amelyekben több alapelv érvényesül, vagy ad hoc vesztek el a nevek az eredeti alapalakjukat: *Kutasérparti-Alsó-csatorna*, *Rák (Bánfalvi)-patak*, *Alsó Vas Mihály-dűlő* stb.

Mindkét szabályzat listázza az – adott ismeretek szerint – összes kötőjellel kapcsolandó földrajzi köznevet, csak hogy a két állomány között óriási különbség van. A Fönmisz. listájának alapját szótárak és szakirodalmi kutatások alapozták meg, benne minden olyan szóval, amelyet a nyelvészeti, néprajzi, történelmi (helytörténeti) és földrajzi kiadványok helyeztek, földrajzi jellegekkel kapcsolatba hoztak, illetve olyanokat, amelyeket a térképi névállományból vélt vagy valós tagolás alapján vettek el. Az új kiadványban viszont csak azok kaptak helyet, amelyek konkrét névadatokban kerültek elő, a szakértők élő földrajzi köznévnek minősítették, és az új szabályok szerint is kötőjellel kapcsolódnak. Jelentősen kiegészült az állomány az újabb földrajzi és ágazati szakirodalom terminusaival (belvízcsatorna, palahegység, self, síkvidék stb.) és akkurátusan számba vette az ún. összetett földrajzi közneveket (tehát például a *föld* mellett megjelennek az *erdőföld*, *hereföld*, *irtásföld*, *kenderföld*, *szántóföld*, *telekföld* stb. alakok is). Az össze-

<u>carina</u> 3	cédrus 4
<u>cege</u> 1	cégérfa 4
<u>cifra</u> 4	ciglés 3
<u>cigle</u> 4	cikó 4 [vö. cikola]
<u>ciheres</u> 3	cikola 4 [vö. cikó]
<u>cikó</u> 4	csádé 4 [vö. csáté]
<u>cikola</u> 4	csalános 3 [vö. csanános, csollányos]
<u>cíp</u> 1	csalit 3 [vö. csarit]
<u>cirhe</u> 3	csanános 3 [vö. csalános, csollányos]
<u>copáka</u> 5	csapás 3
<u>csádé</u> 4	marhacsapás
<u>csalit</u> 3	ménescsapás
<u>csapás</u> 3	tehénscsapás
<u>csaplya</u> 3, 4	csapat 3
<u>csapóföld</u> 5	csárdahely 3
<u>csáté</u> 4	csarit 3 [vö. csalit]
<u>csatorna</u> 1	csarita 3
	csáté 4 [vö. csádé]
	csatorna 1

■ Kötőjellel kapcsolódó földrajzi köznevek listája az 1965. évi és az 1998. évi helyesírási szabályzatban (részlet; pirossal aláhúzva az újabb szabályzathól kimaradók)

tartozó szavakat (pl. nyelvjárási alakváltozatokat) egymáshoz utalja (pl. *gerind* [vö. *gerend*, *gerénd*, *girind*, *gorond*, *görönd*]). A felfrissített lista jelentős segítséget nyújt a névírás gyakorlatában.

A Fönmisz. anyagának mintegy másfélszer darabjából a felülvizsgálat során közel a fele kiesett, például *abos*, *acat*, *acatos*, *acintos*, *ágár*, *ágyás*, *ajakas*, *akur*, *apoka*, *arr*, *ásovány*, *aszalvány*, *aszat*, *aszúpatak*, *átjáró*, *avar* csak az *a*- és *á*- kezdetű szavak közül.

A határokon túli magyar helynevek

Kétségtől a határokon túli magyar helységnevek ügye volt az, amelyre a rendszerváltást követően a legtöbb energiát fordította az FNB, és amely leginkább közérdeklődésre tartott számot. Az elején le kell szögezni, hogy végső soron a bizottság nem tudott a változások motorja lenni, mert nem akart elhamarkodottan leegyszerűsítő döntéseket hozni, viszont saját

főállású munkatársak híján esélye sem volt megbirkózni a sok ezer településsel, amelyek többségének legutóbbi hivatalos magyar nevét az Országos Községi Törzskönyvbizottság (OKTB) állapította meg a századelőn, majd Kárpátalja vonatkozásában a 2. bécsi döntés után is. A kérdést nemcsak az OKTB túlkapásainak kritikája tette nehezzé, hanem az utódállamok merőben eltérő közigazgatási gyakorlata, a számos településszervezési változás (így a trianoni békeszerződést követő községegyesítések és önállósodások), a helyesírási modernizálás, de leginkább az, hogy képtelenség volt Budapestről megítélni, mely névalakok mögött volt valós névhasználat, mely névalakokat lehetett volna a történelmi variánsok rétegébe helyezni. A határokon túli magyar szervezetekkel való egyeztetést is feltétlenül szükségesnek tartotta a bizottság.

A szabadságra (1989 közepéig a KV gyakorlatilag monopóliumot élvezett a kereskedelmi célú térképkiadásban) gyorsan és rugalmasan reagáló térképész magáncégek hamar megjelentek a piacon a szomszédos országokat és régiókat magyar földrajzi nevekkal bemutató, valóban hiánypótló térképeikkel. Az új világban a nevek szakmai véleményezése viszont elmaradhatott. 2000-ben Földi Ervin keserűen állapította meg: „a térképkiadási monopólium megszűnése következtében – elsősorban a külföldi földrajzi nevek területén – csökkent a bizottsági javaslatok érvényesülésének esélye. A rendszerváltozás következtében kialakult pluralista térképkészítési helyzetben egyre gyakrabban jelennek meg előzmény nélküli magyar nevek. Így a magyar, illetve magyaros nevek használatában a közelmúltban megjelent néhány térkép magyarországi, határon túli területekre eső és tőlünk távolabb fekvő részletek esetében egyaránt radikálisan új névhasználati elveket valósít meg, melyek lényegében eddig térképeken elő nem fordult magyar nevek megjelenésével járnak. Az ezeken a térképeken alkalmazott nevek némelyike szándékosan tér el ismert bizottsági javaslatoktól, illetve a korábbi bizottság állásfoglalásait tükröző névhasználatról, tehát bizonyos újabb térképek készítői Bi-

*zottságunk széles körben egyébként sem ismert állásfoglalásait nem tekintik irányadónak.*⁶ Nem szabad elhallgatni azt sem, hogy a bizottságnak és különösen Földi Ervin elnöknek azt az álláspontját, hogy az 1913. évi helységnévtár névanyaga nem ültethető át kellő mérlegelés nélkül a térképészeti gyakorlatba, több helyen nemzetietlen gondolkodásként értelmezték. Valójában Földi Ervin erősen támogatott minden olyan törekvést, hogy szakmailag megalapozott névanyag kerüljön a térképekre, hivatalos dokumentumokba, vasúti tájékoztatásba stb. Részt vett 1991-ben a kárpátaljai magyar nevek hivatalossá tételét előkészítő és az első két helység (*Eszeny* és *Tiszaásvány*) magyar nevét rehabilitáló tanácskozásokon. Messze-menőig támogatta, szakmai tanácsokkal látta el és lektorálta a korszak kiemelkedő nővér szakmai alkotását, Lelkes Györgynek az egész történelmi Magyarország helységnévállományát aktuálisan bemutató szótárát.⁷ Önként elvégezte az 1994. évi szlovák „táblatörvény” névlistájának kritikáját, amely csak azért nem lett az FNB határozata, mert a bizottságnak nincs és nem is volt mandátuma más országok törvényeit véleményezni. A bizottságot kívülről és belülről egyaránt több alkalommal kérték általános állásfoglalás kiadására, a térképészeti oldalon kívül például a belügyminiszter is, mert az egységes anyakönyvezési gyakorlat kialakítása is igényelte ezt.

Első lépésként 1995-ben a bizottság csak a helyesírási egységesítésről adott ki állásfoglalást és tételes listát (l. a Függelék), továbbá határozatban kötelezte saját magát, hogy névjegyzéket készít az általános és térképi használatra szánt határon túli magyar helységnevekről (20/278. számú határozat), továbbá állásfoglalást ezek használatának általános kérdéseiről (22/284.). Az égető helyzetben Földi Ervin egy hangsúlyozottan ideiglenes állásfoglalást készített elő, amely az 1913. évi helységnévtárat vette alapul, és az ottani adatok

használatával kapcsolatos szempontrendszert rögzíti, azonban „végleges megoldásnak azt tartja, ha olyan jegyzék készül, amely megkülönbözteti a helységneveknek a magyar névkincs szempontjából meglévő különféle rétegeit”.⁸ Az állásfoglalás nem kívánja megszabni, hogy a szerkesztő idegen nyelvű, magyar vagy kettős névírást használjon a térkép célja szerint. A helyesírás modernizálásán túl a következőkre hívja fel a figyelmet. A községek egyesítésekor előálló helyzetek kezelése, például a felvidéki, 1913-ban még *Pódafa*, *Lidértejed*, *Csenkeszfa* és *Hegyéte* községek egyesítésével keletkezett helység nevéül azt a *Hegyétét* célszerű választani, amelynek szlovák megfelelője az aktuális hivatalos név.⁹ Azokat a Kárpátalján bekövetkezett hivatalos névváltozásokat, amelyeket az 1944. évi helységnévtár rögzít, figyelembe kell venni. A nem törzskönyvezett négy vármegye területén nem kell ragaszkodni a magyaros hangjelöléshez (pl. *Bjelipotok* > *Biely Potok*). Az 1913 után előállt homonímia elkerülése sürgősségtelen (pl. az 1950-ben *Alsóméra* és *Felsőméra* egyesítésével létrejött *Mérát* nem kell megkülönböztetni a hagyományos Kolozs megyei *Mérától*). Megjegyzem, az állásfoglalásból sajnálatosan hiányzik az aktuálisan helyben használt és kodifikált magyar nevek figyelembevétele (pl. az 1913. évi *Özörény* nevet helyben nem is ismerik, a lakosság kizárólag a *Gömörhorka* nevet használja). A bizottság 1996-ban három ülésen tárgyalta az anyagot, de határozat nem született. A határozatot megalapozandó egy munkabizottság létesült, de ennek a működése hamar kifulladt a szükséges kapacitás és az erősen eltérő szempontok miatt. Az elnökön kívül C. Tóth János bizottsági tag (Határon Túli Magyarok Hivatala), Hajdú-Moharos József és Lelkes György külső szakértők voltak a tagjai. Az FNB-ülésekről két hangsúlyos alapelvet rögzített a jegyzőkönyv: a helyi szervezetekkel való egyeztetést, és azt, hogy a magyar névalak értékének meg-

6 Jegyzőkönyv a Földrajzinév-bizottság 2000. május 15-én tartott 35. üléséről. Kézirat. Lechner Nonprofit Kft.

7 LELKES GYÖRGY: *Magyar helységnév-azonosító szótár*. Bp., 1992.

8 Állásfoglalás a történelmi Magyarország mai határokon kívüli helységneveinek térképi használatáról. Tárcaközi Földrajzinév-bizottság, 23. ülés. Kézirat. Lechner Nonprofit Kft.

9 A községegyesítés megszűnt. Pódafa, Lidértejed és Csenkeszfa ismét Pódatejed néven szerepel.

■ Komárom névvariációi különböző térképeken az 1990-es évekből¹⁰

ítélésekor nem szabad figyelembe venni, hogy aktuálisan van-e magyar lakosság a településen.

Konkrét állásfoglalásokra (mint oly sokszor) a vasúttársaság felől érkezett igény, miután a parlamentben is téma volt, hogy a tájékoztatásban ne csak a hivatalos állomásnevek, hanem a magyar alakok is elhangozzanak. A legerősebb vitát – egyszersmind a bizottság máig legtöbbször vitatott döntését – a komáromi ügy váltotta ki 1995-ben, ugyanis a Duna mindkét oldalán lévő városnak van állomása, és számos más helyen is problémát okozott a névazonosság. Az újabban sokféle alakban használt város neve korábban is napirenden volt, de döntés nem született. A felkért szakértők a *Révkomárom* alak történeti hitelességéről és felelődségéről számoltak be, különösen az MTI helyi tudósítója tényként beszélt a *Révkomárom* alak helyi és az MTI-ben elfogadott használatáról. Többek óvakodása ellenére (például a meghívottként jelenlévő Lelkes György szerint a történelmi hűség azt kívánná meg, hogy a magyarországi oldalon lévő város nevét változtassák vissza az 1920 után egy ideig használt *Komáromújváros*-ra) többség formálódott a *Révkomárom* mellett. Sajnos a máskor evidenciaként kezelt szempont, a helyi szervezetekkel való egyeztetés, elmaradt. Ugyan-

akkor a szintén kettévágott Sátoraljaújhely Ronyván túli részére (*Slovenské Nové Mesto*) – mind a mai napig – nem sikerült megoldást találni, ugyanis a helyben használt *Újhely Torontál* megyében már foglalt volt.

Nemzetközi ügyek

Az Egyesült Nemzetek Földrajzinév-szakértői Csoportja (angol rövidítéssel UNGEGN) Kelet-, Közép- és Délkelet-európai divíziójának (ECSEED) elnöki szerepét 1992 szeptemberétől vette át Magyarország Csehszlovákiától egy ötéves ciklusra.¹¹ A hivatalos átvétel az ENSZ 6. Földrajzinév-egységesítési Konferencián (6th UNCSGN) történt.¹² Az FNB elnöki tisztét betöltő Földi Ervin ekkor már éppen nyugdíjában volt. A divízió koordinátora Pokoly Béla lett, aki tulajdonképpen már ilyen minőségben vett részt a konferencián. Földrajzi nevek tekintetében az 5. konferencia (Montreal, 1987) óta Magyarországon mélyre ható változások voltak: kormányrendelet a hivatalos földrajzi nevekről, az FNB tárcaközi kormánybizottsági státusza, önkormányzati törvény, törvény a fővárosról, egyes megyenevek megváltozása, digitális adatbázis stb. Ezekről a *Catastrum* korábbi számaiban részletes leírás olvasható.¹³ A bizottság elnöke és titkára, azaz Földi Ervin és Pokoly Béla rendkívül részletes, 15 oldalas jelentésben tájékoztatták a nemzetközi közösséget a rendszerváltozás utáni helyzetben aktuális jogszabályi háttérrel, a releváns adatgazda intézményekről, a fontosabb névváltozásokról, a nemzetiségi nevek elismeréséről.¹⁴ Pokoly a konferencia elé tárta a szomszédos országok magyarlakta helyeinek földrajzi neveivel kapcsolatos – korábban kvázi tabunak számító – problemati-

10 Források sorrendben: Hajdú-Moharos József: *Magyar Településtár*. Kárpát-Pannon Kiadó. Bp., 2000. – Kárpát-medence. Domborzati térkép 1:1 000 000. Topográf Térképészeti Kft. – Magyarország autósatlása. 1:360 000. Topográf Térképészeti Kft. – Szlovákia autóstérkép 1:400 000. Topográf Térképészeti Kft.

11 Vö. MIKESY GÁBOR: Egységesítés a földrajzi nevek használatában. Szemelvények a Földrajzinév-bizottság történetéből, 1960-as évek. *Catastrum*, 9. (2022) 1:37–48.

12 A 6. konferenciára l.: <https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/ungegnConf6.html>

13 MIKESY GÁBOR: Egységesítés a földrajzi nevek használatában. Szemelvények a Földrajzinév-bizottság történetéből, 1980-as évek (2. rész). *Catastrum*, 10. (2023) 4:41–54.; Uő: Egységesítés a földrajzi nevek használatában. Szemelvények a Földrajzinév-bizottság történetéből, 1960-as évek. *Catastrum*, 11. (2024) 3:35–47.

14 Report of Hungary. <https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/ungegnConf6.html>

kát. Ezek a nevek sajnálatosan nem fértek bele az UNGEGN terminológiájának endonima/exonima fogalompárjába az aktuális meghatározások szerint.¹⁵ Endonima: egy topográfiai alakulat neve valamely nyelven, amelyet azon a területen beszélnek – eszerint a *Nagyvárad*, *Érsekújvár*, *Szabadka* nevek kétségkívül endonimák; exonima: egy bizonyos nyelvben használt név egy olyan topográfiai alakulatra, amely kívül fekszik azon a területen, ahol ez a nyelv hivatalos, és amely név nem csak mellékjelek használata vagy átírás miatt különbözik az endonimától – eszerint a fellebb említett városnevek exonimák. Az ellentmondás lényege, hogy egy név per definitionem nem lehet egyszerre exonima és endonima is. A földrajzi tájékozódás és a térképi ábrázolás szempontjából nemzetközi viszonylatban korántsem elhanyagolható kérdést egy későbbi konferencián sikerült új definícióval tisztázni.

Földi Ervin a szakkifejezések szótárához fűzött számos észrevételt, amelyeket a konferencia jórészt elfogadott.¹⁶

Az ECSEED-nek a 12., a tárgyalt ciklusban első budapesti találkozására 1993. szeptember 6–10. között került sor, amelyre hazánkon kívül Albánia, Bulgária, Ciprus, Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia és Ukrajna küldte el a földrajzi nevekben illetékes testületeinek delegációját.¹⁷ Ahogy azt Zsámboki Sándor a megnyitójában hangsúlyozta, az országok fele 1990 után, a szövetségi államok felbomlása során alakult, így először vettek részt ECSEED-megbeszélésen.¹⁸ 1993-ban már arról számolhattak be, hogy mindenütt sikeresen felálltak a bizottságok, és ezek többnyire jogszabályi megerősítést kaptak. A konferencia két fő témája a régió 1990 utáni névváltozásainak követhetetlenül nagy száma és az, hogy a szovjet utódállamok helyneveinek átírására

■ Pokoly Béla (Pokoly Béla családi fényképeiből)

szinte minden országban saját átírási rendszer van életben. Albániában minden, eredetileg is latin betűs nevet fonetikusán átírnak. Ukrajna – ahol merőben új helyzetet jelentett, hogy megszűnt az orosz nyelvű hivatalos nevek szerepe – bemutatta új, egyelőre nem kodifikált latin betűs átírási rendszerét. Élénk vitát váltott ki az országok eltérő értelmezése az exonimadefinícióra vonatkozóan, és ennek megfelelően az eltérő gyakorlatuk. Hazánk és Lengyelország a kizárólagosan hazai használatra szánt térképeken, atlaszokban széles körben feltünteteti az exonimákat, Csehország és Szlovákia az álláspontjuk szerint az ENSZ-nek az exonimák csökkentésére vonatkozó ajánlásának tesznek eleget, amikor erősen korlátozzák ezek használatát.

15 POKOLY BÉLA: Tájékoztató az ENSZ 6. földrajzinév-egységesítési konferenciájáról. Kézirat. Bp., 1992. október 20. Lechner Nonprofit Kft.

16 UNGEGN Dictionary of Toponymic Terminology. Későbbiekben könyv formájában is megjelent: *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*. Edited by Naftali Kadmon. United Nations. New York, 2002.

17 Report of the East Central and Southeast European Division on activities performed in the standardization of geographical names in the period 1992–1994. Prepared by Béla Pokoly. <https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/ungegnSession17.html>

18 ZSÁMBOKI SÁNDOR az első demokratikusan választott kormány idején a Földművelésügyi Minisztérium Földügyi és Térképészeti Főosztályának vezetője volt.

A második ülés 1996. április 2–4. között zajlott ugyancsak Budapesten.¹⁹ A fenti országok vettek rajta részt azzal a különbséggel, hogy Bulgária írásban küldte el az anyagait. Dr. Jójárt László helyettes államtitkár (Földművelésügyi Minisztérium) az ülés megnyitóján felhívta a figyelmet az informatikai hálózatok gyors fejlődésére, különösen a számunkra fontos térinformatika területén. A tanácskozás az UNGEGN-ülések mintájára nyolc fő téma köré szerveződött: a) földrajzi nevekben illetékes testületek helyzete, b) földrajzinév-tárak és -adatbázisok; c) átírási rendszerek, d) országnévek, e) névadási útmutatók a térképszerkesztők és más szerkesztők részére, f) exonimák, g) egységesítés többnyelvű területeken, h) az UNGEGN határozatainak végrehajtása. A magyar küldöttség valamilyen pontban kedvező helyzetéről számolhatott be, ami a nemzetiségi nevek esetében talán inkább volt mondható jó lehetőségnek, mint jó eredménynek. Az egyik fő téma a digitális földrajzi névi adatbázisok voltak, eszmecsere az adattartalomról, a részletességről (a bázis méretarányáról), a technikai részletekről. Az országok egy kivételével eljutottak valamilyen szintre a digitalizálásban. A volt szovjet térség neveinek átírása továbbra is sok gondot okozott. A tanácskozás bátorította az országokat a nemzetközi használatra szánt tájékoztatók és kiadványok készítésére, leginkább a névadási útmutatókra (Toponymic guidelines) utalva.

A kisebbségi nevek ügye borítékolhatóan erős vitát hozott, illetve az országok egy részét még felkészületlenül érte. Egyedül Szlovénia mutatkozott teljesen nyitottnak az olasz és a magyar kisebbségi nyelvek használatára, míg az országok fele a kisebbségi területek neveit vagy a hivatalos nyelven standardizálta, vagy kizárólag a hivatalos nyelv ortográfiáját használva rögzítette a kisebbségi nyelvek neveit. A magyar delegáció megosztotta a szomszédos

országok magyar neveivel kapcsolatos problémáit, amelyek egyre gyakrabban készítették állásfoglalásra a bizottságot. Amikor az utolsó hivatalos magyar adat (1913. évi helységnév-tár) és a modern kisebbségi névhasználat ütközésben áll, akkor a kisebbségi névhasználatot tekintjük alapnak, de nem mondhatunk le a megfelelő egyedítésről sem. Pokoly kijelentette, hogy nem tudja exonimának tekinteni a határokon kívüli magyar neveket, és hogy az UNGEGN újabb endonima/exonima definíciója támogatja ebben. Ha egy ország még ha speciális célokra standardizált is kisebbségi neveket, az endonimának tekinthető. A szlovák küldöttség ragaszkodott ahhoz, hogy ha egy bizonyos célra standardizáltak kisebbségi neveket (pl. közúti jelzőtáblákon való feltüntetésre), akkor azok csak arra a bizonyos célra használhatók.

Albánia számos tekintetben különutasnak bizonyult. Továbbra is minden nevet fonetikusán albán nyelvre átírva használnak, legyen az hazai kisebbség vagy nem latin írású nyelv, de még a latin betűs idegen nyelvek neveit is átírják. A tanácskozás felhívta a figyelmet arra, hogy ez a gyakorlat szembemegy az ENSZ ajánlásaival (pl. az exonimák száma tekintetében).

Az 1997 áprilisában rendezett 14. ülésen az előző ülés résztvevőin túl Macedónia is küldött egy képviselőt. Dr. Fenyő György főosztályvezető megnyitójában kiemelte, hogy 1997 elején lépett életbe a földmérési és térképészeti tevékenységről szóló törvény, amely már állami alapfeladatként határozza meg a hazai földrajzi nevek megállapítását, nyilvántartását és az abból való adatszolgáltatást. A rendezvényen az FM informatikusainak segítségével a résztvevők tanulmányozták az Amerikai Egyesült Államok GEOnet szolgáltatásán keresztül az interneten elérhető különböző földrajzinév-állományokat (ebben az évben a világhálót a Föld lakóinak csak kb. 0,8%-a használta!).

19 Report of the East Central and South-East Europe Division. Submitted by Béla Pokoly. <https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/ungegnSession18.html>

FÜGGELÉK

A 22. ülés 22/285. számú határozatában foglalt, módosult helyesírású határon túli magyar helységnevek

Ez a határozat (felsorolás) csupán helyesírási célokat szolgál, és nem foglal magában a nevek használatára vonatkozó semmilyen állásfoglalást.

Az 1913. évi megyei beosztás dőlt betűkkel, a mai országnevek pedig a következő rövidítésekkel találhatók: A = Ausztria, HR = Horvátország, J = Jugoszlávia, R = Románia, SZK = Szlovákia, SZN = Szlovénia, U = Ukrajna.

Alsódomború *Zala* HR
 Alsónyíresd *Trencsén* SZK
 Alsónyíresfalva *Hunyad* R
 Alsósújtó *Nyitra* SZK
 Alsószőlős *Nyitra* SZK
 Alsóvárosvíz *Hunyad* R
 Aszúbeszterce *Beszterce-Naszód* R
 Bánnyíres *Trencsén* SZK
 Basahíd *Torontál* J
 Béganyíresd *Krassó-Szörény* R
 Béltekhódos *Szatmár* R
 Beregszőlős *Bereg* U
 Bírószerék *Vas* SZL
 Bisztranyíres *Krassó-Szörény* R
 Borbátvíz *Hunyad* R
 Búcsúháza *Pozsony* SZK
 Búza *Szolnok-Doboka* R
 Búzád *Temes* R
 Búzafalva *Abaúj-Torna* SZK
 Búzaháza *Maros-Torda* R
 Búzahely *Vas* SZKL
 Búzamező *Szolnok-Doboka* R
 Búzás *Trencsén* SZK
 Búzásbesenyő *Kis-Küküllő* R
 Búzásbocsárd *Alsó-Fehér* R
 Csékehódos *Bihar* R
 Csernahévíz *Krassó-Szörény* R
 Csigérszőlős *Arad* R
 Dóczyfűrésze *Bars* SZK
 Drávaóhíd *Zala* J
 Dülőfalva *Szolnok-Doboka* R

Érkisszőlős *Szilágys* R
 Érszőlős *Szilágys* R
 Fehérvíz *Hunyad* R
 Fehérvíz *Zólyom* SZK
 Felsődomború *Zala* HR
 Felsőnyíresd *Trencsén* SZK
 Felsőnyíresfalva *Hunyad* R
 Felsőújító *Nyitra* SZK
 Felsőszőlős *Nyitra* SZK
 Felsőtyúkós *Nagy-Küküllő* R
 Felsővárosvíz *Hunyad* R
 Földszín *Nagy-Küküllő* R
 Garamhídvég *Zólyom* SZK
 Garamszőlős *Bars* SZK
 Gyapjú *Bihar* R
 Gyepűfüzes *Vas* A
 Gyepűpataka *Bihar* R
 Gyepűsolymos *Bihar* R
 Gyergyóhódos *Csik* R
 Hercegszőlős *Baranya* HR
 Hévízkáránd *Bihar* R
 Hídalmás *Kolozs* R
 Hidegvíz *Nagy-Küküllő* R
 Hídvég *Háromszék* R
 Hódosfalva *Kolozs* R
 Ipolyhídvég *Hont* SZK
 Jákóhódos *Bihar* R
 Jankahíd *Torontál* J
 Káptalanhódos *Bihar* R
 Keménynagyszőlős *Nagy-Küküllő* R
 Keviszőlős *Torontál* J
 Kishídvég *Bereg* U
 Kőhídgyarmat *Esztergom* SZK
 Krasznahídvég *Szilágys* R
 Kunszőlős *Torontál* R
 Lendvahídvég *Zala* SZN
 Malomvíz *Hunyad* R
 Murányírad *Zala* HR
 Nagyszőlős *Ugocsa* U
 Nemeshódos *Pozsony* SZK
 Nyíresfalva *Zala* HR
 Nyíresújfalva *Bereg* U
 Nyírvölgy *Zala* HR
 Nyújtód *Háromszék* R
 Olthévíz *Nagy-Küküllő* R
 Ompolygyepű *Alsó-Fehér* R
 Óvíz *Szepes* SZK

Őrihódos Vas SZN
 Pozsonyszőlős Pozsony SZK
 Pusztahódos Bihar R
 Savanyúvíz Sáros SZK
 Síkabony Pozsony SZK
 Sógó Zemplén SZK
 Sűrűház Vas SZL
 Szamosborhíd Szatmár R
 Szamoshévíz Szolnok-Doboka R
 Szászsőlős Kis-Küküllő R
 Szásztúkos Nagy-Küküllő R
 Székásgyepű Alsó-Fehér R
 Székelyhíd Bihar R
 Székelyhódos Maros-Torda R
 Szépvíz Csík R
 Színfalú Szatmár R
 Szőlősegres Ugocsa U
 Szőlősgyula Ugocsa U
 Szőlőshegy Temes J
 Szőlőske Zemplén SZK
 Szőlősrosztoka Ugocsa U
 Szőlősudvarnok Torontál J

Szőlősvégárdó Ugocsa U
 Szörénybúzás Krassó-Szörény R
 Szúnyogd Bihar R
 Szúnyogdi Pozsony SZK
 Szúnyogfalu Trencsén SZK
 Szúnyogszék Fogaras R
 Temesszőlős Temes J
 Újvíz Trencsén SZK
 Úsztató Szilágy R
 Váldhíd Nagy-küküllő R
 Váradszőlős Bihar R
 Várvíz Bihar R
 Vasnyútfalu Vas A
 Vígtelek Gömör és Kishont SZK
 Vígvár Nyitra SZK
 Vízakna Alsó-Fehér R
 Víziszentgyörgy Zala HR
 Vízkelet Pozsony SZK
 Vízköz Máramaros U
 Vízlendva Vas SZN
 Zrínyifalva Zala HR
 Zsír Abaúj-Torna SZK

8 — Szlovák névtörvény

Pilis / *Fülekpilis* - Pleš LU
 Pinc - Pinciná LU
 Pódatejed - Povoda DS
 Pográny - Pohranice N
 Pólyán ?o / *Bodrogmező* - Poľany T
 Pozba - Pozba NZ
 Rad - Rad T
 Radnót / *Nemesradnót* - Radnovce RS
 Ragyolc - Radzovce LU
 Rakottyás - Rakytník RS
 Rapp - Rapovce LU
 Rárósmulyad / *Rárósmúlyad* - Muľa VK
 Reste - Rešica Kv
 Réte - Reca G
 Rimaszécs - Rimavská Seč RS
 Rimaszombat - Rimavská Sobota RS
 Rozsnyó - Rožňava R
 Rudna / *Rozsnyórudna* - Rudná R

Szalka / *Ipolyszalka* - Salka NZ
 Szalóc - Slavec R
 Szap - Sap / *Palkovičovo*, *Sap* DS
 Százd - Szadice LE
 Szécsénke / *Ipolyszécsényke* -
 Sečianky VK
 Szécsénkovácsi / *Szécsénykovácsi* -
 Kováčovce VK
 Szelény - Seľany VK
 Szelőce - Selice G
 Szenc - Senec Bv
 Szentes / *Bodrogszentes* - Svätušie T
 Szentmária / *Bodrogszentmária* - Svätá
 Mária T
 Szentmihályfa - Michal na Ostrove DS
 Szentpéter / *Komáromszentpéter* -
 Svätý Peter K
 Szepsi - Moldava nad Bodvou Kv

■ Részlet Földi Ervin előterjesztéséből a szlovákiai táblatörvény magyar helységneveinek tárgyalására, FNB. 19. ülés, 1995. március 23. Dőlt betűkkel a javasolt eltérések: helyesírási javítások és azok a helységnevek, ahol a megkülönböztető előtagokat megtartani szükséges (Kézirat. Lechner Nonprofit Kft.)

Geofizikus teszi térképre a trianoni határokat

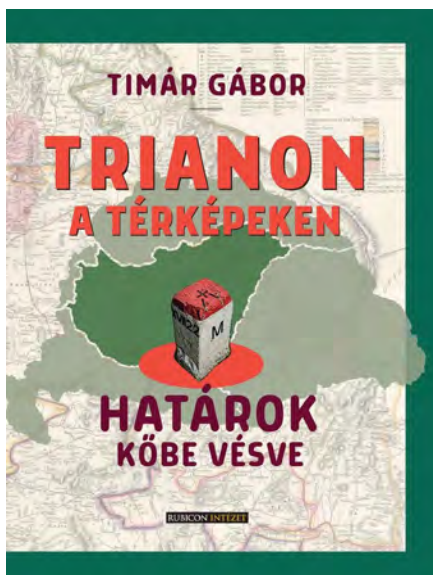
Könyvajánló

A magyar történetírásnak – a nagyközönség fokozott érdeklődése miatt is – kedvelt témája a trianoni békeszerződés létrejötte, hatása és következményei a magyar politikára, gazdaságra, társadalomra és mentalitásra. A feldolgozások zömét történészek és katonák készítették, ez a tény az újonnan, Trianon századik évfordulójához közeledve, elérve majd elhagyva keletkezett nagyszámú publikáció kérdésfelvetését és megválaszolását is meghatározza, bizonyos mértékig korlátozó módon.

Éppen ezért van keresnivalója Timár Gábor könyvének a Trianon-történetírásban. A szerző geofizikus, geodéziai-térinformatikai szakértő, a magyarországi történelmi térképek georeferálásának olyan szakértője, aki az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán a Földtudományi Központ és a Geofizikai és Űrtudományi Tanszék vezetőjeként a jövő szakembereit készíti fel a geolokalizálás elméleti és gyakorlati módszereire. Szakmai munkássága során került kapcsolatba a történelmi térképekkel és a történészlevéltáros társadalom számos tagjával, amely a forrást és a kölcsönös inspirációt biztosította jelen munkájához (is).

A szerzőben megvan a motiváció is, hogy éppen ebben a témában akarjon megszólalni: kora ifjúságától olvasmány- és kirándulásélményeinek sora kapcsolódik Trianonhoz, amivel „alapvetően mérgelődési és hobbiszinten” foglalkozott. Jelen kötet összeállításához az a felismerés vezette, hogy a békeszerződés és utóhatásai helyazonosítási vonatkozásaiban a szakirodalom elbizonytalanodik, tényekben téved, térszemlélete és adatvizualizációja a cse-

■ A 2025 őszén Budapesten megjelent – 268 oldalas – kötet borítója

kélytől a hiányosig terjed. Blogbejegyzésekből szakmai cikkeken keresztül vezetett az út a jelen kötet megírásáig, amely már látványra is érdekes, annyi benne a színes ábra, történelmi térképekre vetített információ. Büszkéek vagyunk rá, hogy a felhasznált szakirodalom hét tétele a *Catastrum* hasábjain jelent meg.

A könyv nem értékeli a békeszerződés hatásait, hanem elmeséli, „hogyan és miért kerültek oda a határkövek, ahol ma vannak, a nagy lépésektől, tehát a vi-

lágháborútól és a vereségtől Trianonig – egészen a kicsi, néhány kilométeres vagy néhány tíz méteres lépésekig a határmegállapító bizottságokban”.

A munka két nagy fejezetből áll. Először összefoglalja a nemzetállamok trianoni békeszerződésig vezető útját és a szerződés határmegállapításra vonatkozó előírásait. A második rész a nagyjából megállapított határvonalak valódi határköre váltását, az elnagyolt határkijelölések pontosítása alkalmával nyíló magyar korrekciós lehetőségeket, kudarokat és sikereket mutatja be számos esettanulmánnyal.

Szerkesztőként olyan szerzőkről álmodunk, mint Timár Gábor: gyors, határidőt tartó, röviden és élvezetesen ír, nem hagyja, hogy nyelvi korlátok akadályozzák a forrásfeldolgozásban és a kutatásban. Ez a precizitás és feszség a szemléletmóddal, a gördülékeny és lényegláttató megfogalmazással nemcsak a Trianon-kérdésre, de a történelmi előzményekre vonatkozóan is az egyetemi történelemoktatás részévé teszi ezt a művet.

Reisz T. Csaba

Nr. des Dropt. terab.	Name	Vermögens- Eigenschaft	Personalveränderung
II	Storre Anton	Grundbesitz	Verkauf
III	Berger Maria	Grundbesitz	Verkauf
IV	Leberer Josef	Grundbesitz	Verkauf
V	Elert Peter	Grundbesitz	Verkauf
VI	Heuvarski Anton	Grundbesitz	Verkauf
VII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
VIII	Heuvarski Anton	Grundbesitz	Verkauf
IX	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
X	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XI	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XIII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XIV	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XV	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XVI	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XVII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XVIII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XIX	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XX	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXI	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXIII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXIV	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXV	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXVI	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXVII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXVIII	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXIX	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf
XXX	Wagner Johann	Grundbesitz	Verkauf

■ A kataszteri felmérés személyzetének változási jegyzéke 1856 májusára vonatkozóan (ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 381. 1856/2850.).
L. ehhez Török Enikő cikkét!

KERESSEN, KUTASSON 250 ÉV HÍREIBEN

